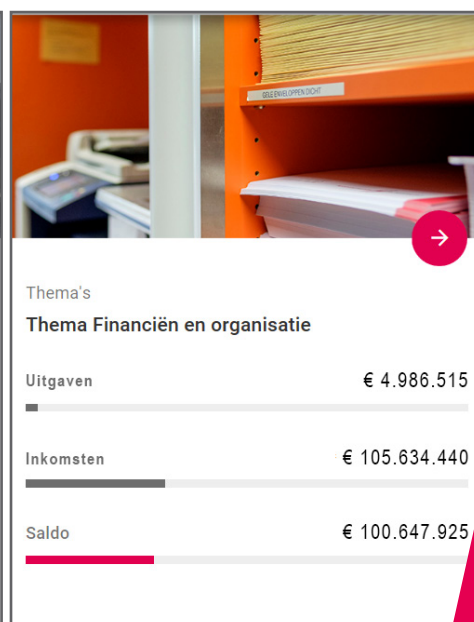
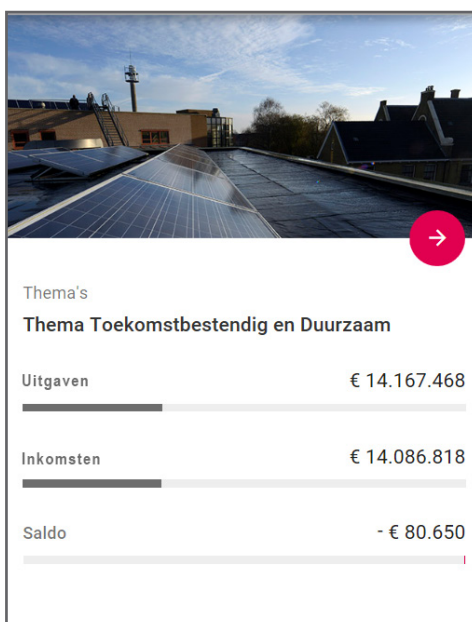
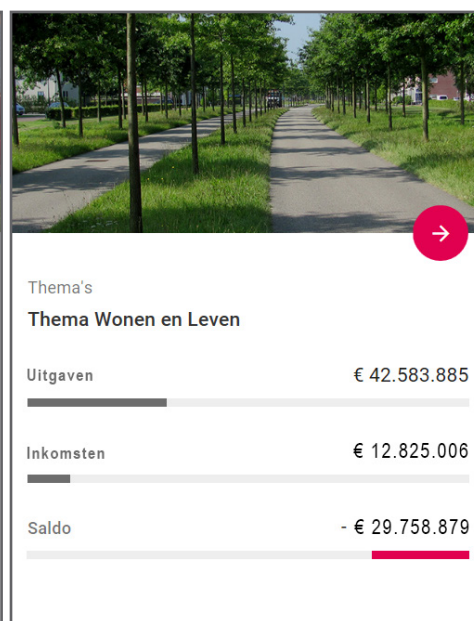
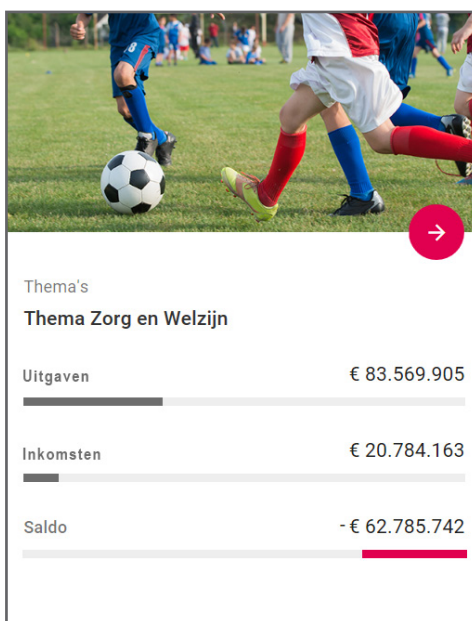
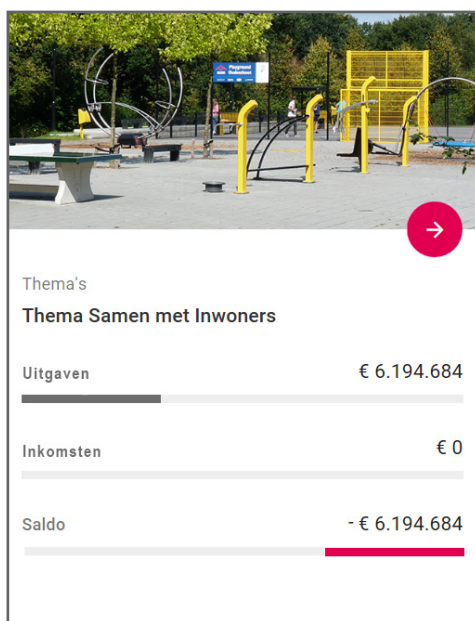
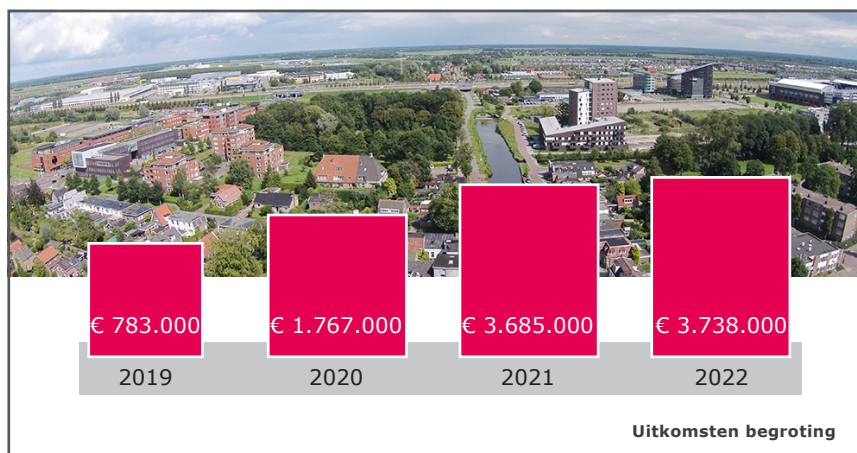

Themabegroting 2019 gemeente Heerenveen

Inhoudsopgave

Themabegroting 2019	1
Inhoudsopgave	3
Algemeen	4
Inleiding	5
Uitkomsten begroting 2019	10
Totaal mutaties Begroting 2019	11
Thema's	15
1. Thema Samen met Inwoners	16
2. Thema Zorg en Welzijn	23
Indicatoren	39
3. Thema Wonen en Leven	42
Indicatoren	62
4. Thema Werken en Ondernemen	64
Indicatoren	70
5. Thema Toekomstbestendig en Duurzaam	71
Indicatoren	80
6. Thema Financiën en organisatie	81
Indicatoren	90
Verplichte paragrafen	91
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	92
Onderhoud kapitaalgoederen	99
Financiering	103
Bedrijfsvoering	107
Indicatoren	113
Verbonden Partijen	114
Grondbeleid	160
Lokale Heffingen	165
Financiële begroting	170
Taakvelden begroting en Beleidsindicatoren	171
Overzicht reserves en voorzieningen	177
Overzicht van te verstrekken subsidies	178
Berekening EMU-saldo	182
Uitgangspunten Themabegroting 2019-2022	183

Algemeen

Inleiding

Graag presenteren we de eerste begroting van deze raadsperiode.

Uitkomsten

De begroting 2019 en het meerjarenperspectief 2020-2022 laten een positieve uitkomst zien.

Uitkomsten begroting 2019-2022	2019	2020	2021	2022
Uitkomsten begroting 2018	1.762	2.349	3.043	3.043
Structurele mutaties	-979	-582	642	695
Uitkomsten structureel	783	1.767	3.685	3.738
Incidenteel				
Incidentele mutaties	-2.574	-801	197	205
Dekking algemene reserve	2.574	801	-197	-205
Totaal incidentele mutaties	0	0	0	0

Een blik op de begroting; belangrijkste ontwikkelingen

Het **fysiek domein** is volop in ontwikkeling. In de begroting gaan wij onder meer in op de omgevingswet, de centrumfunctie van Heerenveen, de vitale kernen en de bereikbaarheid van Heerenveen.

Ook wordt aandacht besteed aan onderwerpen die belangrijk zijn voor een **duurzame toekomst**, zoals energietransitie, klimaatadaptatie maar ook de biodiversiteit en circulaire economie. En duurzaam beheer en onderhoud van onze gemeente.

Daarnaast gaan wij in deze begroting in op onze ambitie om de **banenmotor van de regio** te blijven en meer inwoners aan betaald regulier werk te helpen. Waarbij we inzetten op samenwerking met onderwijs en het bedrijfsleven, en experimenteren met andere vormen van werktoeleiding.

Ook het **sociaal domein** blijft volop in ontwikkeling. Onze beleidsambities veranderen niet zozeer. Wel de manieren waarop we deze ambities willen bereiken. Waarbij we meer integraal en gebiedsgericht te werk gaan om nog meer op maat voorzieningen (individueel en collectief) te realiseren. Het uitgangspunt om ook op termijn passende ondersteuning te kunnen blijven bieden, en de hiermee gemoeide kosten te beheersen, is ook in deze begroting opgenomen.

In de vorige raadsperiode is het financieel duurzaam herstel ingezet, om een **financieel duurzame toekomst** te hebben en te houden. Ook in deze begroting is dit uitgangspunt meegenomen. Er zijn niet alleen voorstellen opgenomen die extra middelen vragen, maar ook is gekeken waar er minder middelen nodig zijn. Bijvoorbeeld omdat er werkzaamheden verminderen of omdat er meer kostendekkende tarieven kunnen worden gehanteerd. Deze voorstellen staan in de begroting aangeduid met een positief bedrag.

Een belangrijk onderdeel van deze begroting is een **lastenverlichting** voor onze inwoners. Voorgesteld wordt de hondenbelasting af te schaffen en de onroerende zaakbelasting te verlagen.

Belangrijk vinden wij dat bewoners meer worden betrokken bij onze samenleving. Thema '**Samen met inwoners**' beschrijft een werkwijze die wij willen toepassen bij het maken van plannen en het uitvoeren van taken. De beste ideeën komen samen tot stand! Dit stelt wel andere eisen aan zowel raad, college en onze organisatie.

Nieuwe eisen aan de lokale overheid

Zoals hierboven al aangegeven is er veel in ontwikkeling in de Heerenveense samenleving. Een groeiend aantal inwoners en ondernemers wil duurzaam wonen en werken, onze energie komt uit andere bronnen, in het fysiek én het sociaal domein hebben instituties steeds minder regie en inwoners steeds meer, we leven digitaler. Bovendien ontstaat er krapte op de arbeidsmarkt.

Deze veranderingen stellen nieuwe eisen aan ons bestuur en onze organisatie. Beslissen uitsluitend op basis van een formele positie of expertise is steeds minder effectief. Wij constateren dat steeds meer van belang is **op welke wijze** de gemeente bestuurt. Hoe vorm wordt gegeven aan het realiseren van de beoogde doelen. Soms kunnen wij dit alleen als gemeente, maar veelal doen we dit in **samenwerking**. Het aangaan van allianties met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden is een succesbepalende factor.

Wij herkennen een groeiende vraag van onze inwoners en ondernemers om meer **transparant** te zijn: transparant over onze bestuurlijke afwegingen, over onze dienstverlening en over onze efficiëntie.

Onze gemeente beweegt hierin mee. We willen de behoeften van inwoners en ondernemers als vertrekpunt nemen, samen met inwoners en partners aan de slag en werken vanuit de bedoeling. Dit vraag om een andere manier van werken voor ons als organisatie.

Wij zien dit terug in het raadsakkoord waarbij u actief samen met inwoners en organisaties richting wil geven aan de grote maatschappelijke thema's. Ook in het hoofdlijnenakkoord geven we hier invulling aan met ambities om de lokale democratie (burgerparticipatie) en het programma 'Maak het!' (overheidsparticipatie) verder te ontwikkelen.

Onze organisatie wil ook aan die nieuwe eisen over samenwerken en transparantie voldoen. Er zijn voorbeelden te noemen waarbij dat bijna vanzelf gaat. Kijk bijvoorbeeld naar onze meitinkers en de tevredenheid van inwoners over de meitinkers.

Vaak gaat het niet vanzelf. Bijvoorbeeld omdat regels ons in de weg zitten, investeringen nodig zijn in IT of medewerkers niet voldoende gefaciliteerd zijn. In 2018 is een ontwikkeltraject gestart waarin gestructureerd gewerkt wordt aan het werken vanuit behoeften van de samenleving. De functionele indeling van de organisatie is niet leidend, maar het werken vanuit de bedoeling. Voorbeeld is de aanpak van de regels en de rek.

Zoals bij elke blik op de toekomst hoort ook het benoemen van **risico's**. De financiële risico's staan in de paragraaf Weerstandsvermogen. Met name de jeugdzorg heeft zowel

landelijk als lokaal de aandacht en kan grote invloed hebben op de financiële mogelijkheden. Daarnaast gaan we in de begroting 2019 ook meer kijken naar risico's van samenwerkingspartners die het bereiken van onze doelstellingen in de weg kunnen staan.

Onderstaand lichten wij toe hoe de begroting en het meerjarenperspectief zijn opgebouwd.

Hoofdlijnenakkoord 2018-2022 ([hoofdlijnenakkoord](#))

De begroting is opgebouwd op basis van de nieuwe thema's uit het hoofdlijnenakkoord. 'Duurzaam doorontwikkelen' met als uitgangspunt 'Samen aan de slag in Heerenveen'.

De thema's in de begroting zijn:

- Samen met inwoners;
- Zorg en welzijn;
- Wonen en leven;
- Werken en ondernemen;
- Toekomstbestendig en duurzaam;
- Financiën en organisatie.

Met de zes hoofdthema's is de visie van de gemeente Heerenveen vorm gegeven. Voor een aantal van deze thema's hebben we de 'Global Goals' die door de Verenigde Naties zijn opgenomen, als handvatten gebruikt.

Thematisch raadsakkoord 2018-2022 ([thematisch raadsakkoord](#))

Parallel aan het hoofdlijnenakkoord, is er het thematisch raadsakkoord 'Een afspraak met de samenleving'. De thema's waaraan de komende raadsperiode wordt gewerkt zijn:

- verduurzaming van Heerenveen, onderdeel Energietransitie;
- versterken van de lokale democratie;
- vitale ontwikkeling van het centrum, wijken en dorpen.

In deze begroting hebben we een kernboodschap per thema overgenomen uit het hoofdlijnenakkoord. Als die een relatie hebben met het thematisch raadsakkoord is dit aangeduid met een *.

De uitkomsten van de begroting 2019 en het meerjarenperspectief 2020-2022, kunnen worden gebruikt voor het beschikbaar stellen van budgetten voor het uitvoeren van het thematisch raadsakkoord.

Global Goals

Eind 2015 is door de Verenigde Naties een nieuwe wereldwijde agenda opgenomen die een eind moet maken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering. Deze zijn vertaald in 17 duurzame ontwikkelingsdoelen (Global Goals). Deze Global Goals zien we als richtinggevend en hanteren we als toetsingskader voor onze lokale bestuurlijke doelen.

Overzicht Global Goals: 1. geen armoede, 2. geen honger, 3. goede gezondheid en welzijn, 4. kwaliteitsonderwijs, 5. gendergelijkheid, 6. schoon water en sanitair, 7. betaalbare en duurzame energie, 8. eerlijk werk en economische groei, 9. industrie innovatie en infrastructuur, 10. ongelijkheid verminderen, 11. duurzame steden en gemeenschappen, 12. verantwoorde consumptie en productie, 13. klimaatactie, 14. leven in het water, 15. leven op het land, 16. vrede, veiligheid en sterke publieke diensten, 17. partnerschap om doelstellingen te bereiken.

Uitgangspunten begroting 2019

Verwerking hoofdlijnenakkoord

In de begroting 2019 zijn onder andere de mutaties verwerkt uit de [Kaderbrief Financiën 2019-2022](#) en het [Hoofdlijnenakkoord 2018-2022](#).

De mutaties uit het hoofdlijnenakkoord zijn niet in alle gevallen financieel vertaald in deze begroting en het meerjarenperspectief. Hier hebben we 'pm' bij geplaatst, dit betekent 'nader te bepalen'. In de komende periode worden deze posten uitgewerkt of worden plannen gemaakt voor de uitwerking. Deze voorstellen krijgt u op een later moment voorgelegd.

Overhead en kantoorautomatisering integraal onderdeel van een financiële mutatie

In de vorige perspectiefnota en begroting stelden we u apart voor om bij een uitbreiding van formatie ook geld beschikbaar te stellen voor de overhead (20%). Zodat de ondersteunende diensten hun werk kunnen blijven doen. In deze begroting worden de financiële mutaties voorgesteld inclusief 20% overhead en een vast bedrag per medewerker voor de kantoorautomatisering (materiële kosten). Wanneer u een negatieve financiële mutaties (een vermindering) wordt voorgesteld, is hierbij ook rekening gehouden met een vermindering van 20% overhead en materiële kosten.

Reservepositie

De reserves in de begroting zijn gesplitst. Naast de bestemmingsreserves (hieronder ligt een bestedingsdoel), is er een Algemene reserve en een reserve Weerstandsvermogen.

De reserve Weerstandsvermogen bestaat uit het risicoprofiel van de gemeente (€ 16,77 miljoen) en de omvang van het risico van de grondexploitatie (€ 5,908 miljoen).

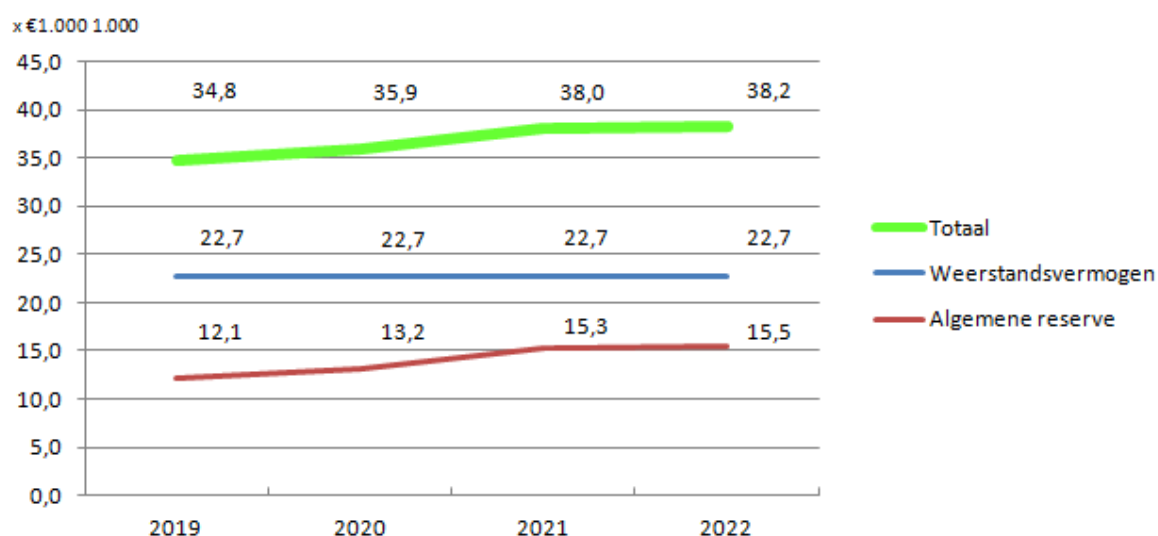
De totale omvang van het Weerstandsvermogen komt hiermee op € 22,7 miljoen.
De algemene reserve heeft een omvang van € 12,1 miljoen.

De incidentele mutaties die in deze begroting staan opgenomen, zijn gedekt uit de algemene reserve. In de thema's zijn de incidentele uitgaven toegelicht.

In onderstaande tabel en grafiek is het verloop van de algemene reserve weergegeven voor de jaren 2019-2022. De algemene reserve is gesplitst in de algemene reserve en het weerstandsvermogen.

x € 1 miljoen

Verloop algemene reserve 2019-2022	2019	2020	2021	2022
Stand 1 januari	35,5	34,8	35,9	38,0
Mutatie algemene reserve	-7,4	1,1	2,1	0,2
Mutatie Weerstandsvermogen	6,7	0,0	0,0	0,0
Stand 31 december	34,8	35,9	38,0	38,2

Uitkomsten begroting 2019

Meerjarenbegroting structureel	2019	2020	2021	2022
Begroting 2018	1.762	2.350	3.043	3.043
Totale structurele mutaties	-980	-583	641	694
Meerjarenbegroting structureel	783	1.768	3.685	3.738

Meerjarenbegroting incidenteel

Totale incidentele mutaties	-2.574	-801	197	205
Dekking algemene reserve	2.574	801	-197	-205
Meerjarenbegroting incidenteel	0	0	0	0

Uitkomsten begroting	783	1.768	3.685	3.738
-----------------------------	------------	--------------	--------------	--------------

Totaal mutaties Begroting 2019

De mutaties in de onderstaande tabel die zijn opgenomen met een min (-) zijn extra lasten of minder inkomsten. De positieve bedragen bestaan uit lagere lasten of hogere inkomsten.

Structureel

Samen met inwoners	2019	2020	2021	2022
Extra investeren in samenwerken	-31	-31	-31	-31
Project gemeentelijke monumenten	31	31	31	31
Voortzetten van experimenten om te leren	-50	-50	-50	-50
Totaal	-50	-50	-50	-50

Zorg en Welzijn	2019	2020	2021	2022
Beëindigen activiteiten week van de opvoeding	5	5	5	5
Bestrijden problematische eenzaamheid	-50	-50	-50	-50
Doorontwikkeling Sociaal Domein	-1.912	-2.411	-2.433	-2.690
Lagere uitvoeringskosten zorgregeling	93	93	93	93
Minder inzet klantmanagement WIMO	248	248	248	248
Normvergoeding onderwijshuisvesting	-31	-31	-216	-216
Terugbrengen laaggeletterden	-125	-125	-125	-125
Uitloop ID/Wiw-banen	45	45	45	45
Us Swimbad	-25	-25	-25	-25
Vergroten sport- en beweegactiviteiten	-10	-10	-10	-10
Verlagen budget voor verwijsindex	19	19	19	19
Totaal	-1.743	-2.242	-2.449	-2.706

Wonen en Leven	2019	2020	2021	2022
Actieve verkoop snippergroen	50	50	50	50
Bestrijding invasieve soorten	-25	-25	-25	-25
Brugbediening	-80	-80	-80	-80
Bruggelden	-46	-46	-46	-46
Evenementenbudget sport en cultuur	-75	-75	-75	-75
Fonds vitale kernen	250	400	750	500
Frysk Taalbelied	-37	-37	-37	-37
Gladheidsbestrijding	-13	-13	-13	-13
Grondbank afstoten	30	30	30	30
GVVP	-150	-150	-150	-150

Insourcen parkeerservicebureau	25	25	25	25
Juridische check brieven FUMO	20	20	20	20
Kostendekkendheid coffeeshop/speelautom.	10	10	10	10
Kostendekkendheid ligplaatsvergunningen	10	10	10	10
Kostendekkendheid parkeren/verkeer	10	10	10	10
Leges omgevingsvergunningen	500	500	500	500
Rittenregistratie materieel	-6	-6	-6	-6
Ruimtelijke ontwikkeling	-350	-350	-350	-350
Samen met inwoners de leefbaarheid verbeteren	-234	-234	-234	-234
Veiligheidsregio Fryslân	-85	-85	-118	-207
Vergunningverlening	-211	-211	-211	-211
Vergunningverlening, toezicht en handhaving	-100	-80	-80	-80
Verhogen bijdrage opvragen archiefbestanden	10	10	10	10
Verhogen havengelden	25	25	25	25
Totaal	-472	-302	16	-324

Werken en Ondernemen	2019	2020	2021	2022
Investeren in nieuwe bedrijventerreinen (KNO)	-31	-31	-31	-31
Totaal	-31	-31	-31	-31

Toekomstbestendig en duurzaam	2019	2020	2021	2022
Behoud en vergroten biodiversiteit	-100	-100	-100	-100
Blauwe diesel	-22	-22	-22	-22
Huisvesting gemeentelijke organisatie	-50	-50	-50	-50
Stimuleren lokale en gebiedsgerichte oplossingen	-25	-25	-25	-25
Totaal	-197	-197	-197	-197

Financiën	2019	2020	2021	2022
Afschaffen hondenbelasting		-146	-146	-146
Algemene uitkering	2.182	3.553	4.667	6.116
Inflatiecorrectie	-600	-600	-600	-1.400
Onroerende zaakbelasting		-426	-426	-426
Opleidingsbudget	-118	-118	-118	-118

Reisdocumenten	48	48	48	48
Totaal	1.512	2.311	3.425	4.074

Totale structurele mutaties	-980	-583	641	694
------------------------------------	-------------	-------------	------------	------------

Incidenteel

Samen met inwoners	2019	2020	2021	2022
Extra investeren in samenwerken	-100	-100		
Project gemeentelijke monumenten	-31	-31		
Versoepelen en verminderen regels	-50	-50		
Totaal	-181	-181		

Zorg en Welzijn	2019	2020	2021	2022
Doorontwikkeling Sociaal Domein	-50			
Inwoners helpen met langer thuiswonen	-50			
Ontwikkelen/uitvoeren van gebiedsgerichte aanpak	-50			
Preventie opbouwwerk en VSP	-235			
Wijk-GGD-er	-40			
Totaal	-425			

Wonen en Leven	2019	2020	2021	2022
Bestrijding invasieve soorten	-500			
Bruggelden	-44			
BTW sportvrijstelling	-175			
Heerenveen wordt fietsgemeente	-50			
Juridische check brieven FUMO	-20	-20		
Mobiliteitsanalyse	-100			
Resultaat grondexploitaties	97	281	197	205
Samen met inwoners de leefbaarheid verbeteren	-621	-621		
Totaal	-1.413	-360	197	205

Werken en Ondernemen	2019	2020	2021	2022
Circulaire economie	-50			
Pact onderwijs, bedrijfsleven en overheden	-50			
Totaal	-100			

Toekomstbestendig en duurzaam	2019	2020	2021	2022
Bodemvisie		-50		
De Kompenije	-44	-60		
Energietransitie	-100	-100		
Klimaatadaptatie		-50		
Totaal	-144	-260		

Financiën	2019	2020	2021	2022
Informatisering & Informatietechnologie	-311			
Totaal	-311			

Totale incidentele mutaties	-2.574	-801	197	205
------------------------------------	---------------	-------------	------------	------------

Dekking algemene reserve	2.574	801	-197	-205
---------------------------------	--------------	------------	-------------	-------------

Meerjarenbegroting incidenteel	0	0	0	0
---------------------------------------	----------	----------	----------	----------

Uitkomsten begroting	783	1.768	3.685	3.738
-----------------------------	------------	--------------	--------------	--------------

Thema's

Leeswijzer

In deze begroting zijn de thema's uitgewerkt uit het hoofdlijnenakkoord 2018-2022 'Duurzaam ontwikkelen, Samen aan de slag in Heerenveen'.

De financiële mutaties uit het Hoofdlijnenakkoord zijn verwerkt in de thema's. Ook de financiële mutaties uit de Kaderbrief Financiën en het borgen van bestaand beleid zijn in de thema's verwerkt. Daarnaast is er gekeken naar de efficiency en de doelmatigheid. Deze mutaties zijn verwerkt in de thema's.

De thema's zijn als volgt opgebouwd:

- * Kernboodschap;
- * Wat willen we bereiken in 2019?;
- * Wat gaan we doen in 2019?;
- * Financiële mutaties;
- * Financiën per thema;
- * Indicatoren.

De structurele mutaties van € 50.000 en groter en incidentele mutaties van € 100.000 en groter, worden toegelicht via een advies, argument en kanttekening. De mutaties die lager zijn dan de genoemde 'normbedragen', worden voorzien van een korte tekstuele toelichting.

1. Thema Samen met Inwoners

"Wij zijn ervan overtuigd dat de beste ideeën samen tot stand komen"

In Heerenveen luisteren we naar onze inwoners en we zijn ervan overtuigd dat de beste ideeën samen tot stand komen. Inwoners en ondernemers hebben de ruimte om zelf met plannen en voorstellen te komen. Daar helpen we bij. We zoeken naar mogelijkheden om regels te versoepelen of te verminderen.

We gaan aan de slag met:

- Nieuwe lokale democratie en Maak Het!
- De Omgevingsvisie
- Het thematisch raadsakkoord

De komende vier jaar gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Samen met inwoners
* Samen met inwoners de in het Hoofdlijnenakkoord genoemde doelen uitvoeren. Communicatieve ondersteuning van de initiatieven.
Onderzoeken en toepassen van versoepeling of verminderen van regels.
* Organiseren van participatietrajecten bij (grote maatschappelijke) projecten.
* Voortzetten van experimenten om te leren van verschillende vormen (Zoals Maak Het! en Buitengewoon De Greiden).
Realiseren en uitvoeren van de Omgevingsvisie en Omgevingswet.

De onderwerpen die zijn aangeduid met een * hebben een relatie met het thematisch raadsakkoord.

Wat willen we bereiken in 2019?

In 2019 werken wij aan de volgende doelen:

Meer ruimte voor de samenleving

We willen meer ruimte geven aan de samenleving. Dat speelt op twee terreinen:

- **burgerparticipatie:** beter betrekken van inwoners en belanghebbenden bij gemeentelijke taken. Het gaat om het voorbereiden van gemeentelijke plannen en ook om de uitvoering van gemeentelijke taken.
- **overheidsparticipatie:** beter inspelen op initiatieven vanuit de Heerenveense samenleving. Het gaat daarbij ook om onderwerpen die (nog) niet op onze agenda staan.

We willen leren wat nodig is voor succesvolle participatietrajecten. Om meer ruimte te geven aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties doen we zelf af en toe een stapje terug.

Dat kan op het gebied van voorbereiding, besluitvorming en/of de uitvoering van taken.

We gaan ervaring opdoen en leren wat dit betekent voor onze rol. We verwachten hierdoor een verbetering van de dienstverlening en dat we met ons beleid en voorzieningen beter aansluiten op behoeften in de samenleving.

Bij het uitvoeren van de regels willen we meer vanuit de bedoeling werken.

Wat gaan we doen in 2019?

We gaan zowel met u, de gemeentelijke organisatie en de Heerenveense samenleving aan de slag met participatie. We gaan daarbij verder op de ingeslagen weg met 'Maak Het!'

Meer ruimte voor de samenleving

We staan de volgende aanpak voor:

- **Versoepelen of verminderen van regels:** We gaan onderzoeken welke regels of procedures we kunnen vereenvoudigen of afschaffen. We gaan uit van vertrouwen in inwoners. We zoeken de rek op, als dat past in de geest van de regels.
- **Voortzetten van experimenten om te leren van verschillende vormen:** In vervolg op experimenten als 'Maak Het!' en Buitengewoon De Greiden gaan we actief inspelen op initiatieven in de Heerenveense samenleving. We gaan nieuwe experimenten aan waarin inwoners meer ruimte krijgen in onderwerpen die ze belangrijk vinden. We trekken daarbij graag met u op om gezamenlijk te leren van ervaringen.
- **Gebiedsgerichte aanpak versterken:** Zowel op fysiek als sociaal domein wordt gebiedsgericht werken verder ontwikkeld. Beleid en voorzieningen sluiten aan bij de behoefte in een bepaald gebied en kunnen dus ook van elkaar verschillen per gebied.
- **Versterking van de communicatieve ondersteuning bij participatietrajecten en in de communicatie met inwoners:** We gaan in gesprek met u en de samenleving over wat hiervoor nodig is.
- **Faciliteren van de organisatie:** We zetten in op het vergroten van het leervermogen zodat medewerkers meer omgevingsbewust zijn en gedrag en vaardigheden ontwikkelen om zich het werken vanuit de bedoeling eigen te maken.
- **Participatietrajecten bij projecten en nieuwe taken:** Denk bijvoorbeeld aan de Omgevingsvisie.
- **Bestuursondersteuning:** Bestuursadviseurs richten zich op ondersteuning van de collegeleden, zodat deze effectiever kunnen werken binnen de veranderende samenleving en bestuurlijke omgeving.
- **Raadsakkoord:** Voor zaken die samenhangen met het raadsakkoord, legt de griffie u nog apart voorstellen voor.

Financiële mutaties

Versoepeling of vermindering regels

We gaan onderzoeken welke regels en procedures we kunnen afschaffen of vereenvoudigen. Daarnaast gaan we bij de toepassing van regels meer vanuit de bedoeling werken. We gaan daarbij uit van vertrouwen. Medewerkers krijgen meer ruimte om maatwerk te leveren. Voor het onderzoek en het faciliteren van medewerkers is een investering nodig van € 50.000 in 2019 en 2020. Het is een tweejarig project.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Versoepelen en verminderen regels	-50	-50		

Experimenteren verschillende vormen

We gaan nieuwe experimenten aan waarin we inwoners meer ruimte geven om met initiatieven te komen of mee te denken over onderwerpen die zij belangrijk vinden. Om te experimenteren en hiervan te leren is evaluatie nodig. De resultaten delen we graag met u.

Advies

1. Structureel € 50.000 beschikbaar te stellen voor het opstarten, faciliteren en leren van verschillende vormen van participatie.

Argumenten

1.1 We willen inwoners effectief faciliteren en duidelijk krijgen wat participatie van inwoners betekent voor de rol van de raad, het college en de organisatie.

Kanttekeningen

1.1 Het gaat om experimenten met nieuwe vormen van participatie van groepen inwoners.

Dit vraagt om medewerking en tijd van raadsleden en de gemeentelijke organisatie.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Voortzetten van experimenten om te leren	-50	-50	-50	-50

Gemeentelijke monumenten

In 2010 is de 'Nota Cultuurhistorisch Erfgoed Gemeente Heerenveen' vastgesteld. Eén van de doelen is om gebouwen met monumentale waarde te behouden. Dit kan door deze gebouwen aan te wijzen als gemeentelijk monument. Vanuit dit project zijn inmiddels ruim 200 gebouwen aangewezen als monument. Het gaat om gebouwen uit de 'oude' gemeente Heerenveen.

De komende jaren worden de resterende gebouwen met monumentale waarde aangewezen als monument. Dit gaat om gebouwen uit het voormalige Heerenveen én gebouwen uit het voormalige Boarnsterhim en Skarsterlân die na de herindeling bij Heerenveen zijn gekomen. Als dit project is afgerond, zijn er geen financiële middelen meer nodig en levert dit structureel lagere lasten op van € 31.000 per jaar vanaf 2021.

De eerste twee jaren zijn er incidentele kosten voor dit project. Deze worden betaald uit de beschikbare middelen. Hierdoor is de eerste twee jaren nog geen sprake van een besparing.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Project gemeentelijke monumenten			31	31

Extra investering in samenwerken

Wij willen de doelen van het hoofdlijnenakkoord samen met inwoners en ondernemers uitvoeren. De gemeentelijke organisatie dient gemeenteraad, college en onze inwoners en ondernemers hierbij. We zien dat zowel ons college, de raad en de organisatie dezelfde doelen hebben: een gemeente Heerenveen die transparantie (over bijvoorbeeld dienstverlening of kosten) en vertrouwen waarmaakt, het voor inwoners en ondernemers eenvoudiger maakt. En een betrouwbare samenwerkingspartner is. We stellen de raad voor hier extra middelen voor beschikbaar te stellen. Daarmee krijgen bijvoorbeeld participatieprocessen over de doelen van het hoofdlijnenakkoord een passend werkbudget, kunnen werkprocessen verkort en gedigitaliseerd worden. Of medewerkers getraind.

Advies

1. Voor de jaren 2019 en 2020 incidenteel € 100.000 beschikbaar te stellen voor samenwerking bij de uitvoering van het hoofdlijnenakkoord en de verbetering van dienstverlening.
2. Structureel € 31.000 beschikbaar te stellen, zodat kwaliteit en continuïteit geborgd kan worden.

Argumenten

1.1 De ambitie en koers van het hoofdlijnenakkoord vragen een gestructureerde aanpak die aansluit bij de wensen van gemeenteraad én een gerichte ontwikkeling van de organisatie.

Begin 2019 willen we met u, en de samenleving, in gesprek gaan over de gewenste ambitie en koers, en wat hiervoor nodig is.

2.1 Een goede samenwerking vraagt heldere werkwijzen en communicatieve vaardigheden.

De verbeteringen in werkwijzen en vaardigheden dienen te worden geborgd en gefaciliteerd.

Kanttelingen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Extra investeren in samenwerken	-131	-131	-31	-31

Financiën thema

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal Lasten	-6.195	-6.202	-6.175	-6.203
Totaal Baten	0	0	0	0
Saldo	-6.195	-6.202	-6.175	-6.203

2. Thema Zorg en Welzijn

"We helpen inwoners van alle leeftijden om gezond en met plezier te kunnen leven"

Iedereen doet mee in onze gemeente. We bouwen veerkracht op voor inwoners in kwetsbare situaties en we helpen inwoners van alle leeftijden om gezond en met plezier te kunnen leven. Om dit te realiseren werken we aan doorontwikkeling van het sociaal domein en zoeken we verbinding met partners.

We gaan aan de slag met:

- Jeugdzorg
- Armoede
- Lezen en schrijven
- Zorg en ondersteuning
- Preventieve gezondheid
- Welzijn
- Sport

De komende vier jaar gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Zorg en welzijn
Doorontwikkeling van het sociaal domein.
Ontwikkelen en uitvoeren van gebiedsgerichte aanpak.
Inwoners helpen om langer thuis te blijven wonen.
Ondersteuning bieden aan mantelzorgers en vrijwilligers.
Aanpakken van de problematiek bij de grootste risicogroepen (verwarde personen, verslaafden, inwoners met psychische problemen).
Terugbrengen van het aantal laaggeletterden.
Bereiken en ondersteunen van inwoners met een risico op gezondheidsproblemen.
Aandacht voor roken, alcohol- en drugsmisbruik en overgewicht.
Verminderen van problematische eenzaamheid.
Vergroten van sport- en beweegactiviteiten, waaronder wandelpaden en buiten fitness.
Bereikbare, duurzame en toegankelijke sport- en cultuurvoorzieningen.
Uitvoeren van sportbeleid 2017

Wat willen we bereiken in 2019?

Doorontwikkeling sociaal domein: integraal en gebiedsgericht

Het integraal beleidsplan sociaal domein richt zich op verbetering en vernieuwing van het sociaal domein. Dit uit zich onder andere in een meer integrale aanpak en een meer gebiedsgerichte aanpak die recht doet aan verschillende behoeften en omstandigheden in de gemeente Heerenveen. De uitwerking van de integrale kadernota sociaal domein in uitvoeringsplannen wordt samen met de inwoners, organisaties en het gemeentelijk bestuur ingevuld.

In 2019 werken wij aan de volgende doelen:

Jeugd: gezond en veilig opgroeien

Investeren in verbetering en vernieuwing

Kinderen en jongeren groeien in Heerenveen over het algemeen veilig en evenwichtig in de eigen sociale context op. Wel zijn er binnen de gemeente Heerenveen verschillen. Wij willen rekening houden met deze verschillen.

- We ontwikkelen integraal en gebiedsgericht beleid en voorzieningen op basis van:
 - behoefte van ouders en kinderen;
 - inzicht in de belangrijkste risico's voor kinderen, zoals problematische scheidingen;
 - inzicht in bewezen effectieve maatregelen.
- We maken plannen voor het verminderen van specifieke risico's en het verbinden van functies (zoals integrale kindcentra). In 2019 wordt daar verder aan gewerkt.

De kritieke eerste duizend dagen

- Wij ontwikkelen een aanpak van de eerste duizend dagen van een kind. Hoe jonger het kind, hoe groter het effect van investeringen. Vanuit de gedachte dat een achterstand voorkomen effectiever is dan een achterstand inhalen, wordt een aanpak van de eerste duizend dagen ontwikkeld. Deze is gericht op (sociaal-emotionele) ontwikkeling en ter voorkoming van (taal)achterstand. Dit wordt in samenwerking met het Verloskundig Samenwerkingsverband en de Jeugd Gezondheidszorg in 2019 opgepakt.

Zonder achterstand naar de basisschool

- Doel is dat kinderen geen vermijdbare achterstand oplopen voordat ze naar de basisschool gaan. Vanaf 2019 verandert de verdeling van financiële middelen voor voor- en vroegschoolse educatie, waardoor de gemeente Heerenveen vanaf dat moment stapsgewijs meer middelen ontvangt. Voor- en vroegschoolse educatie heeft effect, maar er zijn grote verschillen in ontwikkeling van kinderen binnen de gemeente Heerenveen. In 2019 is een plan gereed voor de optimale inzet van de extra middelen.
- **Doorgaande ondersteuning 17 tot 27 jarigen**
Wij willen een doorgaande ondersteuning van 17 tot 27 jarigen realiseren op alle leefdomeinen. Veruit de meeste jongeren ontwikkelen zich geleidelijk naar zelfstandigheid, maar voor onder meer jongeren met een licht verstandelijke beperking, dak- en thuisloze jongeren, thuiszitters en voortijdige schoolverlaters tussen de 17 en 27 is dit niet vanzelfsprekend. Dit speelt in alle gemeenten, ook

bij ons. Op basis van een probleemanalyse van de situatie in onze gemeente, wordt de huidige dienstverlening van de gemeente verbeterd.

Wet maatschappelijke ondersteuning; gezond ouder worden

Investeren in verbetering en vernieuwing

- Wij ontwikkelen beleid rekening houdend met grote veranderingen in de samenleving; wij doen dit meer integraal en gebiedsgericht. We moeten naar de toekomst blijven kijken. En die is niet zonder uitdagingen. Onze bevolking is geleidelijk aan het vergrijzen. De vraag naar zorg neemt logischerwijs toe: weliswaar zijn de meeste ouderen boven de 75 nog vitaal, maar volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau is zo'n 38 procent van deze groep kwetsbaar. Daarentegen neemt in de toekomst het aantal beschikbare mantelzorgers af. Waar nu een 85-plusser een beroep kan doen op (landelijk) vijftien relatief 'jonge' ouderen (50-75 jaar), zijn dat er in 2040 nog maar zes. Bovendien neemt door de toenemende vergrijzing de vraag van ouderen naar een geschikte woning toe. We staan door al deze ontwikkelingen met zijn allen voor een enorme opgave.
- Wij toetsen dit beleid onder andere door tevredenheidsonderzoeken

Inwoners wonen langer thuis

Een belangrijk doel is en blijft dat onze kwetsbare inwoners zo lang mogelijk op een goede manier zelfstandig kunnen blijven wonen, met ondersteuning en zorg. En in een woning die aansluit bij hun persoonlijke behoeften. Thuis zo lang het kan. Want ouderen kunnen, ook als zij hulpbehoevend raken, nog zelfstandig blijven wonen. Wel op voorwaarde dat hun woning en de omgeving dit toelaten. Soms vraagt dit om tijdige aanpassingen in huis, in andere gevallen om een verhuizing. Dit is alleen mogelijk als er voldoende mogelijkheden zijn om de eigen woning aan te passen of er voldoende aanbod is van geschikte woningen en nieuwe, eventueel geclusterde woonzorgvormen voor ouderen.

We willen op dit onderdeel onder andere bereiken dat:

- De zelfredzaamheid van onze ouderen en van hun sociale omgeving wordt versterkt;
- Professionals als een team werken rond kwetsbare ouderen;
- Ouderen met een complexe zorgvraag een persoonlijk ondersteunings- en zorgplan krijgen;
- Doorstroom van en naar tijdelijk verblijf soepel verloopt;
- De lokale woonopgave voor onze ouderen in beeld wordt gebracht;
- Inwoners zich bewust zijn van hun levensloop en daarmee rekening houden bij de keuze van een geschikte woning.

Ondersteuning bieden aan mantelzorgers en vrijwilligers

Mantelzorgers spelen een onmisbare rol bij de ondersteuning en zorg voor hun naasten. Zo'n 10 procent van de mantelzorgers is echter overbelast. Hetzelfde geldt, zij het in mindere mate, ook voor vrijwilligers die zich inzetten in de zorg voor ouderen. Mantelzorgers en vrijwilligers moeten weten dat ze er niet alleen voor staan. Hebben ze ondersteuning of respijtzorg nodig, dan kunnen wij dat eenvoudig en snel bieden.

We willen bereiken dat:

- Mantelzorgers en vrijwilligers zich bewust zijn van ondersteuning;
- Het ondersteuningsaanbod en respijtzorg gecontinueerd wordt;
- Zorgprofessionals en informele zorgverleners goed samenwerken.

Verminderen van problematische eenzaamheid

- Landelijk is het voorkomen van (problematische) eenzaamheid eveneens één van de preventieve speerpunten. Aan de hand van het landelijke actieprogramma 'Eén tegen eenzaamheid' willen wij ons in 2019 meer en gericht inzetten om problematische eenzaamheid te voorkomen. Hiervoor maken wij een plan.

Bereiken en ondersteunen van inwoners met een risico op gezondheidsproblemen

- Het gezondheidspotentieel van onze inwoners willen we versterken. We gaan ons focussen op het voorkomen van roken, alcohol- en drugsgebruik en overgewicht.
- Verder willen we voldoende aanbod van sport- en beweegactiviteiten creëren.
- In 2019 stellen we een plan op om gericht te gaan werken aan het voorkomen van psychische problemen.

Invoering Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)

- We dragen zorg voor de invoering van de Wvggz. Een - met de nodige gemeentelijke consequenties - onderdeel op het snijvlak van Wmo en veiligheid is de in 2018 jaar aangenomen Wvggz. Deze wet gaat in op 1 januari 2020. De nieuwe wet biedt meer (ambulante) behandelmogelijkheden. De positie van cliënten/patiënten en hun familie wordt beter geborgd.
- Een belangrijk onderdeel binnen deze wet is de mogelijkheid voor inwoners een melding te doen over personen die wellicht geestelijke gezondheidszorg nodig hebben. De gemeente is verantwoordelijk voor (inrichting van) een meldpunt en het opzetten van adequate vervolgstappen na een melding, zoals een verkennend onderzoek.

Dit leidt tot een verzwaring in het takenpakket van de gemeente. Daarvoor zijn extra financiële middelen nodig van het rijk. Daar zijn op dit moment nog geen sluitende afspraken over tussen rijk en gemeenten.

Werk en inkomen: iedereen doet mee

Heerenveen staat voor al haar mensen en voor werk in de regio

- We willen ons inspannen voor de groei van werkgelegenheid. De werkgelegenheid in onze gemeente heeft zich de afgelopen 15 jaar zowel absoluut als relatief het meest gunstig ontwikkeld in Friesland. Er is veel geïnvesteerd in het creëren van werkgelegenheid en het aantrekken van nieuwe bedrijven. Hiermee is een constante groei van de werkgelegenheid in de regio gefaciliteerd.
- Ook blijven we ons onverminderd inzetten voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt. Intensieve begeleiding is essentieel voor iedereen, jong en oud. Investeren hierin en in (beschut) werk bespaart niet alleen een uitkering, maar leidt vaak ook tot daling van de zorgkosten, tot vermindering van problematische schulden, en zorgt voor een hogere eigenwaarde van mensen.
- In deze raadsperiode willen we elk jaar per saldo met 100 uitkeringen dalen. We zorgen voor passend werk (in de regio) zodat minder mensen instromen en meer mensen aan het werk kunnen.
- We willen werk bieden aan toekomstige generaties werkzoekenden die moeite hebben om dit op eigen kracht te doen. Wij zetten dus als gemeente in op de gehele doelgroep van de Participatiewet en voeren dit in samenhang met de Wsw uit. Dit doen we in eigen huis en waar we dat niet kunnen, werken we samen met

re-integratie- en uitzendbureaus. Ook Caparis is een belangrijke partner hierin. Zo bieden we lokaal maatwerk en houden we een regionaal netwerk in stand. Zo kan iedereen profiteren. Bij voorkeur in een regulier betaalde baan.

De kennis en kunde van Caparis NV willen we behouden

- Onze koers is om mensen met een arbeidsbeperking blijvend en duurzaam aan het werk te helpen.
- Caparis N.V. en de deelnemende gemeenten zijn druk bezig met onderzoek naar de transitie tot een toekomstbestendige onderneming en een daarbij passende governancestructuur.
- U heeft aangegeven gebruik te willen blijven maken van Caparis voor de diensten ten aanzien van 'beschut werk' en daarnaast inkoop van maatwerk op het overige dienstenaanbod. Uitgangspunt is en blijft om onze SW-medewerkers een werkomgeving te bieden die bij hun past. Wat ons betreft geldt dit niet alleen voor onze Wsw-ers maar ook voor andere inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Caparis N.V. wil zich ontwikkelen richting van een traditioneel SW bedrijf naar een "social firm". Dit is een maatschappelijke onderneming die werkzoekenden aan het werk helpt en een brede doelgroep bedient. Dit sluit aan bij uw wens om Caparis in te zetten voor alle inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Wij creëren een vangnet voor inwoners die dat nodig hebben

- We willen zorg dragen voor een vangnet voor inwoners. Wij ondersteunen inwoners met een uitkering, bijzondere bijstand, schuldhulpverlening en zorgregelingen.
- Onze ondersteuning is gericht op het weer zelfredzaam zijn van de inwoner.
- We zetten meer preventief in op het voorkomen van schulden.
- We zetten in op het optimaliseren van de zorgregelingen.

Wat gaan we doen in 2019?

Doorontwikkeling sociaal domein: integraal en gebiedsgericht

- In 2019 leggen wij u een integraal beleidskader Sociaal Domein voor.

Jeugd: gezond en veilig opgroeien

- **Investeren in verbetering en vernieuwing:** Door scenario's voor een gebiedsgerichte aanpak, plannen voor het verminderen van specifieke risico's en verbinden van functies (zoals integrale kindcentra) geven we invulling aan de verbetering en vernieuwing van Opvoeden & Opgroeien vanuit het beleidskader Sociaal Domein.
- **De kritieke eerste duizend dagen:** Er wordt een aanpak voor de eerste duizend dagen ontwikkeld, in samenwerking met het Verloskundig Samenwerkingsverband en de Jeugd Gezondheidszorg.
- **Zonder achterstand naar de basisschool:** In 2019 is een plan gereed voor de optimale inzet van de extra middelen voor- en vroegschoolse educatie. Dit plan komt tot stand op basis van de inbreng van de commissie Samenlevingszaken, aanbieders van voorschoolse educatie (peuteropvang) en vroegschoolse educatie (basisscholen).
- **Doorgaande ondersteuning 17 tot 27 jarigen:** Op basis van een probleemanalyse van de situatie in onze gemeente, maken we inzichtelijk op welke manier de huidige dienstverlening van de gemeente verder verbeterd wordt.

Wet maatschappelijke ondersteuning: gezond ouder worden

- **Inwoners wonen langer thuis:** Aan de hand van het uitvoeringsplan 'Soarch for Thûs' brengen wij verder in kaart waar vernieuwing en verbetering kan plaatsvinden van het bestaande vangnet (voorzieningen). Doel is te komen tot meer algemene voorzieningen voor onze inwoners (doorontwikkeling van het Centrum voor Meedoen) en dat onze inwoners zo lang als mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.
- **Ondersteuning bieden aan mantelzorgers en vrijwilligers:** Aan de hand van een te herijken uitvoeringsplan mantelzorg en vrijwilligers wordt concreet invulling gegeven aan het ondersteunen van deze doelgroep.
- **Verminderen van problematische eenzaamheid:** We komen met een lokaal plan van aanpak gebaseerd op het landelijke actieprogramma 'Eén tegen eenzaamheid'.
- **Bereiken en ondersteunen van inwoners met een risico op gezondheidsproblemen:** In 2019 stellen we een plan op om te werken aan het voorkomen van psychische problemen.
- **Invoering Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz):** Aan de hand van een op te stellen plan van aanpak invoering Wvggz werken we aan een succesvolle invoering per 2020.

Werk en inkomen: iedereen doet mee

- **Heerenveen staat voor al haar mensen en voor werk in de regio:** We gaan verder met de arbeidsmarktprojecten met onder andere SC Heerenveen, Staatsbosbeheer en Caparis NV. We sluiten een pact met onderwijs en ondernemers om meer mensen aan het werk te helpen. We maken een doorstart met het 'Project statushouders' in aanloop naar de

nieuwe wet inburgering. We richten de Poort opnieuw in (geen onderscheid meer 17 tot 27 jarigen en 27 jaar en ouder, en nog directer naar werk). We bereiden ons voor op de nieuwe wet inburgering.

- **De kennis en kunde van Caparis NV willen we behouden:** We zorgen voor kwalitatief goed werk voor onze huidige 324 medewerkers.
We sluiten een dienstverleningsovereenkomst om maatwerk te leveren voor mensen in de Participatiewet. Er ligt een gedragen governance voorstel.
- **Vroegsignalisering schulden:** Het vroegtijdig herkennen van financiële problemen is belangrijk. Schulden komen bijna nooit alleen. Bij ons en onze maatschappelijke partners komen hier signalen over binnen. Hier gaan we een aanpak op doorontwikkelen.
- **De toekomst van de collectieve zorgverzekering voor minima:** Wij hebben een zorgregeling waarbij mensen kunnen kiezen uit een collectieve zorgverzekering voor minima of onze eigen HZR. De collectieve staat onder druk door landelijke ontwikkelingen. Afhankelijk van de keuzes van de zorgverzekeraar gaan we beoordelen of en hoe we hiermee doorgaan.

Financiële mutaties

Sociaal Domein

Een paar jaar geleden zijn de domeinen Jeugd, Wmo en Participatie gedecentraliseerd. Wij zijn daar nu verantwoordelijk voor. Het betreft open einde regelingen. Dit betekent dat de financiële risico's groot zijn en de mogelijkheden om deze te beïnvloeden beperkt. Door monitoring van het zorggebruik en de uitgaven streven we er naar waar mogelijk tijdig bij te sturen. Daarnaast blijven we inzetten op transformatie van de zorg met als doel om de zorg en ondersteuning voor (kwetsbare) inwoners ook op termijn te kunnen blijven bekostigen.

Advies

1. De begrote uitgaven van het sociaal domein voor 2019 met een bedrag van € 1,9 miljoen structureel te verhogen. Een groot deel van deze verhoging wordt gecompenseerd in de verhoging van de algemene uitkering. De beschikbare middelen op rijksniveau kunnen niet exact worden vertaald naar het budget op gemeenteniveau.
2. De begrote uitgaven van het sociaal domein voor 2019 incidenteel te verhogen met € 50.000 voor de doorontwikkeling van het sociaal domein.

Argumenten

1.1 Vanaf 2019 maakt het sociaal domein integraal onderdeel uit van de totale gemeentelijke begroting.

Hierdoor kan op lokaal niveau niet meer een direct verband worden gelegd tussen inkomsten (bijdragen van het rijk) en uitgaven sociaal domein. Dit verband blijft wel mogelijk voor de uitkeringen (BUIG) en de Wsw (Participatiebudget), maar niet langer voor Wmo en Jeugd.

1.2 De rijksmiddelen zijn niet voldoende voor de uitgaven sociaal domein, met name op het gebied van werk en inkomen.

Hierover bent u onder meer bij de jaarrekening 2017 en de kadernota 2018 geïnformeerd. In de kadernota 2018 is aangegeven dat de bijdrage voor het sociaal domein in 2019 met € 1,172 miljoen dient te worden verhoogd oplopend tot € 1,95 miljoen in 2022.

1.3 Door daling van het aantal uitkeringen kan dit bedrag met € 400.000 worden verlaagd. In 2018 is het aantal uitkeringen gedaald van 1.390 per 1 januari naar 1.287 (stand 6 september).

1.4 Er is extra budget nodig voor uitgaven in de Wmo en Wsw door CAO-verhogingen.

Ook is extra budget nodig voor de Wmo en Jeugd door het indexeren van contractafspraken.

Het gaat om kosten die hoger zijn dan het accres in de algemene uitkeringen en deze kostenstijgingen zijn niet beïnvloedbaar.

In onderstaande tabel is dit samengevat:

x € 1.000

Sociaal Domein	2019	2020	2021	2022
Kaderbrief	1.172	1.671	1.693	1.950
Hoofdlijnenakkoord	50	0	0	0
Bestaand beleid	740	740	740	740
Totaal	1.962	2.411	2.433	2.690

Kanttekeningen

1.1 Door de daling van het aantal uitkeringsgerechtigden kunnen de begrote uitgaven voor de uitkeringen € 400.000 lager worden vastgesteld.

Kanttekening is wel dat als het aantal uitkeringsgerechtigden in de rest van het land net zo hard daalt als in Heerenveen, het macrobudget voor de uitkeringen landelijk (BUIG) eveneens naar beneden zal worden bijgesteld. Alleen als wij als gemeente harder dalen dan de rest van Nederland blijft dit voordeel bestaan.

1.2 Een belangrijk risico vormen de uitgaven voor de jeugd.

Van 2015 tot en met 2017 bleven de uitgaven voor de uitvoering van de Jeugdwet in onze gemeenten binnen de rijksbijdrage. Vanaf 2018 zien wij ongewenste trendbewegingen. Zo wordt vaak door aanbieders een hogere intensiteit van zorg ingezet om een resultaat te behalen. Hierdoor stijgt de gemiddelde prijs per traject bij hersteltrajecten ten opzichte van de voorgaande jaren. Deze trendbewegingen worden momenteel nader onderzocht; het lijkt een ongewenst effect van het nieuwe inkoopmodel waarbij resultaatsturing het uitgangspunt is. Deze trendbeweging zien we ook bij andere Friese gemeenten. Na een gezamenlijke analyse gaan we hierover in overleg met de aanbieders met als doel de oorzaken te vinden voor deze ongewenste kostenstijging en afspraken te maken hoe deze kunnen worden getemperd. Zonder dat leidt dit tot aantasting van de kwaliteit van de zorg. Daarnaast zijn er in de gemeente Heerenveen een groot aantal maatregelen om door inzet van preventie en door transformatie de uitvoering van de jeugdwet binnen de financiële kaders plaats te laten vinden. Voorbeelden hiervan zijn de preventieteams en het Team Jeugd en Gezin, de uitbreiding van de praktijkondersteuner huisartsen (POH) jeugd naar meer huisartsenpraktijken en het project Doorbraak! allen voorbeelden. In NARIS is dit risico opgenomen en maakt het deel uit van het weerstandsvermogen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Doorontwikkeling Sociaal Domein	-1.962	-2.411	-2.433	-2.690

Gebiedsgerichte aanpak

De dienstverlening voor individuele voorzieningen in het sociaal domein is in onze gemeente gebiedsgericht georganiseerd onder andere door de inzet van de Meitinkers. Dit is van belang om de vraag van onze inwoners integraal te benaderen en een samenhangende aanpak te bieden.

Ook op het gebied van preventie zijn voorzieningen deels al gebiedsgericht georganiseerd. Dit willen we uitbreiden en intensiveren.

Wij willen ons beleid gericht en effectiever inzetten daar waar dit nodig is. Om dit te kunnen doen, is het nodig dat we verdiepende gebiedsanalyses van de problematiek in wijken en buurten maken. En dat we algemene en collectieve voorzieningen van welzijn en zorg op maat in een wijk of buurt kunnen inzetten afhankelijk van de problematiek. Dit betekent dat iedere wijk of buurt over dezelfde basis van voorzieningen beschikt en dat er gebiedsgericht maatwerk is. Een voorbeeld hiervan kan de facilitering van een integraal kindcentrum zijn dat in de ene wijk een andere invulling kent dan in een andere wijk.

Om deze gebiedsgerichte aanpak verder te ontwikkelen gaan wij in 2019 nader onderzoek verrichten. Het onderzoek richt zich op wat wij willen bereiken met gebiedsgericht werken, hoe we dit het beste kunnen aanpakken en wat dit betekent voor de besluitvorming over de inzet van middelen.

We zijn inmiddels gestart met gebiedsregisseurs in het sociaal domein. De gebiedsregisseurs zijn (beleids)regisseurs van de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling, die, als onderdeel van hun takenpakket, de contactpersonen zijn voor de preventieteams. Het preventieteam heeft een spilfunctie in dit netwerk en draagt zorg voor goede afspraken over hoe om te gaan met signalen en een goede afstemming van vraag en aanbod van voorzieningen. Het preventieteam heeft goed zicht op het netwerk en maakt afspraken over samenwerking. Ook de wijkmanager maakt onderdeel uit van het netwerk.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Ontwikkelen/uitvoeren van gebiedsgerichte aanpak	-50			

Inwoners wonen langer thuis

In Heerenveen hebben we zorg voor elkaar. Het is onze taak om te zorgen voor ouderen of inwoners met een beperking, een ziekte of achterstand. Wij helpen deze inwoners om thuis te kunnen blijven wonen als het alleen of met hulp van de omgeving niet meer lukt. We bieden al goede kwalitatieve ondersteuning thuis. Via innovatie in 2019 willen we dit nog beter doen. Hiervoor maken we een plan van waaruit we de komende jaren onze maatwerkvoorzieningen doorontwikkelen. Met als hoofddoel dat onze kwetsbare inwoners zo lang als mogelijk thuis kunnen blijven wonen en dat de ondersteuning betaalbaar blijft.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Inwoners helpen met langer thuiswonen	-50			

Terugbrengen laaggeletterden

Wij willen de laaggeletterdheid in de gemeente Heerenveen verlagen tot in ieder geval het landelijk gemiddelde. Nu ligt de laaggeletterdheid in onze gemeente nog tussen de 13 en 16%. Het landelijk gemiddelde ligt op 12,2%.

Advies

1. Structureel € 125.000 beschikbaar te stellen om de aanpak van Laaggeletterdheid te intensiveren en het bereik te verhogen.

Argumenten

1.1 Bijna de helft van de inwoners met financiële problemen heeft moeite met lezen en schrijven.

Het is van belang het bereik te verhogen om de laaggeletterdheid terug te dringen.

1.2 De kans op werk, sociale contacten en goede gezondheidszorg is door laaggeletterdheid kleiner.

Deze groep heeft ondersteuning nodig door inzet van taalscholen en (digi) taalhuizen.

Met de extra middelen kunnen meer mensen bereikt worden.

Kanttelingen

1.1 De ervaring is dat deze groep niet gemakkelijk vindbaar is en niet alles maakbaar is.

De extra middelen worden vooral ingezet deze groep te bereiken.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Terugbrengen laaggeletterden	-125	-125	-125	-125

Problematische eenzaamheid

Eenzaamheid is complex en kent veel verschillende oorzaken. Het is voor geen enkele leeftijdsgroep zo dat iedereen eenzaam is of dat niemand eenzaam is. Wel is het zo dat de kans op eenzaamheid voor sommige groepen groter is dan voor andere groepen. De gemiddelde eenzaamheid is de afgelopen decennia in de leeftijdscategorie 55 jaar een ouder gedaald. Echter, omdat de oudere bevolking groeit, zijn er tegenwoordig meer ouderen eenzaam.

Ook is het lastig om de controle en de regie te verliezen en afhankelijk te worden van professionele zorg en ondersteuning. Als er sprake is van (problematische) eenzaamheid dan is dat niet 'een koe die gewoon bij de horens gevat kan worden'.

Investeren in het voorkomen van eenzaamheid is van belang. Aan de hand van het landelijke actieprogramma 'één tegen eenzaamheid' gaan wij ons inzetten om problematische eenzaamheid te voorkomen.

Advies

1. Structureel € 50.000 beschikbaar te stellen om bewust te investeren in het voorkomen van problematische eenzaamheid en hiervoor een uitvoeringsplan op te stellen.

Argumenten

1.1 De oudere bevolking groeit waardoor meer ouderen het risico lopen op problematische eenzaamheid.

1.2 Toename van het aantal inwoners met problematische eenzaamheid verhoogt de druk op de maatwerkvoorzieningen.

1.3 Investeren in het voorkomen van eenzaamheid is van belang.

Bijvoorbeeld door het vergroten van dorps- en wijkmogelijkheden om inwoners weer een sociaal netwerk op te laten bouwen.

1.4 Echte problematische eenzaamheid is ook gebaat bij het vergroten van sociale vaardigheden en het doorbreken van een negatieve spiraal.

Aan de hand van het landelijke actieprogramma 'één tegen eenzaamheid' gaan wij ons vol inzetten om problematische eenzaamheid te voorkomen;

1.5 Het landelijke actieprogramma wordt vertaald naar onze lokale situatie.

Kanttelingen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Bestrijden problematische eenzaamheid	-50	-50	-50	-50

Vergroten sport- en beweegactiviteiten

Sport beweegt en verbindt. Al onze inwoners, van jong tot ouder, van valide tot minder-valide, moeten de mogelijkheid hebben om te sporten of te bewegen. Naast de bestaande sportaccommodaties willen we onder meer zorgen voor voldoende en goede buitensportaccommodaties, in de wijk of het dorp.

Aan de hand van het actuele sport- en beweegbeleid 'In Heerenveen#Beweegt het' willen we meerdere beweegvriendelijke wijken en dorpen creëren. De buitenomgeving moet inwoners uitnodigen om (even) te gaan sporten of te bewegen.

Om dit mogelijk te maken stellen wij voor jaarlijks een bedrag van € 10.000 beschikbaar te stellen gedurende de raadsperiode.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Vergroten sport- en beweegactiviteiten	-10	-10	-10	-10

Us Swimbad

Us Swimbad, het openluchtbad aan de Leidijk in Jubbega, wordt geëxploiteerd door de Stichting Us Swimbad. De gebouwen en het zwembad zijn eigendom van de gemeente. De gemeente is verantwoordelijk voor de het groot onderhoud aan de gebouwen en aan het zwembad. Om te blijven voldoen aan de veiligheidseisen en voorschriften is met ingang van 2019 jaarlijks een structureel budget nodig van € 25.000.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Us Swimbad	-25	-25	-25	-25

Klantmanagement WIMO

Om mensen aan het werk te helpen of een uitkering te verstrekken zijn inkomensspecialisten en klantmanagers in dienst.

Advies

1. In lijn met de daling van het aantal mensen in een uitkering de personele capaciteit te verlagen. Dit levert een verlaging van lasten op van € 248.000 per jaar.

Argumenten

1.1 Sinds januari 2017 is het aantal uitkeringen flink gedaald (van 1.440 naar 1.297). Meer dan 150 mensen zijn vanuit de bijstand weer aan de slag geholpen.

Kanttekeningen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Minder inzet klantmanagement WIMO	248	248	248	248

Uitvoeringskosten zorgregeling

Er is een zorgregeling voor mensen met een laag inkomen. Mensen kunnen kiezen uit een collectieve verzekering bij De Friesland of een bijdrage in de kosten van een aanvullende verzekering (de Heerenveen Zorgt Regeling).

Advies

1. De uitvoeringskosten van de zorgregeling naar beneden bij te stellen met € 93.000.

Argumenten

1.1 De kosten waren in het eerste jaar hoog omdat beide regelingen ingeregeld moest worden.

Nu het derde jaar van de regeling ingaat is de basis meer dan op orde.

Kanttekeningen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Lagere uitvoeringskosten zorgregeling	93	93	93	93

Verwijsindex

We blijven de Verwijsindex in 2019 op dezelfde wijze uitvoeren, maar de lasten voor de uitvoering daarvan kunnen door een aantal technische wijzigingen structureel verlaagd worden.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Verlagen budget voor verwijsindex	19	19	19	19

ID/Wiw-banen (Wet Inschakeling Werkzoekenden)

De laatste werknemer met een Wiw baan gaat dit jaar uit dienst. De lasten gaan daarmee met € 45.000 omlaag.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Uitloop ID/Wiw-banen	45	45	45	45

Week van de opvoeding

Ouders in de gemeente Heerenveen kunnen heel 2019 rekenen op een uitgebreid scala aan activiteiten op het gebied van Opvoeden & Opgroeien. Het organiseren van één specifieke week biedt daarbij weliswaar een plus, maar de inzet die nodig is om deze week te organiseren staat in geen verhouding tot deze plus. Vanzelfsprekend staat het partners vrij om vanuit reguliere middelen in de week van de opvoeding zelf een activiteit te organiseren.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Beëindigen activiteiten week van de opvoeding	5	5	5	5

Inzet preventieteams

In de wijken en dorpen werken preventiewerkers samen in preventieteams. Hun doel is om vroeg te signaleren en te helpen bij het oplossen van eenvoudige problemen.

Advies

1. Voor 2019 een eenmalig budget van € 235.000 vrij te maken voor de uitbreiding van capaciteit voor de preventiemedewerkers.
2. In 2019 nader te onderzoeken welke capaciteit nodig is en hoe deze bekostigd kan worden.

Argumenten

1.1 Hiermee voorkomen we dat preventiewerkers 'nee' moeten verkopen.

In de gemeente Heerenveen willen we voorkomen dat inwoners aangewezen zijn op maatschappelijke ondersteuning. Kern van de transformatie is het versterken van de eigen kracht, eerder signaleren en eerder maar lichter interveniëren. Het idee is dat hierdoor minder uitgaven voor specialistische voorzieningen nodig zijn.

1.2 De huidige capaciteit is onvoldoende.

De afgelopen jaren is er een groter beroep gedaan op de preventiewerkers en de behoefte aan maatjes is groot zo blijkt bij het Vrijwilligers Service Punt (VSP). Om aan deze vraag te voldoen en de preventieteams qua bezetting in stand te houden, hebben we in 2019 extra financiële middelen nodig. In 2019 onderzoeken we welke capaciteit definitief nodig is en hoe deze kan worden bekostigd.

Kanttelingen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Preventie opbouwwerk en VSP	-235			

Inzet pilot wijk GGD'er

In het Integraal Veiligheidsplan is de aanpak van personen met overlastgevend en/of verward gedrag als één van de speerpunten benoemd. Dit speerpunt is uitgewerkt in plan van aanpak, zowel provinciaal als lokaal. Kenmerkend is dat deze personen overlast

veroorzaken, maar vooral een zorgvraag hebben. In deze situaties is een beroep op de politie niet meer de enige oplossing. Hiertoe is de pilot Wijk-GGD'er gestart als de brug tussen de domeinen veiligheid en zorg. Deze functionaris gaat naar de mensen toe en werkt laagdrempelig om zwaardere problematiek te voorkomen. Bovendien kan deze ook snel meer hulp inschakelen als dit nodig is. De pilot is gestart op 1 januari 2018 en loopt twee jaar (tweemaal één jaar).

Eind 2018 volgt een tussenevaluatie waarbij we kijken of de opgestelde doelen zijn behaald en of bijsturing nodig is. Ook wordt advies gegeven over de vervolgaanpak. De pilotperiode wordt het eerste jaar (2018) medegefinancierd door ketenpartners. Deze gelden - in totaal € 40.000 - komen te vervallen in het jaar 2019. Daarom stellen we voor dit bedrag eenmalig beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het tweede jaar van de pilot.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Wijk-GGD'er	-40			

Aanpassing normvergoeding onderwijshuisvesting

De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) stelt normbedragen vast voor de bouw van schoolgebouwen. Jaarlijks worden deze normbedragen geïndexeerd. De afgelopen jaren heeft deze indexering de werkelijke prijsontwikkelingen in de markt niet goed gevolgd. De VNG heeft daarom met ingang van 2019 de normbedragen eenmalig verhoogd met 40%. Deze correctie wordt in de begroting verwerkt en betreft de investeringen in schoolgebouwen voor het basisonderwijs, zoals in de "Herijking toekomstperspectief huisvesting basisonderwijs gemeente Heerenveen 2016" is opgenomen.

Advies

1. De correctie van de normbedragen voor onderwijshuisvesting in de begroting op te nemen, oplopend van € 31.000 in 2019 tot € 216.000 in 2022.

Argumenten

1.1 De VNG heeft de normbedragen opnieuw vastgesteld.

1.2 Onze Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs schrijft dwingend voor dat de normbedragen die de VNG jaarlijks toepast, worden gevolgd.

De normbedragen worden geacht voldoende te zijn voor de bouw van sobere en doelmatige schoolgebouwen die voldoen aan de eisen van (onder meer) het Bouwbesluit. Het schoolbestuur heeft in voorkomende gevallen recht op het volledige normbedrag.

Kanttekeningen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Normvergoeding onderwijshuisvesting	-31	-31	-216	-216

Financiën thema

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal Lasten	-83.570	-82.471	-82.575	-82.774
Totaal Baten	20.784	20.768	20.768	20.768
Saldo	-62.786	-61.703	-61.808	-62.007

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Verwijzingen HALT	per 10.000 inwoners 12-17 jaar	2017	67	131	Bureau HALT
Harde kern jongeren	per 10.000 inwoners	2014	0,8	1,3	Korps Landelijke Politiedienst (KLPD)
Jongeren met delict voor rechter	%	2015	1,17	1,45	CBC Verwey-Jonker Instituut Kinderen in Tel
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+ MBO)	%	2016	1,6	1,7	Dienst Uitvoering Onderwijs
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2017	1,14	1,82	Dienst Uitvoering Onderwijs
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2017	25,62	26,58	Dienst Uitvoering Onderwijs
Niet-sporters	%	2016	49,0	48,7	RIVM/ Zorgatlas
Netto arbeidsparticipatie	%	2017	66,7	66,7	CBS-arbeidsdeelname
Achterstandsleerlingen	% 4-12 jarigen	2012	6,43	11,61	Verwey-Jonker Instituut Kinderen in Tel
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inwoners	2016	43	56	CBS-monitor sociaal domein WMO
Kinderen in armoede	%	2015	5,6	6,58	Verwey Jonker instituut-Kinderen in Tel
Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inwoners	2017	43,9	41,1	Participatiewet

Werkloze jongeren	%	2015	2,58	1,52	Verwey-Jonker instituut Kinderen in Tel
Jongeren met jeugdhulp	% inwoners tot 18 jaar	2017	10,5	11,2	Beleids-informatie jeugd
Jongeren met jeugdreclassering	% inwoners 12-22 jr	2017	0,5	0,4	Beleids-informatie jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	% inwoners tot 18 jaar	2017 2e half-jaar	1,1	1,0	Beleids-informatie jeugd

Indicatoren	Omschrijving
Verwijzingen HALT	Het aantal verwijzingen naar HALT, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 – 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen van 5 tot 18 jaar dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen van 5 tot 18 jaar dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
Niet sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Achterstandsl leerlingen	Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.
WMO- cliënten met een maatwerkarrangement	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
Kinderen in armoede	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).

Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
----------------------------------	--

3. Thema Wonen en Leven

"Inwoners staan centraal bij de ontwikkeling van leefbare wijken en dorpen"

We willen graag dat iedereen in onze gemeente toegang heeft tot adequate, veilige en betaalbare huisvesting en basisvoorzieningen. Bereikbaarheid, veiligheid en duurzame ontwikkelingen in wijken en dorpen staan centraal. We spannen ons in voor het stimuleren van cultuur en een aantrekkelijke groene omgeving.

We gaan aan de slag met:

- Leefbare wijken en dorpen
- Vitale kernen
- Mobiliteit en bereikbaarheid
- Sport
- Cultuur
- Recreatie en toerisme

De komende vier jaar gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Wonen en leven
* Samen met inwoners de leefbaarheid in dorpen en wijken verbeteren.
Wijken en dorpen zijn schoon, heel en veilig.
Er is een goede balans in de beschikbaarheid van verschillende soorten woningen.
* Stimuleren en faciliteren van wijk- en dorpsvoorzieningen.
Uitvoering geven aan integraal veiligheidsplan 'Samen leven, samen doen' 2017-2021.
Heerenveen wordt fietsgemeente.
Uitvoering geven aan project Beter Bereikbaar (A32).
Uitvoering Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan 2017.
Maken van een mobiliteitsanalyse en proactief acteren op OV concessie van de provincie.
Uitvoering van cultuurbeleid 2017.
Budget voor aansprekende (inter)nationale evenementen op het gebied van sport en cultuur.
* Onderzoek, voorbereiding en start uitvoering van aanpassingen in centra van Heerenveen, Akkrum, Aldeboarn en Jubbega.
Verkenning en besluit Cultuurhuis Heerenveen.
Beschikbaarheid van snel internet in de dorpen en in het buitengebied.

De onderwerpen die zijn aangeduid met een * hebben een relatie met het thematisch raadsakkoord.

Wat willen we bereiken in 2019?

De leefomgeving bepaalt voor een belangrijk deel het beeld en de aantrekkelijkheid van onze gemeente en heeft effect op ons welzijn.

Het is belangrijk dat onze inwoners wonen, werken en recreëren in een veilige, prettige en duurzaam ingerichte en beheerde omgeving. Dit geldt voor zowel voor de dorpen, de buitengebieden als de natuur).

Het fysieke domein, onze infrastructuur, parkeervoorzieningen, water en riolering, bruggen, verlichting, groen en speelvoorzieningen, maar ook onze gebouwen en landschap natuurgebieden, zijn een belangrijke basis voor het sociale en economische domein. Denk daarbij aan wonen, werken, recreatie en toerisme, maar ook sociaal en cultureel, sport, gezondheid en de (lokale) economie.

In 2019 werken we aan de volgende doelen:

Accommodaties

Clustering van culturele functies

- De clustering van cultuur heeft meerwaarde. Voor de culturele functie zelf. Voor de economie én voor de centrumfunctie van Heerenveen.
De culturele functies werken samen; dit kan versterkt worden door sectoren onder 1 organisatie te brengen.
- De culturele functies zijn nu versnipperd gehuisvest. Dit leidt tot beperkte synergie en is niet efficiënt. Komende periode gaan wij aan de slag met de Centrumfunctie. Hierin krijgt ook het vraagstuk van een centraal Cultuurhuis een plek.

Onderwijshuisvesting: flexibilisering

- De gemeente is wettelijk verplicht goede huisvesting te bieden voor het basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs. Dat wil zeggen voldoende capaciteit, goede gebouwkwaliteit en veiligheid. Onderwijskundige ontwikkelingen gaan steeds sneller zeker in vergelijking met de levensduur van een schoolgebouw. Dit vraagt om meer flexibilisering van schoolgebouwen zowel in gebruik als in functies.
- Door groei en krimp is flexibiliteit in de planning van schoolgebouwen ook een aandachtspunt. Komende periode staat de visie op de huisvesting van het Voortgezet Onderwijs in de planning, te starten met een verkenning.
- Voor het primair onderwijs staat de voorbereiding van de vervanging van een aantal scholen in De Greiden op de planning en het bouwen van een nieuwe school in Tjalleberd.

Sportaccommodaties

- Op het gebied van sportaccommodaties heeft de gemeente geen wettelijke taak maar een zorgplicht.
- De gemeente moet wel op beperkte afstand van een (basis)school ruimte beschikbaar stellen voor het bewegingsonderwijs.
- Opgave is dat we zorg dragen voor betaalbare accommodaties voor gebruikers met een evenwichtige spreiding en een gezond beheer en exploitatie.

Veiligheid

- In de gemeente werken we integraal samen met ketenpartners en inwoners aan veiligheid in Heerenveen.

- Belangrijke onderwerpen zijn onder andere ondermijnende criminaliteit, voetbalveiligheid en verwarde personen.

Openbare ruimte

- We hebben een duurzaam en bestendig beheerde en onderhouden leefomgeving als doel.
Hierbij hebben we vooral aandacht voor natuurlijk groenbeheer en biodiversiteit, het bestrijden van invasieve plantensoorten, het verminderen van restafval, het uitvoeren van het Verkeers en vervoersplan, een breedgedragen ligplaatsenbeleid, het geven van een impuls aan de Slimme stad en het doorvoeren van klimaatadaptieve maatregelen.

Ruimtelijke ontwikkeling

- **Omgevingswet:** samen met een brede groep van stakeholders, waaronder de raad, gaan we vorm geven aan de implementatie van de Omgevingswet. In 2019 beginnen we met het samen met inwoners en bedrijven vorm geven aan de omgevingsvisie.
- **Versterken van de centrumfunctie van Heerenveen:** Via een op de G1000 Burgertop geïnspireerde methode gaan de gemeenteraad en college gezamenlijk de verbinding leggen met inwoners, winkeliers, bedrijven, investeerders en andere belanghebbenden. Dit met als doel te komen tot een breed gedragen visie op de ontwikkeling van het centrum van het dorp Heerenveen.
- **Vitale kernen:** we stellen ons ten doel om de leefbaarheid van wijken en dorpen te versterken.
- **De bereikbaarheid van Heerenveen verbeteren:** we voeren het vastgestelde Verkeers en vervoerplan uit. Op het gebied van watersport en beroepsvaart zijn we een toegankelijke gemeente.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

- Maatschappelijke en wettelijke ontwikkelingen rond vergunningverlening en handhaving implementeren we in onze organisatie. Onder meer door de ontwikkeling van een VTH-beleid.

Wat gaan we doen in 2019?

Accommodaties

- **Onderwijshuisvesting:** In 2019 start het schoolbestuur CPO Tjongerwerven met de nieuwbouw voor de samenwerkingsschool De Nijewier. De school komt op een locatie ten westen van de MFA Ængwirden aan It Hiem in Tjalleberd.
Een eerste verkenning van het toekomstperspectief voor de huisvesting van voortgezet onderwijs is klaar. Over het vervolgproces volgt in 2019 besluitvorming.
De algemeen bijzondere school De Buitenkans groeit naar verwachting in 2019 door naar een permanente voorziening. De school heeft dan minimaal 200 leerlingen en recht op bekostiging door het ministerie.
Voor de ontwikkelingen in De Greiden is een traject van visievorming door de scholen opgestart. De feitelijke planning voor eventuele nieuwbouw start in 2020 met een haalbaarheidsonderzoek.
- **Sportaccommodaties:** Eind 2017 zijn nieuwe tarieven vastgesteld voor de gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties. Deze worden, met toepassing van de reguliere indexering, ook in 2019 toegepast.
De voorbereiding voor de aanleg van kunstgras voetbalvelden op de sportveldencomplexen De Akkers en Skoatterwâld zijn gestart. Dit heeft nog niet tot concrete resultaten geleid. Deze gaan in 2019 verder.
Uitgezonderd het reguliere beheer en onderhoud, staan er voor de gemeentelijke sportaccommodaties in 2019 geen bijzondere maatregelen op stapel.
Het kader zoals vastgelegd in de "Actualisatie Accommodatieplan Sport" (23 juni 2016) en "In Heerenveen#Beweegt het" (25 september 2017) is daarbij leidend.
- **IJshockeyhal Thialf:** In 2019 gaan we een besluit nemen over de toekomst van de ijshockeyhal Thialf.

Veiligheid

- Met ketenpartners (zorginstellingen, politie, de voetbalvereniging) en inwoners continu werken aan veiligheid in Heerenveen. In 2019 werken wij onder andere aan plannen van aanpak ondermijning, voetbalveiligheid en verwarde personen.

Ruimtelijke Ontwikkeling

- **Uitvoering geven aan het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan 2017:** Alle wijken, dorpen en voorzieningen moeten veilig en goed bereikbaar zijn door wegen en fietspaden. Er is verbinding nodig tussen de dorpen en wijken, maar ook binnen de dorpen en wijken. We willen Heerenveen als fietsgemeente op de kaart zetten.
- **Maken van een mobiliteitsanalyse en proactief acteren op de OV-concessie van de Provincie:** Er wordt een mobiliteitsanalyse uitgevoerd. Deze wordt ingezet bij het overleg met de Provincie over de Openbaar Vervoer-concessie.
- **Digitalisering parkeervergunningen:** De uitgifte van parkeervergunningen kan klantgerichter. Daarvoor richten we een digitaal proces in. Dit sluit meer aan bij de behoefte van de gebruikers.
Het gebruik van het (fysieke) parkeerservicebureau gaat daardoor teruglopen. Deze ondersteunende taken kunnen vervolgens worden belegd bij onze frontoffice/balie.
- **Fonds vitale kernen:** Om onze kernen vitaal te maken zijn investeringen nodig. Plannen voor onze kernen zijn nog niet uitgewerkt. Bovendien maken ze vaak deel

uit van plannen en processen die participatie vragen vanuit de kernen en belanghebbenden. Dit vraagt om een brede afstemming waarmee we aan de slag gaan.

Openbare ruimte

- **Wijken en dorpen zijn schoon, heel en veilig:** het beheer en onderhoud van de openbare ruimte wordt zodanig uitgevoerd dat de kwaliteit van de openbare ruimte voldoet aan de afspraken zoals gemaakt in het Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016-2020. Hierin is opgenomen wat inwoners en bedrijven kunnen verwachten op het gebied van bijvoorbeeld zwerfafval, onkruid op verharding en in groen, en veiligheid van de infrastructuur.
- **Uitvoering geven aan Diftar+:** we geven uitvoering aan Diftar+, waarmee de afvalcontainers op gewicht worden geleegd. De doelstelling is invulling geven aan de zogenaamde VANG doelstellingen. Hierbij moet de hoeveelheid restafval worden teruggedrongen door betere afvalscheiding.
- **Breed gedragen ligplaatsenbeleid:** we gaan in 2019 samen met gebruikers en eigenaren een uniform ligplaatsenbeleid opstellen. Onderdeel van dit beleid is het op diepte houden (baggeren) en maken van deze ligplaatsen.
- **Bestrijden van invasieve soorten:** de bestrijding van invasieve soorten is niet langer uit te stellen. De uitvoering is gericht op een eenmalige grootschalige aanpak en daarna op monitoring en beheersbaar houden. Het geheel van invasieve soorten tegengaan is niet mogelijk.
- **Verkoop snippergroen:** we zetten tijdelijk, actief in op de verkoop van snippergroen. Illegaal gebruik wordt gecorrigeerd en er worden extra inkomsten gegenereerd. Hiervoor wordt een "scan" gemaakt om te achterhalen waar sprake is van illegaal gebruik van gemeentegrond. Ook worden de gebruikers van de gemeentegrond aangeschreven.
- **Snel internet in de dorpen en buitengebied:** de aanpak om in Friesland glasvezel aan te leggen, lijkt van de grond te komen. Kabel Noord heeft een planning opgesteld om de witte gebieden 'te verglazen'. 'De Fryske Mienskip (DFM) Op Glas' heeft subsidie van de provincie gekregen om de haalbaarheid en realisatiemogelijkheden van het verglazen van grijze adressen in de strook Lemmer-Haulerwijk te onderzoeken.
Diverse partijen (gemeenten, provincie, RWS e.d.) hebben concrete plannen om voor eigen gebruik en het op afstand bedienen van bruggen glasvezel in de regio aan te leggen. Al deze trajecten lopen los van elkaar maar het loont de moeite een optimale afstemming en combinatie te zoeken.
Kabel Noord heeft de planning van het verglazen van de witte gebieden bekend gemaakt. Voor Heerenveen betekent dit dat 2e kwartaal 2019 de vraagbundeling start en dat 4e kwartaal 2019 (bij voldoende vraag) de aanleg van snel internet voor circa 1200 adressen in onze gemeente start.
In 2019 willen we een impuls geven aan de aanleg van snel internet in de dorpen en het buitengebied. U heeft daarvoor bij het derde verzamelbesluit 2018 € 100.000 beschikbaar gesteld. Deze aanpak geeft helderheid over de kansen en mogelijkheden die er liggen om diverse initiatieven op elkaar af te stemmen en te optimaliseren. En over de rol die de gemeente kan en wil innemen. Wij leggen diverse scenario's, met de financiële en organisatorische consequenties, te zijner tijd aan u voor.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

- Maatschappelijke en wettelijke ontwikkelingen rond vergunningverlening en handhaving implementeren we in onze organisatie, onder meer door de ontwikkeling van een VTH beleid.

Financiële mutaties

Ruimtelijke ontwikkelingen

Al een aantal jaren nemen ruimtelijke initiatieven flink toe. Steeds meer inwoners, ondernemers en instellingen vragen medewerking van de gemeente om hun fysieke omgeving aan te passen.

Advies

1. Voor stedenbouwkundige advisering en ondersteuning van project- en accountmanagers binnen de afdeling RO een structureel budget beschikbaar te stellen van € 350.000.

Argumenten

1.1 Het aantal initiatieven waar de raad en het college uitvoering aan wil geven is gestegen.

Om uitvoering te geven aan initiatieven en projecten is het van belang dat de capaciteit past bij de opdracht en taken. Dit vanwege het grote aantal bouwinitiatieven van de laatste jaren. Ook de ambities over duurzaamheid en het faciliteren van particuliere initiatieven volgens de "maak-het aanpak" vragen extra tijd. In de bedrijfsvoering zijn efficiëncyslagen doorgevoerd (onder andere jobcarving). Het benodigd budget betreft capaciteit op stedenbouw en projecten.

1.2 Zonder deze capaciteit kunnen bouwaanvragen niet tijdig worden behandeld, treedt er flinke vertraging op in acquisitie en kaververkoop, en kunnen projectleiders minder fysieke projecten in uitvoering nemen.

Kantttekeningen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Ruimtelijke ontwikkeling	-350	-350	-350	-350

Verbeteren leefbaarheid wijken en dorpen

Om samen met de inwoners de leefbaarheid in wijken en dorpen te verbeteren, versterken we ons bestuur en onze organisatie met extra bestuursondersteuning en wijkmanagement.

Advies

1. Voor uitbreiding wijkmanagement een structureel budget beschikbaar te stellen van € 124.000.

2. Een bedrag van € 100.000 beschikbaar te stellen voor bestuursadvisering.

3. Voor de invulling van multi inzetbare medewerkers voor de jaren 2019 en 2020 een bedrag beschikbaar te stellen van € 621.000.

Argumenten

1.1 Het wijkmanagement moet een forse impuls krijgen om de bestaande en nieuwe ambities samen met inwoners aan de slag te gaan, op te pakken.

1.2 Met de bestaande bezetting moesten ook de na de herindeling toegevoegde dorpen (Akkrum, Aldeboarn en Nieuwebrug) bediend worden.

Dit betekent dat er momenteel te weinig tijd per wijk en dorp beschikbaar is. Voor de benodigde impuls willen wij € 124.000 structureel beschikbaar stellen.

2.1 Wij verwachten dat we met de ondersteuning van bestuursadviseurs effectiever kunnen opereren in de veranderende samenleving en bestuurlijke omgeving.

De bestuursadviseurs ondersteunen ons op de volgende onderdelen: aandacht voor externe langdurige trajecten in complexe krachtenvelden, lobbytrajecten, versterking bestuurskracht, issuemanagement en feedback richting het collegebestuur en de organisatie.

3.1 De organisatie functioneert beter met een groep flexibel inzetbare medewerkers om "conjuncturele schommelingen" op te kunnen vangen en beter te kunnen inspelen op de initiatieven vanuit de samenleving. En is daarmee een goede werkgever.

Met name in het fysiek domein bestaat momenteel zo'n hoge 'workload' dat er veel tijdelijk personeel werkzaam is. Vanwege onder meer het grote aantal bouwinitiatieven, initiatieven op het gebied van duurzaamheid, capaciteit voor de ontwikkeling van de omgevingsvisie, economische groei en de noodzaak tot ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen. Ook hebben wij de ambitie om beter in te spelen op behoeften vanuit de samenleving. Dit vraagt om meer flexibele inzet vanuit de organisatie.

Tijdelijk personeel kost in verhouding veel geld, gemiddeld 1,6 van de kosten van een eigen medewerker. Een groep van multi-inzetbare medewerkers draagt bij aan een betaalbare flexibele schil. Met het beschikbaar stellen van dit budget kunnen op de korte termijn de bestaande formatieve problemen bij de afdeling RO het hoofd worden geboden. Voor de langere termijn willen wij deze flexibele inzet uitbreiden om hiermee beter te kunnen inspelen op wisselende vragen vanuit de samenleving en het invullen van onze wisselende rol in deze initiatieven. Deze groep flexibele inzetbare medewerkers wordt geselecteerd op competenties die hiervoor nodig zijn. De nieuwe medewerkers RO komen in vaste dienst en zijn op termijn breder inzetbaar in de organisatie. Dit draagt bij aan goed werkgeverschap. De structurele formatie groeit niet.

3.2 Dit biedt ontwikkelmogelijkheden aan medewerkers.

De verwachting is dat we door het aanbieden van een vast contract zonder vaste plek in de organisatie op een krappe arbeidsmarkt de juiste mensen aan ons kunnen binden.

Kanttekeningen

3.1 Afhankelijk van de gekozen vorm, biedt het oprichten van een flexpool naast kansen ook risico's.

De gemeente biedt een vast dienstverband aan. De financiering is echter tijdelijk. Maar we streven er naar om de vormgeving zodanig in te richten dat wij ook op termijn een flexibel inzetbare pool van medewerkers aan onze organisatie kunnen binden.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Samen met inwoners de leefbaarheid verbeteren	-855	-855	-234	-234

Heerenveen wordt fietsgemeente

We willen een fietsvriendelijke gemeente zijn. In 2016 zijn we gestart met de voorbereidingen om daar naar toe te werken. De komende jaren wordt hier verder op ingezet. In 2019 werken we de plannen verder uit waarbij gedacht wordt aan innovatieve oplossingen voor een fietsvriendelijk Heerenveen.

We stellen voor om voor het opstellen van het plan eenmalig € 50.000 beschikbaar te stellen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Heerenveen wordt fietsgemeente	-50			

Analyse en proactief op Openbaar Vervoer-concessie provincie

Er wordt een mobiliteitsanalyse uitgevoerd. Die wordt ingezet in het overleg met de Provincie voor de Openbaar Vervoer-concessie.

Advies

1. Eenmalig € 100.000 beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van de mobiliteitsanalyse.

Argumenten

1.1 Door gericht onderzoek ontstaat een beter beeld van de behoefte naar OV binnen de gemeente Heerenveen.

De behoeftemeting wordt ingebracht bij de provincie voor het aanbesteden van het Openbaar Vervoer.

Kanttekeningen

1.1 De provincie is niet verplicht om de uitkomsten van de analyse over te nemen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Mobiliteitsanalyse	-100			

(Inter)nationale evenementen sport en cultuur

In het Hoofdlijnenakkoord is voor de komende vier jaar structureel € 75.000 per jaar beschikbaar gesteld om de profilering van Heerenveen verder uit te bouwen met (inter)nationale sport en cultuur evenementen.

Hiermee is in 2018 al ervaring opgedaan door het binnenhalen van onder andere de Binckbank Tour en de Healthy Ageing tour.

Ook op cultureel gebied kent de gemeente Heerenveen bijzondere evenementen.

Advies

1. Structureel € 75.000 beschikbaar te stellen voor het aantrekken van (inter)nationale evenementen op gebied van cultuur en sport.

Argumenten

1.1 We willen dat evenementen daadwerkelijk bijdragen aan ons imago, een economische impuls geven of toegevoegde waarde hebben voor onze inwoners, bedrijven en bezoekers. Dit doen we samen met onze samenwerkingspartners zoals Heerenveen, 'n Gouden Plak, Thialf, Sportstad, culturele instellingen en de provincie Fryslân.

1.2 We willen ons nog sterker profileren als sportieve, ondernemende gemeente, waar gezond en actief bezig zijn samen gaan met bewust genieten van het culturele en culinaire leven.

1.3 Evenementen zijn van belang voor de leefbaarheid van onze gemeente.

Evenementen hebben een belangrijke toeristische-, economische- en maatschappelijke waarde. Evenementen verlevendigen Heerenveen, vergroten het saamhorigheidsgevoel, versterken de gemeentelijke identiteit en genereren bovendien een economische spin-off.

1.4 Evenementen leveren een belangrijke bijdrage aan het profileren van de gemeente Heerenveen (city marketing).

Kanttekeningen

1.1 Het binnenhalen van grote evenementen vereist personele capaciteit.

Dit geldt ook voor het vergunningen- en begeleidingstraject (openbare orde en veiligheid, verkeersmaatregelen e.d.) voor dergelijke evenementen. Hierin is nu niet voorzien.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Evenementenbudget sport en cultuur	-75	-75	-75	-75

Veiligheidsregio Fryslân

De Veiligheidsregio Fryslân is een Gemeenschappelijke Regeling. Deze voert de taken uit op gebied van de brandweezorg en gezondheidszorg.

Advies

1. De meerjarige gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio te verhogen.

Argumenten

1.1 Deze bijdrage is gebaseerd op de kaderbrief 2019-2022 van de Veiligheidsregio Fryslân en vormt de basis voor de op te stellen meerjarenbegroting.

De gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio Fryslân gaat omhoog. Dit is niet beïnvloedbaar door individuele gemeenten. Deze verhoging wordt gecompenseerd door een verhoging van de algemene uitkering.

1.2 U heeft hiermee ingestemd op 12 februari 2018.

1.3 Deze meerjarenbegroting is gebaseerd op beleidsmatige kader.

1.4 Belangrijke beleidsontwikkelingen zijn het Dekkingsplan 2.0 van de brandweer en de extra inzet voor vergunninghouders.

1.5 Er is sprake van een aantal autonome ontwikkelingen zoals premiestijgingen pensioenen en hogere indexeringen

Kanttekeningen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Veiligheidsregio Fryslân	-85	-85	-118	-207

Vergunningverlening, handhaving en toezicht

Volgens de Wet VTH (vergunningen, toezicht en handhaving) moeten gemeenten voldoen aan een set Kwaliteitscriteria voor Kritieke Massa (opleidingsniveau, ervaring en uitvoeringsfrequentie).

Het betreft werkzaamheden voor de fysieke leefomgeving, uitgevoerd door de afdelingen Vergunningen, Handhaving, IBOR en RO.

In de provincie Fryslân is hiervoor een eigen model ontwikkeld: de Kwaliteitscriteria Frysk Peil. Deze zijn samen met een Verordening VTH in september 2016 door de raad vastgesteld. In vervolg hierop is door alle Friese gemeenten een 0-meting uitgevoerd, waarmee de opleidingsbehoefte in kaart is gebracht in relatie tot de Kwaliteitscriteria.

Advies

1. Voor de kosten van VTH een bedrag beschikbaar te stellen van structureel € 80.000 en in 2019 eenmalig € 20.000.

2. Voor het opstellen van het VTH-beleid voor de fysieke leefomgeving een incidenteel bedrag beschikbaar te stellen van € 20.000.

Argumenten

1.1 Opleidingen worden provinciaal en dus kostenefficiënt georganiseerd.

De structurele kosten voor de gemeente Heerenveen zijn aanvankelijk geraamd op € 100.000. Dit heeft u in de Kaderbrief Financiën 2019-2022 kunnen lezen.

Op basis van de 0-meting en het Strategisch ontwikkelplan is beter inzicht ontstaan in de te verwachten kosten, en kan het budget gereduceerd worden tot € 80.000.

Kanttekeningen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Vergunningverlening, toezicht en handhaving	-100	-80	-80	-80

Brugbediening

Wij willen een gastvrije gemeente zijn voor de watersporters. Daarbij horen passende brugbediening en openingstijden die aansluiten bij de behoefte.

Advies

1. Structureel € 80.000 beschikbaar te stellen voor de uitbreiding van de brugbediening.

Argumenten

1.1 Bij een gastvrije gemeente hoort dat de watersporter de hele dag moet kunnen varen.

1.2 De zelfbediening van de brug in Nes functioneert niet meer waardoor die ook door brugwachters gedaan moet worden.

1.3 Vertegenwoordigers van de dorpen en andere belangenorganisaties zich hebben uitgesproken voor verruiming van de bedieningstijden.

1.4 U heeft dit besloten via een motie (12 maart 2018).

Kanttekeningen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Brugbediening	-80	-80	-80	-80

Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)

Alle wijken, dorpen en voorzieningen moeten veilig en goed bereikbaar zijn via wegen en fietspaden. Er is verbinding nodig tussen de dorpen en wijken, maar ook binnen de dorpen en wijken.

Advies

1. Structureel € 150.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP).

Argumenten

1.1 Dit leidt tot het voeren van een samenhangend en uitvoeringsgericht verkeers- en vervoerbeleid.

Dit beleid bevordert een vlotte, veilige en duurzame afwikkeling van het verkeer.

Kanttekeningen

1.1 Een groot deel van de kosten van de komende jaren betreffen onderzoekskosten. Dit kan op termijn afhankelijk van de uitkomsten en besluitvorming leiden tot hogere uitvoeringskosten.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
GVVP	-150	-150	-150	-150

Vergunningverlening

De afdeling Vergunningen levert diverse producten en diensten. Voor zowel externe als interne 'klanten'. Dit zijn onder andere Omgevingsvergunningen, evenementenvergunningen, sloophmeldingen, advisering over milieu-aspecten en vergunningvrij bouwen. De afdeling heeft als doel om deze producten op een efficiënte en snelle manier met een hoog kwaliteitsniveau af te doen.

Advies

1. Het personeelsbudget van de afdeling Vergunningen met € 211.000 structureel te verhogen.

Argumenten

1.1 De toegenomen economische activiteit zorgt voor een flinke toename van het werk.

1.2 Het is niet gewenst om aanvragen van rechtswege te verlenen en/of het dienstverleningsniveau te verlagen.

Kanttekeningen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Vergunningverlening	-211	-211	-211	-211

Leges omgevingsvergunningen

Leges worden geheven om de kosten voor het behandelen van omgevingsvergunningen te kunnen dekken.

Advies

1. In de begroting de opbrengsten voor leges omgevingsvergunningen met € 500.000 te verhogen.

Argumenten

1.1. Het aantal aanvragen omgevingsvergunningen is toegenomen.

1.2. De vrijstelling van leges voor omgevingsvergunningen waarbij sprake is van energieneutraal bouwen stopt.

Kanttekeningen

1.1. Een plotselinge economische terugval zou kunnen zorgen voor een sterke daling in het aantal aanvragen en de inkomsten uit leges.

Dit risico achten wij echter klein.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Leges omgevingsvergunningen	500	500	500	500

Frysk Taalbelied

Op 28 maaie 2018 ha jo de ambysje foar it Frysk fêstlein mei it fêststellen fan de ramtnota 'Fierder mei Frysk' en de 'Taalferoardening Frysk'. Tagelyk is besluten om foar de útfiering fan it belied mei yngong van 2019 in bedrach fan € 37.000 beskikber te stellen. Dat bedrach wurdt yn de begrutting opnommen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Frysk Taalbelied	-37	-37	-37	-37

BTW sportvrijstelling

Als gevolg van Europese regelgeving vervalt vanaf 1 januari 2019 het recht op aftrek van BTW voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Het gaat zowel om de BTW bij investeringen als om de BTW op de exploitatielasten van de sportaccommodaties. Daarvoor in de plaats is een nieuwe landelijke subsidiemaatregel ingesteld.

Advies

1. Eenmalig € 175.000 beschikbaar te stellen voor compensatie van het vervallen van het recht op aftrek van BTW bij sportaccommodaties.

Argumenten

1.1 Bij investeringen in sportaccommodaties kan nu de BTW nog worden verrekend.

Dit kan vanaf 1 januari 2019 niet meer. In de begroting moet dus rekening worden gehouden met hogere uitgaven.

Kanttekeningen

1.1 Op 20 juli 2018 heeft het Ministerie van VWS de regeling "Specifieke Uitkering Stimulering Sport" (SPUK) gepubliceerd.

Op grond van deze regeling kunnen gemeenten jaarlijks in de periode 2019-2023 een specifieke uitkering aanvragen voor sportactiviteiten waarop de BTW-aftrek niet meer van toepassing is. Hierbij kunt u denken aan de aanleg van een kunstgrasveld, bouw van een sporthal en energielasten in het kader van het beheer.

De specifieke uitkering bedraagt ten hoogste 17.5% van het begrote bedrag. Er geldt jaarlijks een uitkeringsplafond. Als het totaal landelijk aangevraagde bedrag het plafond overschrijdt, wordt het beschikbare bedrag naar rato over de gemeenten verdeeld. Voor de niet-winstbeogende exploitanten als stichtingen, verenigingen en BV's zonder winstoogmerk geldt een soortgelijke regeling ("Subsidieregeling stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties").

1.2 Er worden eerst alleen voor 2019 aanvullende middelen gevraagd omdat nog niet bekend is hoe hoog de specifieke uitkering voor de gerealiseerde bestedingen zal zijn.

Afhankelijk daarvan vertalen we de financiële consequenties voor de jaren daarna in de (meerjaren)begroting van 2020.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
BTW sportvrijstelling	-175			

Bestrijden invasieve exoten

Door de gehele gemeente komen steeds meer (exotische) invasieve soorten voor. Denk hierbij aan de Japanse Duizendknoop, maar ook de Grote Berenklaauw en andere invasieve soorten op land en in het water. Deze soorten mogen niet gehouden en verspreid worden omdat ze inheemse flora en fauna verdringen of schade veroorzaken aan openbaar en particulier eigendom.

Advies

1. Eenmalig € 500.000 en structureel € 25.000 beschikbaar te stellen voor de bestrijding van invasieve soorten.

Argumenten

1.1 Door het nu beheersbaar houden van invasieve soorten, worden verdere verspreiding en hoge kosten voorkomen.

Uitstel leidt tot nog hogere kosten en is vanwege klachten en onze zorgplicht niet mogelijk. De bestrijding is een langdurig proces wat onderdeel moet worden van het reguliere beheer en onderhoud.

1.2 De aanpak is het meest effectief als enkele jaren intensief bestreden wordt met de meest effectieve methoden, waarna we overgaan op monitoring en beheersing (€ 25.000 per jaar).

Voor de intensiever aanpak in de eerste jaren is een extra budget noodzakelijk van € 500.000.

1.3 Op de bestrijding rust een Europese verplichting.

De regelgeving rond invasieve exoten is vastgelegd in de Europese verordening 'Invasieve Uitheemse soorten' (1143/2014). De verordening stelt regels met betrekking tot preventie en beheer van invasieve exoten. Wanneer een EU-land een verboden soort opmerkt, moet het onmiddellijk maatregelen nemen om de verspreiding ervan tegen te gaan. De hele bevolking moet helpen om de aanwezigheid van deze soorten te melden.

Kanttekeningen

1.1 Volledig onder controle krijgen van invasieve soorten is niet haalbaar.

Dit komt onder andere door verspreiding via derden. Daarom is het uitgangspunt dan ook beheersing.

1.2 Bij het toepassen van de meest effectieve bestrijding is ruimte nodig voor innovatieve, natuurlijke methodes maar is het, in het uiterste geval, ook mogelijk (noodzakelijk) dat chemische bestrijding toegepast moet worden.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Bestrijding invasieve soorten	-525	-25	-25	-25

Verkoop snippergroen

Inwoners van onze gemeente nemen soms bewust of onbewust gemeentelijk groen in gebruik. Of ze willen graag een stuk(je) gemeentelijk groen kopen. Dit noemen we snippergroen. De gemeente heeft hier (nu) geen actieve rol in. Er wordt gereageerd op vragen van inwoners. De gemeente gaat hierin een actievere rol innemen.

Advies

1. Actief inzetten op verkoop snippergroen.

Argumenten

1.1 Zo wordt illegaal gebruik gecorrigeerd en ontstaan extra inkomsten.

Kanttekeningen

1.1 Het actief benaderen van inwoners die (on)bewust gemeentelijke grond in gebruik hebben geeft veelal maatschappelijk reuring.

Keerzijde is dat er juridische gelijkheid wordt gerealiseerd. De verwachte inkomsten zijn een schatting voor de komende vier jaar. Op basis van een inhoudelijke analyse en een

plan van aanpak worden de werkelijke opbrengsten geraamd op basis van de "voorraad" snippergroen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Actieve verkoop snippergroen	50	50	50	50

Havengelden

Op provinciaal niveau wordt gewerkt aan de mogelijkheden tot brede samenwerking en het opstellen van uniform beleid voor de Friese Havens (onder de naam 'Frisian Ports'). Zo mogelijk wordt aansluiting gezocht bij 'Frisian Ports' wat leidt tot verhoogde inkomsten.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Verhogen havengelden	25	25	25	25

Opvragen archiefbestanden

Voor het opvragen van kopieën van vergunningen wordt nu ongeacht de hoeveelheid en de afhandeltijd een bedrag van € 25 in rekening gebracht. We stellen voor het vaste tarief te verhogen. Ook willen we maatwerk toepassen zodat dossiers met veel documenten een hoger tarief betalen. Op deze manier werken we meer op basis van kostendekkendheid.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Verhogen bijdrage opvragen archiefbestanden	10	10	10	10

Leges coffeeshop/speelautomaten e.d.

Voor het in behandeling nemen van de minder complexe aanvragen voor vergunningen, ontheffingen en meldingen op basis van de APV worden leges in rekening gebracht. Deze leges zijn op dit moment meestal niet kostendekkend. Door het tarief te verhogen wordt kostendekkendheid bereikt.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Kostendekkendheid coffeeshop/speelautom.	10	10	10	10

Leges ligplaatsvergunningen

Voor het in behandeling nemen van aanvragen voor een ligplaatsvergunning moet betaald worden. Het huidige tarief dekt de kosten die de gemeente maakt niet. Door het tarief te verhogen wordt bereikt dat die kosten beter gedekt worden.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Kostendekkendheid ligplaatsvergunningen	10	10	10	10

Leges parkeren/verkeer

Het in behandeling nemen van aanvragen voor vergunningen en ontheffingen brengt kosten met zich mee die de aanvrager betaalt. Dat gebeurt op basis van de Wegenverkeerswet. Omdat die leges de kosten die de gemeente maakt in de meeste gevallen niet dekken, verhogen we de tarieven.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Kostendekkendheid parkeren/verkeer	10	10	10	10

Grondbank afstoten

Door de veranderde bedrijfsvoering en wat er op dat gebied nog gaat veranderen, kan de gemeente de grondbank verkopen. Op die manier komen de vaste lasten omlaag.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Grondbank afstoten	30	30	30	30

Insourcen parkeerservicebureau

De uitgifte van parkeervergunningen wordt met ingang van 2019 gedigitaliseerd. De functie van het parkeerservicebureau komt daarmee deels te vervallen. De diensten worden aangeboden vanuit het gemeentehuis, waarmee het parkeerservicebureau kan worden gesloten.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Insourcen parkeerservicebureau	25	25	25	25

Juridische check FUMO

De gemeente Heerenveen checkt op dit moment nog alle brieven die worden verzonden nadat de FUMO een milieucontrole heeft uitgevoerd. Het doel is dat deze check na 2021 (na de afronding van het traject FUMO 2.0; 'de basis op orde') niet meer hoeft plaats te vinden.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Juridische check brieven FUMO			20	20

Fonds vitale kernen

In de begroting 2018 heeft u financiële middelen gereserveerd om investeringen in onze kernen te kunnen financieren.

Advies

1. De kapitaallasten voor het Fonds vitale kernen op te schuiven naar latere jaren om gelijke tred te houden met de verwachte investeringen.

Argumenten

1.1 Om onze kernen vitaal te maken zijn investeringen nodig.

Deze investeringen leiden tot kapitaallasten. Deze worden gedekt uit het fonds vitale kernen. In de begroting 2018 liepen de kapitaallasten gestaag op te beginnen in 2019 met € 250.000 tot € 1 miljoen structureel met ingang van 2021.

Plannen voor onze kernen zijn nog niet uitgewerkt. Bovendien maken ze vaak deel uit van plannen en processen die een forse participatie vragen vanuit de kernen en belanghebbenden. Zo is bijvoorbeeld in het kader van uw raadsprogramma besloten te starten met een traject om te komen tot een visie op het centrum van Heerenveen. Samen met u wordt hierin binnenkort een eerste stap gezet met behulp van de G1000.nu -methodiek, waarbij we een centrumtop gaan organiseren.

Vanuit dergelijke processen ontstaan programma's en (investerings)agenda's en vervolgens concrete uitvoeringsplannen door gemeente en particulieren. Feitelijke investeringen (uitgaven) zijn dus pas in de loop van 2021, 2022 en 2023 te verwachten. De kapitaallasten lopen in dit ritme mee en kunnen daarom worden doorgeschoven.

Kanttekeningen

1.1 De omvang van de begrote kapitaallasten is niet gebaseerd op een analyse van de vitaliteit van de kernen, de ambities en de mogelijke omvang van benodigde investeringen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Fonds vitale kernen	250	400	750	500

Rittenregistratie materieel

Onze voertuigen staan buiten werktijd bij zowel de gemeentewerf als ook bij de verschillende wijkonderkomens. Om aan te tonen dat de bedrijfsauto's niet privé worden gebruikt, is het noodzakelijk een registratie bij te houden. Voorgesteld wordt een 'track and trace'-systeem aan te schaffen. Dit wordt meegenomen in het al in gang gezette aanbestedingstraject voor het klein transportmaterieel.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Rittenregistratie materieel	-6	-6	-6	-6

Gladheidsbestrijding

Wij zijn als wegbeheerder verantwoordelijk voor de gladheidsbestrijding. Voor onze zorgplicht is het nodig dat wij registreren waar wel (en niet) gladheid is bestreden.

Hiervoor is een "strooimanagementsysteem" nodig dat inzicht geeft in de gereden routes. Dit managementsysteem dient ook als hulpmiddel voor het op te stellen strooiplan. Zonder deze registratie kunnen wij (bij claims of schade) niet aantonen dat wij voldoen aan onze zorgplicht.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Gladheidsbestrijding	-13	-13	-13	-13

Bruggelden

In de raadsvergadering van de begroting 2018 (9 november 2017) heeft u het amendement Heffing bruggelden aangenomen. Vanaf 2018 wordt geen bruggeld meer geheven in de gemeente Heerenveen.

De financiële consequenties zijn verwerkt in de jaarschijf 2018. De structurele doorwerking in 2019 is eenmalig € 44.000 en structureel € 46.000.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Bruggelden	-90	-46	-46	-46

Resultaat grondbedrijf exploitaties

Grondexploitaties zijn een proces van plankosten, verwerving, bouwrijp maken, verkopen en woonrijp maken. Op basis van de voorschriften uit de Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet een eventueel resultaat op basis van Percentage Of Completion-methode (POC) meegenomen worden als resultaat in Begroting en Rekening. De POC-methode is toegepast op de lopende grondexploitaties. We hebben hierbij onder andere via de 'Grexmanager' specifiek aandacht voor risicomanagement. Dit resulteert voor de komende jaren in de onderstaande incidentele (tussentijdse) winstnemingen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Resultaat grondexploitaties	97	281	197	205

Financiën thema

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal Lasten	-42.584	-41.569	-39.864	-40.423
Totaal Baten	12.825	12.621	11.756	11.757
Saldo	-29.759	-28.948	-28.108	-28.666

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Ziekenhuis opname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2015	6	8	VeiligheidNL
Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	%	2015	11	9	VeiligheidNL
Nieuwbouw woningen	aantal per 1000 woningen	2016	4,4	7,2	ABF- Systeem voorraad
Demografische druk	%	2018	78,1	69,6	CBS- bevolking statistiek
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	1,3	2,2	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	4,5	5,0	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	1,5	2,9	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	3,8	4,8	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen

Indicatoren	Omschrijving
Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen dat leidt tot ziekenhuisopname.

Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen dat leidt tot ziekenhuisopname.
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

4. Thema Werken en Ondernemen

"We willen middelen en kansen benutten voor een constante economische groei"

In Heerenveen willen we middelen en kansen benutten voor een constante economische groei. Er is voldoende werkgelegenheid en we willen zoveel mogelijk inwoners helpen aan passend werk. We voorzien in goede infrastructuur waar iedereen gebruik van kan maken en bevorderen innovatie.

We gaan aan de slag met:

- Economische groei
- Werkgelegenheid
- Fatsoenlijk werk voor iedereen
- Circulaire economie

De komende vier jaar gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Werken en Ondernemen
Investeren in nieuwe bedrijventerreinen zoals Klaverblad Noord-Oost
Meer inwoners hebben betaald regulier werk
Een pact sluiten tussen onderwijs, werknemers, bedrijfsleven en overheden
Het in samenhang uitvoeren van de Wsw en de Participatiewet met relevante stakeholders
Experimenteren met andere vormen van werktoeleiding
Invulling en ontwikkeling van circulaire economie

Wat willen we bereiken in 2019?

Heerenveen is al lange tijd de banenmotor van Fryslân en vervult een regionale werkgelegenheidsfunctie. De relatief en absoluut sterke werkgelegenheidsontwikkeling wordt gedragen door het MKB en is ook zichtbaar in de uitgifte op de bedrijventerreinen. Ondanks de groeiende werkgelegenheid zijn er ook nog veel mensen werkloos.

In 2019 werken we onder meer aan onderstaande doelen:

Banenmotor voor de regio

- een werkgelegenheidsontwikkeling die bijdraagt aan het welzijn van onze inwoners en de regio;
- het overbruggen van de mismatch tussen vraag naar en aanbod van arbeid;
- het verder versterken van de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid;
- het versterken van de relatie met onze ondernemers, waaronder het MKB en de centrumondernemers.

Economische structuurversterking

Hierbij focussen we ons op sectoren die (nieuwe) perspectieven bieden:

- het oriënteren op nieuwe kansen voor economische ontwikkeling en structuurversterking;
- uitbouwen van de F4 samenwerking op gebied van economische ontwikkeling en acquisitie;
- het ontwikkelen van een visie op circulaire economie.

Ondernemersklimaat

Het versterken van het ondernemersklimaat voor nieuwe en bestaande bedrijven:

- het waarborgen van de bereikbaarheid van Heerenveen, ook over water;
- snel internet in dorpen en het buitengebied en de bedrijventerreinen;
- een versterkt accountmanagement en relatiebeheer, ook voor MKB en centrumondernemers;
- het versterken van de ondernemersnetwerken, en hun onderlinge samenwerking;
- het bestendigen van het draagvlak voor het Heerenveen Ondernemers Fonds.

Profilering en marketing

- gezamenlijk doorontwikkelen van de regiomarketing en Heerenveen 'n Gouden Plak;
- het behouden van de titel Fair Trade gemeente.

Recreatie en toerisme

- het in kaart brengen van de potentie van waterrecreatie in de gemeente Heerenveen;
- het versterken van de toeristische infrastructuur en voorzieningen, ook in regionaal verband (De Friese Wouden), zoals overstappunten, route-apps, ligplaatsen en camperplaatsen.

Wat gaan we doen in 2019?

Structurering economisch beleid

Nieuw economisch beleid

- We gaan een nieuw economisch beleid ontwikkelen waarin de speerpunten voor de komende periode worden vastgelegd. In dit beleid besteden we aandacht aan de versterking van ons vestigingsklimaat, samenwerking 3O's, acquisitie, economische structuurversterking (zoals circulair en logistiek), profilering en marketing (Heerenveen 'n Gouden Plak, regio de Friese Wouden), ons accountmanagement en relatiebeheer en de dienstverlening aan onze ondernemers.

Het beleid dat we samen met onze stakeholders opstellen leggen we aan u voor, waarbij we de benodigde financiële middelen in beeld brengen.

Banenmotor voor de regio

Mismatch op de arbeidsmarkt overbruggen

- Er wordt veel geïnvesteerd in het creëren van werkgelegenheid en het aantrekken van nieuwe bedrijven. Ook voor mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt geeft de huidige economie weer kansen.
- Intensieve begeleiding is echter essentieel om te kunnen voldoen aan de vraag naar werk. Werkgevers in Gezondheid, Bouw, Horeca, Logistiek en Industrie geven het vaakst aan last te hebben van schaarste of een aantrekkende arbeidsmarkt. Ook vergrijst het personeelsbestand en kiezen jongeren niet altijd voor een opleiding die overeenkomt met de wensen van werkgevers. In een aantal sectoren en beroepen is de instroom van jongeren uit het onderwijs te klein om de werkgelegenheidsgroei en de uitstroom richting pensioen op te vangen. Dit zorgt voor mismatch.
- Onze ambitie is minimaal 100 mensen per jaar uit de bijstand aan het werk helpen. De economie trekt aan en met de extra en juiste ondersteuning richting klanten en werkgevers denken we dit te kunnen waarmaken.

Ondernemersklimaat

Evaluatie Heerenveen Ondernemers Fonds

- Op uw verzoek evalueren we in 2019 het Heerenveen Ondernemers Fonds. We doen begin 2019 een voorstel op welke manier we deze evaluatie willen aanpakken.

Recreatie en toerisme

Beleid en plan van aanpak waterrecreatie

- Wij willen onze positie en het imago op het gebied van waterrecreatie versterken.
- Het afschaffen van de bruggelden, zoals door u eerder besloten, draagt daar aan bij.
- In een beleidsnotitie, die samen met de stakeholders wordt opgesteld, brengen we verdere ontwikkelkansen in beeld. Hierbij kan gedacht worden aan het versterken van het routenetwerk voor de kleine toervaart, het faciliteren van (aanleg)voorzieningen in de kern Heerenveen, het versterken van de beleefbaarheid van water door oeverrecreatie en recreatieve voorzieningen aan het water en betere informatievoorziening. In deze notitie worden keuzes gemaakt en de financiële consequenties in beeld gebracht. Deze notitie maakt onderdeel uit van het nieuwe economische beleid.

Financiële mutaties

Nieuwe bedrijventerreinen (Klaverblad Noord Oost)

Uitgifte bedrijventerrein

De uitgifte van de Heerenveense bedrijventerreinen loopt structureel goed door. Gezien het huidige uitgifte-tempo en de aanvragen die we onder handen hebben op IBF en Haskerveen, zijn grotere kavels zeer schaars geworden. Ook de beschikbaarheid van kleinere kavels neemt in rap tempo af. De beschikbaarheid van bedrijventerreinen is van belang voor de regionale en lokale werkgelegenheid.

Toekomstige vraag

Om ook in de toekomst te kunnen voorzien in de marktvraag is het nodig nieuw bedrijventerrein te ontwikkelen. KNO zal in ieder geval de vraag naar grotere kavels (meer dan 2 à 3 hectare) moeten bedienen. KNO is ook de locatie waar we invulling willen geven aan onze opgave op het gebied van energietransitie (zonnepark, zie ook het thema toekomstbestendig en duurzaam).

Regionale afstemming en samenwerking

Om van de provincie toestemming te krijgen voor het ontwikkelen van nieuw bedrijventerrein is het nodig een regionaal afgestemd bedrijventerreinen-plan te maken (regio Zuidoost Fryslân). Bovendien is een sterkere afstemming en samenwerking met Smallingerland en in het kader van de F4 (waaronder acquisitie) nodig. Dit regionale bedrijventerreinplan leggen we aan u voor.

Inzet van de middelen

Wij stellen u voor budget beschikbaar te stellen om de structurele personele inzet op de afdeling RO te dekken. In deze capaciteit is nu niet voorzien.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Investeren in nieuwe bedrijventerreinen (KNO)	-31	-31	-31	-31

Pact onderwijs, bedrijfsleven en overheden

In onze gemeente werken onderwijsinstellingen, ondernemers en overheden samen om het onderwijs zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de arbeidsmarkt. De eerste helft van 2019 maken we een beleidskader waarin we de lopende projecten in beeld brengen. Ook gaan we in op de kansen die zich voordoen. Op basis daarvan leggen we u een voorstel voor inclusief de financiële middelen die daarvoor structureel nodig zijn. Wij stellen u nu voor een eenmalige bedrag van € 50.000 in 2019 in te zetten als ontwikkelgeld om dit pact tot stand te brengen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Pact onderwijs, bedrijfsleven en overheden	-50			

Circulaire economie

Circulaire economie is een speerpunt in het hoofdlijnenakkoord. Als uitwerking daarvan is het eveneens één van de vier belangrijke thema's in het Duurzaamheidsprogramma dat wordt voorbereid. We willen de circulaire economie stimuleren en daar aan bijdragen, ook in onze eigen bedrijfsvoering.

Circulair Valley Heerenveen

Op welke manier dat kan, werken we in het eerste half jaar van 2019 uit in de vorm van een visie en plan van aanpak. Belangrijk uitvoeringsproject is het -samen met stakeholders- ontwikkelen en uitdragen van een visie op Circulair Valley Heerenveen. Het budget van € 50.000 is bedoeld voor deze visie- en planontwikkeling op circulaire economie en Circulair Valley. Op basis daarvan leggen we u een voorstel voor over de rol die wij willen innemen en welke middelen daarvoor structureel nodig zijn.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Circulaire economie	-50			

Financiën thema

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal Lasten	-1.184	-1.120	-1.120	-1.120
Totaal Baten	140	140	140	140
Saldo	-1.045	-981	-981	-981

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Vestigingen	per 1000 inwoners 15-64 jaar	2017	152,9	139,7	LISA
Bruto gemeentelijk product (verwacht/ gemeten)	index	2013	102	100	Atlas voor gemeenten
Funciemenging	%	2016	56,1	52,4	LISA
Banen	per 1000 inwoners 15-64 jaar	2017	943,5	758,2	LISA

Indicatoren	Omschrijving
Vestigingen	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Bruto gemeentelijk product (verwacht/ gemeten)	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd.
Funciemenging	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

5. Thema Toekomstbestendig en Duurzaam

"Samen beschermen we onze natuurlijke rijkdommen en zorgen we voor een gezonde leefomgeving"

Ons klimaat verandert en dat is merkbaar in de natuur. Actie is nodig om de effecten van deze verandering te bestrijden. Duurzame en moderne energie draagt daar aan bij. In Heerenveen willen we duurzaam leven, wonen en werken. We werken aan bewustwording om onze natuurlijke rijkdommen te beschermen. Samen zorgen we voor een gezonde leefomgeving.

We gaan aan de slag met:

- Duurzaamheid
- Energietransitie
- Duurzaam beheer bodem

De komende vier jaar gaan we aan de slag met de onderstaande onderwerpen die zijn opgenomen in het hoofdlijnenakkoord.

Toekomstbestendig en duurzaam
* Invulling geven aan de energietransitie op basis van de Friese energiestrategie door het opstellen van een lokale strategie en een vertaling naar een plan van aanpak.
Uitvoering geven aan klimaatadaptatie.
* Stimuleren van lokale en gebiedsgerichte oplossingen.
* Duurzame energie is toegankelijk voor inwoners en we creëren draagvlak.
Behoud en vergroten van biodiversiteit.
Strategie en visie op gebruik en benutting ondergrond.

De onderwerpen die zijn aangeduid met een * hebben een relatie met het thematisch raadsakkoord.

Wat willen we bereiken in 2019?

We werken aan een vertaling van de landelijke opgave voor duurzaamheid naar de Heerenveense opgave. Uitgangspunt is de gemaakte afspraak in het klimaatakkoord als het gaat om de Regionale Energietransitie (RES). De RES stelt dat per regio een startnotitie wordt vastgesteld en beschrijft de uitgangspunten. We maken concreet welke eerste stappen we in 2019-2022 moeten zetten en welk effect deze op de opgave hebben. Dit vatten we samen in een Herijking van het lokale programma duurzaamheid waarin onze doelen zijn beschreven. (ambitie 2050 en korte termijn uitvoeringsprogramma plus financiële consequenties). Dit voorstel bieden wij u begin 2019 ter besluitvorming aan.

Uitgaande van de vijf genoemde sectoren uit het klimaatakkoord (elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik en mobiliteit), zijn onder andere onderstaande doelen geformuleerd.

Energietransitie

- **Plan van aanpak:** we inventariseren welke stappen de aankomende jaren gezet moeten worden en vertalen dit in een plan van aanpak met bijbehorende planning. We zoeken aansluiting bij de gemaakte afspraken binnen het thematisch raadsakkoord.
- **Aardgasloos:** Een van de onderdelen is het voorbereiden van 'aardgasloze wijken en dorpen' in Heerenveen. Naast de gebouwde omgeving richten we ons ook op onze eigen gebouwen. We willen voldoen aan de landelijke eis dat in 2022 alle gemeentelijke gebouwen minimaal energielabel C moeten hebben.

Klimaatadaptatie

- **Klimaatrobuust:** om in te kunnen spelen op de gevolgen van extreme weersverandering (hevige regenbuien, hoge temperaturen en droogte) zoeken we naar mogelijkheden om de openbare ruimte anders in te richten: 'klimaatrobuust'.

Circulaire economie

- **Visie:** we richten ons op het ontwikkelen van een visie op circulaire economie (hergebruik van materiaal en kringlopen sluitend maken);

Biodiversiteit

- **Evenwicht in natuur herstellen:** we willen waar mogelijk de effecten van klimaatverandering bestrijden en het evenwicht in de natuur herstellen.

Bodem en ondergrond

- **Onder de grond:** de ruimtelijke ordening **onder de grond** vraagt in toenemende mate om inzicht en sturing. Dit komt mede door de energietransitie van fossiele naar duurzame energie.
Wij brengen het gebruik en de belangen onder de grond op beleidsniveau in beeld. Daarbij maken we de relatie met bovengronds gebruik en de bovengrondse belangen inzichtelijk.

Lokale initiatieven

- **Zelf aan de slag:** we willen energietransitie ook van onderop stimuleren en faciliteren. We willen inwoners de mogelijkheid bieden zelf aan de slag te gaan om op wijk of dorpsniveau energieprojecten te ontwikkelen.

Wat gaan we doen in 2019?

De verwachte resultaten voor 2019 en verder, zijn afhankelijk van het plan van aanpak, afspraken vanuit de RES en de vertaling hiervan naar het lokale duurzaamheidsprogramma. Energietransitie krijgt hoge prioriteit.

De in het hoofdlijnenakkoord opgenomen financiële middelen zijn bestemd voor de dekking van aanloop- en onderzoekskosten. Om ook financiële dekking voor de uitvoering van de projecten te kunnen organiseren, verwachten we in de loop van 2019 het inhoudelijke besluit met een verzoek om een begrotingswijziging bij u in te dienen.

Energietransitie

- **Aardgasvrije wijken in Heerenveen:** voorbereiden aanpak en start uitvoering 'Plan van Aanpak Aardgasvrije dorpen en wijken'.
- **Project 'Energie voor MKB':** met als doel aanjagen en een wenkend perspectief bieden aan het MKB rond energie besparen en opwekken (participeren in Streekagenda project).
- **Openbare verlichting:** bepalen of het financieel en technisch haalbaar is onze openbare verlichting versneld in LED uit te voeren.
- **Energieprestatie van eigen gebouwen verbeteren:** dit doen we via een plan van aanpak en start uitvoering. We voldoen hiermee aan de landelijke eis dat in 2022 alle gemeentelijke gebouwen minimaal energielabel C moeten hebben. En weten we bovendien hoe we onze gemeentelijke gebouwen in 2040 energie neutraal krijgen (landelijke eis).
- **Start mobilisering lokale initiatieven:** inwoners helpen met het oprichten van een eigen coöperatie en visie Eigen dorp/wijk energie neutraal (deels via participatie in Streekagenda project).

Klimaatadaptatie

- **50.000 bomen:** we gaan aan de slag met het 50.000 bomenplan.

Circulaire economie

- **Circulair Valley:** we geven invulling aan Circulair Valley Heerenveen.

Biodiversiteit

- **Vegetatie:** inrichting van de openbare ruimte met bijen- /hommel- en vlindervriendelijke vegetatie.

Bodem en ondergrond

- **Visie op ondergrond:** we maken een visie ondergrond en een overzicht van de sturingsopties die u hierin heeft. De visie ondergrond wordt integraal opgenomen in het traject van de Omgevingsvisie.

Financiële mutaties

Energietransitie

De gemeente Heerenveen wil in 2050 energieneutraal zijn.

Dit brengt vergaande veranderingen mee voor onze bewoners, het bedrijfsleven en de leefomgeving. Het betekent dat we op termijn geen fossiele brandstoffen gebruiken en dat de uitstoot van broeikasgassen drastisch moet dalen. De gemeente heeft zich hiervoor verbonden aan de Friese Energiestrategie (2017).

De energietransitie is een combinatie van energie besparen en hernieuwbare energie produceren met wind, water, zon, geothermie, biomassa en omgevingswarmte. De energietransitie bevat een grote investeringsopgave en heeft een grote ruimtelijke impact, maar biedt ons ook nieuwe kansen voor werkgelegenheid, bedrijvigheid en synergie.

Advies

1. Voor 2019 en 2020 € 100.000 beschikbaar te stellen voor de aanpak van de energietransitie.

We stellen voor te starten met een plan van aanpak 'Aardgasvrij voor bestaande wijken en dorpen'. Dit traject wordt samen met u vormgegeven in 2019. Daarnaast wordt zoveel als mogelijk aangehaakt bij landelijke ontwikkelingen en provinciale samenwerkingsverbanden. We houden rekening met afspraken gemaakt binnen de RES: opstellen startnotitie (begin 2019) en concept RES (juni 2019). Het draagkrachtbeginsel zal waar mogelijk bepalend zijn voor de prioritering van de aanpak.

2. In te stemmen met het mobiliseren en ontzorgen van lokale initiatieven.

Hierbij moet gedacht worden aan de ondersteuning van de start van Energiecoöperaties, het organiseren van bijeenkomsten en ondersteunen bij het opstellen van een visie voor dorpen en/of wijken die energieneutraal willen worden. En hierbij aan te sluiten bij andere Streekagenda-gemeenten.

Argumenten

1.1 We willen hiermee voldoen aan de verplichting die het Rijk heeft gesteld.

In 2021 moeten alle gemeenten in Nederland een plan van aanpak Aardgasvrij opgesteld hebben voor alle wijken en dorpen. Daarnaast moet op dat moment ook bekend zijn welke wijken en dorpen voor 2030 daadwerkelijk 'van het gas' moeten zijn.

1.2 U heeft in het Raadsakkoord aangegeven Energietransitie prioriteit te willen geven via een themagerichte aanpak. Dit biedt de kans samen het thema op te pakken, waarbij we elkaars rol en expertise willen gebruiken.

2.1 Bij het starten en uitvoeren van dit proces is het belangrijk dat stakeholders zijn aangehaakt.

De uitvoering van het klimaatakkoord heeft een grote impact op onze inwoners. Wij vinden het belangrijk om inwoners te betrekken en te ondersteunen. Daarom gaan we energie-initiatieven ook van onderop (of buitenaf) ondersteunen en faciliteren.

Kanttekeningen

1.1 Omdat we kiezen voor een proces waarin we samen met stakeholders naar een plan van aanpak toewerken, zal dit arbeidsintensief zijn.

Ter illustratie: De VNG claimt bij het Rijk 5 fte basisinzet voor de warmtetransitieplannen, plus 1 fte extra voor elke 10.000 aardgasaansluitingen. Het nu in ons Hoofdlijnenakkoord benoemde budget is dan ook bedoeld voor de eerste aanloop van het ontwikkelen van een procesplan.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Energietransitie	-100	-100		

Klimaatadaptatie

Om in de openbare ruimte en op particuliere en bedrijfspercelen in te kunnen spelen op de gevolgen van extreme weersverandering (hevige regenbuien, hoge temperaturen en droogte) is een andere inrichting nodig. Denk aan het uitbreiden van de berging van regenwater en het aanleggen van een schaduwrijke openbare ruimte (bijvoorbeeld door meer bomen te planten: "50.000 bomenplan").

Waar mogelijk wordt dit in het reguliere beheer en onderhoud meegenomen. Voor de particuliere en bedrijfspercelen gaan we in 2020 aan de slag met de planvorming. In 2018 komen we een startnotitie.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Klimaatadaptatie		-50		

Biodiversiteit

Biodiversiteit is van belang voor een schone en gezonde wereld. Hoe meer variatie, hoe meer de natuur en het leven in evenwicht zijn. Ons klimaat verandert en ook dat is merkbaar in de natuur. Het evenwicht raakt verstoord. Actie is nodig om de effecten van deze verandering te bestrijden en het evenwicht te herstellen. In 2018 komen we een startnotitie.

Advies

1. Structureel € 100.000 vrij te maken voor het behoud en het vergroten van de biodiversiteit.

Argumenten

1.1 We willen duurzaam leven, wonen en werken.

1.2 We werken aan bewustwording om onze natuurlijk rijkdommen te beschermen.

1.3 Samen zorgen we voor een gezonde leefomgeving, waarbij evenwicht is tussen mens, natuur, economie, planten, dieren en organismen.

Kanttekeningen

1.1 Vergroting van biodiversiteit kan structureel hogere beheerkosten tot gevolg hebben.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Behoud en vergroten biodiversiteit	-100	-100	-100	-100

Visie bodem en ondergrond

De ruimtelijke ordening onder de grond vraagt in toenemende mate om inzicht en sturing. Dit komt mede door de energietransitie van fossiele naar duurzame energie. Wij brengen het gebruik en de belangen onder de grond op beleidsniveau in beeld. Daarbij maken we de relatie met bovengronds gebruik en de bovengrondse belangen inzichtelijk. Dit resulteert in een visie ondergrond en een overzicht van de sturingsopties die u hierin heeft. De visie ondergrond wordt integraal opgenomen in het traject van de Omgevingsvisie.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Bodemvisie		-50		

De Kompenije

Wij betalen een leegstandsvergoeding aan stichting MFG de Kompenije in Jubbega. Dit is een contractuele afspraak tussen de stichting en de gemeente.

De geschatte leegstandsvergoeding bedraagt € 60.000 per jaar. Voor 2019 is een budget nodig van € 44.000. Voor 2020 is dit € 60.000. In overleg met de stichting wordt alles in het werk gesteld om de leegstaande ruimten weer te kunnen verhuren.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
De Kompenije	-44	-60		

Wettelijke eisen ARBO en RI&E

De bestaande budgetten voor de aanschaf en het onderhoud van onder andere werkplekinrichting en facilitaire benodigdheden zijn gebaseerd op de formatie van enkele jaren geleden. Zoals ook uit de risico inventarisatie- en evaluatie van eind 2017 blijkt, vraagt het duurzaam in standhouden van gezonde werkplekken om uitbreiding van het budget.

Advies

1. Om de bestaande werkplekken in stand te houden het budget structureel met € 50.000 te verhogen.

Argumenten

1.1 De ambtelijke organisatie is de afgelopen jaren gegroeid.

1.2 Veroudering van voorzieningen, bijvoorbeeld bureaustoelen, zorgen voor extra kosten.

Kanttelingen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Huisvesting gemeentelijke organisatie	-50	-50	-50	-50

Realisatie raadszaal

Na de raadsverkiezingen van dit voorjaar bestaat de gemeenteraad uit meer raadsleden. Hiervoor is in de raadszaal een tijdelijke oplossing gecreëerd. Daarnaast is er sprake van achterstallig onderhoud aan de raadszaal. Gebleken is dat de geluidsinstallatie, het klimaatsysteem, plafond en de puien dringend aan vervanging toe zijn. Voor een deel van deze kosten kan dekking worden gevonden uit de reserve Onderhoudsfonds gebouwen. Voor een groot deel is er geen dekking.

Er is verder gekeken dan alleen maar het aanpassen van de huidige raadszaal. De verplaatsing van de raadszaal naar de begane grond in het hart van het gemeentehuis past beter bij de positie van de gemeenteraad. Bovendien draagt de realisatie van de raadszaal op de begane grond bij aan het oplossen van knelpunten die de arbodienst in het RI&E onderzoek van 2017 signaleerde. Het biedt de mogelijkheid om op de 2e etage twee vergaderruimten en 44 extra werkplekken te creëren.

Aan de verbouwing van de raadzaal, de lounge ruimte met keuken en kantoorruimte is een nieuwe inrichting en aankleding verbonden. De eerste kostenraming is € 950.000.

Advies

1. Het opnemen van een kapitaallast van € 73.000.

Argumenten

1.1 De raadszaal moet worden aangepast op de nieuwe omvang van de gemeenteraad en centraal in het gebouw geplaatst.

1.2 Door de raadszaal centraal in het gebouw te plaatsen, verbeteren we de toegankelijkheid sterk.

1.3 Hiermee kunnen we sterk terugdringen dat onbevoegden door het gebouw zwerven.

1.4 Hiermee benutten we het gebouw en haar ruimten beter.

1.5 Hierdoor komt op de 2e etage ruimte beschikbaar voor realisatie van 2 vergaderruimten en 44 werkplekken.

Kanttekeningen

1.1 Momenteel wordt onder uw regie een plan van eisen opgesteld voor de nieuwe raadszaal.

Dit plan van eisen is de basis voor een exacte kostenraming. Zodra de exacte kosten in beeld zijn, neemt u een definitief besluit over de vaststelling van het krediet. Dan kunt u alsnog besluiten de huidige raadszaal te moderniseren als u oordeelt dat de meerkosten van het verplaatsen van de raadszaal niet opwegen tegen de voordelen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Realisatie raadszaal		-73	-73	-73

Stimuleren lokale oplossingen

Stimuleren van lokale duurzaamheidsoplossingen gaat vooral over het stimuleren van de energietransitie. Naast aanloop- en projectbudget is ook budget nodig voor structurele personele inzet. Het hieronder genoemde budget is bedoeld voor personele inzet om aan de energietransitie, inclusief het stimuleren van lokale oplossingen, vorm te kunnen geven.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Stimuleren lokale en gebiedsgerichte oplossingen	-25	-25	-25	-25

Blauwe diesel

Met het overschakelen van fossiele brandstof op blauwe diesel kan de gemeente Heerenveen de huidige CO₂-uitstoot van het complete wagenpark met circa 90% verlagen.

Blauwe diesel is duurder in gebruik en er moet een eigen tankinstallatie worden aangelegd op de gemeentewerf. De overstap op blauwe diesel verlangt een structurele bijdrage van € 22.000.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Blauwe diesel	-22	-22	-22	-22

Financiën thema

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal Lasten	-14.155	-14.651	-14.033	-14.650
Totaal Baten	14.075	14.278	14.529	14.819
Saldo	-81	-373	496	169

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2016	150	189	CBS- statistiek huishoudelijk afval
Hernieuwbare elektriciteit	%	2016	5,2	12,6	Rijkswaterstaat klimaatmonitor

Indicatoren	Omschrijving
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

6. Thema Financiën en organisatie

"Er is financiële ruimte om samen invulling te geven aan dat wat wij belangrijk vinden."

De vijf eerste thema's geven de belangrijkste speerpunten voor de aankomende vier jaar aan. In het thema Financiën en organisatie vertalen we onze keuzes in cijfers. Dit doen we op hoofdlijnen en met de kennis die we nu hebben. Er is financiële ruimte om samen met de gemeenteraad en inwoners invulling te geven aan dat wat zij belangrijk vinden.

We gaan aan de slag met:

- Lastendruk
- De organisatie is klaar voor de toekomst

Wat willen we bereiken in 2019?

Financieel duurzame toekomst

Goede financiële basis en een gezond huishoudboekje

De gemeente Heerenveen streeft naar een goede financiële basis en een gezond huishoudboekje. Dit blijkt uit:

- een reëel structureel sluitende begroting en meerjarenraming, en
- een weerstandsvermogen dat de uitkomsten uit de risicoanalyses afdekt.

Ook voor de langere termijn streven we naar een duurzaam financieel gezonde positie. Voor de gemeente Heerenveen is dit:

- aan de financiële verplichtingen kunnen blijven voldoen bij financieel of economisch slecht weer, zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen;
- op de lange termijn belangrijke voorzieningen in stand blijven houden, zoals de openbare ruimte en onderwijs, en
- op de lange termijn zorg en ondersteuning blijven bieden aan de inwoners.

Lastendruk

Bij een solide financiële basis laten we inwoners en ondernemers hiervan mee profiteren.

De organisatie is klaar voor de toekomst

De organisatie beweegt mee met de veranderingen in de samenleving. Dienstverlening is hierbij van belang. Maar ook is het steeds belangrijker *op welke wijze* de gemeente invulling geeft aan het bereiken van de doelen. Interne en externe samenwerking is hier een belangrijk onderdeel van. Dit vraagt om een andere manier van werken. Het richten op buiten, samen aan de slag gaan met inwoners en partners vragen om andere werkwijzen.

Om te kunnen inspelen op de steeds snellere veranderingen hebben we aandacht voor het continu ontwikkelen van de organisatie en de bedrijfsvoering.

Dit vraagt om een strategie die consistent en samenhangend is. Die zowel planmatig werkt aan verbeteringen maar ook flexibel inspeelt op veranderingen in de samenleving. In de paragraaf bedrijfsvoering gaan we nader in op de belangrijkste ontwikkelingen op dit gebied.

Wat gaan we doen in 2019?

De organisatie is klaar voor de toekomst

- **Dienstverlening:** In 2019 gaan we de informatie over producten en diensten op onze website nog verder verbeteren. Ook worden er nog meer diensten en producten digitaal aangeboden voor onze inwoners en ondernemers. Onderdeel van de doorontwikkeling van de dienstverlening is het betrekken inwoners en ondernemers. Dit doen wij onder andere met klantenpanels en klanttevredenheidsonderzoek.
- **Organisatieontwikkeling:** De belangrijkste waarden voor de ontwikkeling van de organisatie zijn dat we gericht zijn op buiten, transparant zijn en feedback ophalen, sturen op vertrouwen en een balans vinden in wat moet en wat kan. In 2019 gaan we dit vertalen in een plan voor de koers van de organisatie en strategische bedrijfsvoering.
Doel is om flexibel te kunnen inspelen op veranderingen en tegelijkertijd planmatig en vasthoudend te werken aan verbeteringen in de organisatie. Voorbeelden van opgaven die in dit plan worden opgenomen zijn het versterken van het leervermogen van de organisatie om, samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, te werken aan maatschappelijke opgaven. En het vergroten van transparantie door het actief ophalen van feedback bijvoorbeeld door tevredenheidsonderzoeken. En ook het intensiveren van integrale en gebiedsgerichte ontwikkeling van beleid en voorzieningen passend bij de behoefte in een gebied.
- **Goed werkgeverschap:** Goed werkgeverschap moet bijdragen aan het bereiken van de organisatiedoelstellingen. Deze relatie wordt bijvoorbeeld gelegd bij de elders beschreven uitzetting van het concernopleidingsbudget. In dit kader staan voor 2019 op de agenda: vervolgaanpak ziekteverzuim, opvolging generatiepact, mede in relatie tot duurzame inzetbaarheid.
De samenhang tussen organisatieontwikkeling en HRM-instrumenten wordt geborgd in de op te stellen HRM-agenda 2019 en verder.
- **Professionalisering bedrijfsvoering, kwaliteit en efficiency:** In 2019 werken we aan vergroten van de aandacht voor doorontwikkeling van de bedrijfsvoering. De concrete ontwikkelingen waar we aan werken staan beschreven in de paragraaf bedrijfsvoering, onderdelen doelmatigheid (efficiency) en ontwikkelingen.

Financiële mutaties

Algemene uitkering Gemeentefonds

De algemene uitkering Gemeentefonds is de uitkering, waarin de Rijksmiddelen worden overgedragen aan de gemeenten. De gemeenten zijn voor het grootste deel zelf bevoegd om invulling te geven aan de besteding van deze inkomsten. Specifieke uitkeringen die via de algemene uitkering beschikbaar worden gesteld, moeten aan dat specifieke doel worden besteed.

Advies

1. De uitkomsten van de meicirculaire 2018 van de Algemene uitkering Gemeentefonds te verwerken in de begroting 2019.

Argumenten

1.1 De algemene uitkering voor de jaarschijf 2019 is hoger dan in de begroting 2018, maar lager dan in de kaderbrief financiën.

De kaderbrief is opgemaakt op basis van de maartcirculaire. In deze extra circulaire zijn de financiële mutaties verwerkt uit het regeerakkoord. De basis voor de begroting 2019 is de meicirculaire 2018.

Kanttekeningen

1.1 De hoogte van de algemene uitkering is afhankelijk van de rijksuitgaven.

Hogere rijksuitgaven leiden tot een hogere algemene uitkering. Lagere overheidsuitgaven leiden tot een lagere algemene uitkering. Dit noemen we de 'Samen trap op, samen trap af' systematiek.

1.2 De lagere uitkering uit de meicirculaire, ten opzichte van de maartcirculaire, komt door lagere overheidsuitgaven.

Dit uit zich in een lager accres.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Algemene uitkering	2.182	3.553	4.667	6.116

Verlagen Onroerende zaakbelastingen (OZB)

In het hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de lokale lasten vanaf 2020 jaarlijks dalen. Onderdeel van deze lastenverlichting is het verlagen van de Onroerende zaakbelasting voor woningen en niet-woningen.

Advies

1. De Onroerende zaakbelastingen voor woningen met ingang van 2020 met 2% te verlagen.

2. De Onroerende zaakbelastingen voor niet-woningen met ingang van 2020 met 4% te verlagen.

Argumenten

1.1 Hiermee verlichten we de lasten voor de burgers.

2.1 Hiermee verlichten we de lasten voor ondernemers.

Kanttekeningen

1.1 / 2.1 De Onroerende zaakbelastingen zijn opbrengst-gestuurd.

Dit houdt in dat de inkomsten van de gemeente dalen met de genoemde percentages. De tarieven dalen niet met deze percentages. In de tarieven wordt nog rekening gehouden met de mutaties van de WOZ-waarden van de woningen en niet-woningen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Onroerende zaakbelasting		-426	-426	-426

Afschaffen hondenbelasting

In het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de lokale lasten vanaf 2020 jaarlijks dalen. Onderdeel van deze verlaging is het afschaffen van de hondenbelasting.

Advies

1. De hondenbelasting met ingang van 2020 af te schaffen.

Argumenten

1.1 Hiermee verlichten we de lasten voor de burgers met een hond.

Kanttekeningen

1.1. De afschaffing van de hondenbelasting betekent een structurele daling van de inkomsten voor de gemeente van € 146.000.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Afschaffen hondenbelasting		-146	-146	-146

Inflatiecorrectie

Jaarlijks worden de budgetten aangepast met de inflatiecorrectie. De inflatiecorrectie hangt samen met de mutatie van het accres in de Algemene Uitkering Gemeentefonds. De correctie op de salarissen wordt aangepast op basis van de (verwachte) CAO-onderhandelingen.

Advies

1. De bestaande budgetten voor prijzen te corrigeren met een inflatiepercentage van 1%.
2. De bestaande salarisbudgetten verhogen met 3%.

Argumenten

1.1 De markt corrigeert haar kosten met inflatie.

Zonder het doorvoeren van een inflatiecorrectie kunnen dezelfde werkzaamheden niet voor dezelfde budgetten worden uitgevoerd.

2.1 De verwachting is dat er in 2018 bij de nieuwe CAO-onderhandelingen een salarisverhoging van 3% gerealiseerd gaat worden.

Kanttelingen

1.1 / 2.1 De correcties op de budgetten kunnen in werkelijkheid afwijken van de opgenomen mutaties.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Inflatiecorrectie	-600	-600	-600	-1.400

Concern opleidingsbudget

In de raadsvergadering van oktober 2018 is besproken om het opleidingsbudget voor 2018 te verhogen tot 2% van de loonsom. Hierbij is toen aangekondigd dat voorgesteld wordt om deze verhoging structureel door te voeren.

Advies

1. Het budget voor opleidingen van personeel structureel te verhogen tot 2% van de loonsom.

Argumenten

1.1 Voorafgaand aan diverse bezuinigingsronden was consensus bereikt over het percentage van de loonsom van 2%.

1.2 De noodzakelijk geachte opleidingen overschrijden het huidige budget.

1.3 Voldoende ruimte voor opleidingen is ondersteunend aan de organisatiedoelstellingen.

Kanttelingen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Opleidingsbudget	-118	-118	-118	-118

Informatiemanagement en ICT

Wij hebben u in december 2017 schriftelijk geïnformeerd over de toezeggingen die wij u gedaan hebben over informatiemanagement en ICT. Daarin hebben wij u toegezegd dat wij in de ICT visie voor de langere termijn aangeven hoe de afdeling/het middel I&I er uit kan of moet gaan zien. Die visie komt er in 2019. Voor de continuïteit van I&I heeft u voor 2018 eenmalige financiële middelen beschikbaar gesteld voor personeel. Wij adviseren u dit ook voor 2019 te doen.

Advies

1. Eenmalig € 311.000 beschikbaar te stellen voor I&I-personeel.

Argumenten

1.1 De bezetting in 2018 is een ruime 32 fte.

Ruim 6 fte daarvan is tijdelijk en gedekt met eenmalige financiële middelen. Die middelen zijn er in 2019 niet of nauwelijks meer.

1.2 Voor personeel zijn de uitkomsten van de ICT Benchmark Gemeenten aan de hoge kant, in kosten per inwoner en in fte.

De uitkomsten van de benchmark zijn geen absolute waarheid, maar wel de reden waarom nog niet kan worden aangegeven wat er aan I&I personeel structureel noodzakelijk is en waarvoor. Met behulp van de uitkomsten worden dit en andere verschillen onderzocht. Dat kost tijd.

1.3 Het beëindigen van de tijdelijke bezetting heeft direct gevolgen voor de dienstverlening en de bedrijfsvoering (sociaal, fysiek, middelen en publiek domein) en staat op gespannen voet met de behoefte aan I&I ondersteuning van deze domeinen. Afspraken maken over de verdeling van de structureel beschikbare I&I ondersteuning over de domeinen en de gevolgen daarvan kost tijd.

1.4 Door eenmalig de gevraagde middelen beschikbaar te stellen, ontstaat tijd voor onderzoek en nieuwe afspraken.

Kanttekeningen

1.1 De gevraagde middelen zijn inclusief overhead voor de ondersteunende afdelingen en de basis ICT voor de tijdelijke medewerkers.

De uitkomsten van de ICT Benchmark Gemeenten zijn terug te vinden in de paragraaf bedrijfsvoering onder verbetering doelmatigheid. In het fysieke en middelen domein zijn diverse toepassingen die nog niet functioneel worden beheerd. Hier worden risico's gelopen, vooral in leverzekerheid en informatieveiligheid.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Informatisering & Informatietechnologie	-311			

Leges reisdocumenten

In 2014 is door een wetswijziging de geldigheidsduur van de paspoorten en identiteitskaarten aangepast van 5 naar 10 jaar. Dit betekent dat het aantal aanvragen gaat teruglopen met ingang van 2019. De inkomsten en de lasten moeten dan ook worden bijgesteld.

Advies

1. De inkomsten op leges reisdocumenten te verlagen met € 170.000.
2. De salarissen te verlagen met € 144.000.
3. De afdrachten aan het Rijk verlagen met € 74.000.

Argumenten

1.1 / 2.1/ 3.1 Dit is een gevolg van een wetswijziging voor de geldigheidsduur van een reisdocument.

Kanttekeningen

1.1 / 2.1/ 3.1 Het betreft een inschatting van het aantal mensen dat een reisdocument wel/niet gaat aanvragen.

Per jaar bekijken we of de inkomsten moeten worden bijgesteld.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Reisdocumenten	48	48	48	48

Algemene reserve

De algemene reserve is vrij besteedbaar. De algemene reserve is een incidenteel dekkingsmiddel.

Advies

1. De incidentele uitgaven die in de begroting zijn opgenomen, te dekken uit de algemene reserve.

Argumenten

1.1 Voor een reëel sluitende begroting, moeten de structurele uitgaven worden gedekt met structurele inkomsten. Incidentele uitgaven kunnen worden gedekt met incidentele middelen.

1.2 De structurele mutaties in de begroting zijn zo laag mogelijk gehouden. Hier tegenover zijn incidentele mutaties in de begroting opgenomen.

1.3 Hierdoor is er inzicht in de incidentele en structurele mutaties die in de begroting zijn verwerkt.

Kanttekeningen

Geen.

Wat mag het kosten?

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Mutatie algemene reserve	2.574	801	-197	-205

Financiën thema

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal Lasten	-4.987	-5.227	-5.820	-2.919
Totaal Baten	105.634	105.201	106.081	104.345
Saldo	100.648	99.974	100.261	101.426

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Gemiddelde woonlasten éénpersoons huishoudens	€	2018	651	649	COELO
Gemiddelde Woonlasten meerpersoons huishoudens	€	2018	745	721	COELO
Gemiddelde WOZ waarde woningen	x €1.000	2018	200	230	Statistiek wet onroerende zaken

Verplichte paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt de financiële positie van de gemeente beschreven. Ook moeten gemeenten hier enkele verplichte financiële kengetallen opnemen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft u geregeld in de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is voldoende

Het weerstandsvermogen is toereikend om de financiële gevolgen van risico's te kunnen opvangen. Op basis van het risicoprofiel van de gemeente Heerenveen bedraagt het benodigd weerstandsvermogen € 22,67 miljoen.

Wij stellen u voor de risico's van de grondexploitaties buiten Naris om te berekenen. Dit betekent dat het totale benodigde weerstandsvermogen bestaat uit het benodigd weerstandsvermogen grondexploitaties én het overige benodigd weerstandsvermogen uit Naris.

Het beschikbare weerstandsvermogen gedeeld door het benodigde weerstandsvermogen op basis van het risicoprofiel vormt de ratio van het weerstandsvermogen. Deze ratio wordt aan de hand van tabel 1 beoordeeld.

Ratio	Waardering	Betekenis
> 2	A	Uitstekend
1,4 – 2,0	B	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	C	Voldoende
0,8 – 1,0	D	Matig
0,6 – 0,8	E	Onvoldoende
< 0,6	F	Ruim onvoldoende

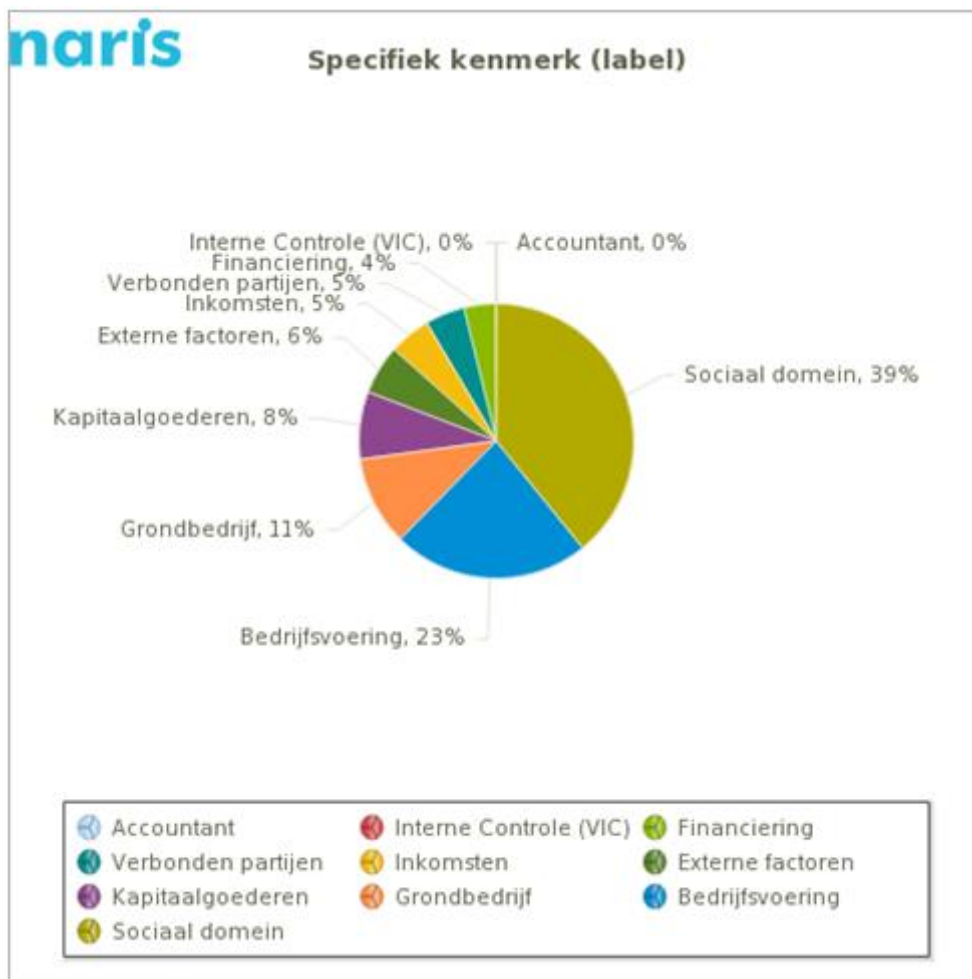
Tabel 1: Beoordeling ratio weerstandsvermogen

De gemeente streeft naar een voldoende weerstandsvermogen (waarderingscijfer C). Dit omdat bij de berekening van het benodigd weerstandsvermogen rekening wordt gehouden met een verhogende factor. De ratio en de waardering van de gemeente zijn weergegeven in afbeelding 1. Deze ratio is exclusief de algemene reserve. Inclusief de algemene reserve loopt de ratio op naar 1,34.

Ratio =	Beschikbare weerstandsvermogen € 22.670.000	= 1
	Benodigd weerstandsvermogen € 22.670.000	
Waardering en betekenis : C		

Afbeelding 1: Actuele ratio en waarderingscijfer

Het risicoprofiel (per augustus 2018) van de gemeente Heerenveen, exclusief de risico's van de grondexploitaties, kan over verschillende categorieën (labels) worden verdeeld. Dit is weergegeven in afbeelding 2.

Afbeelding 2: Risicoprofiel verdeeld over labels

Op basis van het risicoprofiel wordt een risicosimulatie (een berekening van het benodigd weerstandsvermogen) uitgevoerd.

Het weerstandsvermogen bij 90% zekerheid (en factor 1,4) komt op:

1. Weerstandsvermogen grondexploitaties	€ 5,90 miljoen
2. Weerstandsvermogen Naris	<u>€ 16,77 miljoen</u>
Totaal	€ 22,67 miljoen

Top 10 grootste risico's

Risico	Kans van optreden	Omvang	Maatregelen
Risico's grondexploitaties	Diverse kansen i.v.m. meerdere onderliggende risico's	€ 5.900.000	Aan de hand van afwijkingen in de halfjaarlijkse monitor grondbedrijf wordt bijgestuurd. De betrouwbaarheid van deze cijfers is toegenomen door de aanschaf van het nieuwe technische

			systeem: 'grexmanager metafoor'.
Risico door de open einde financiering van de Jeugdwet. Dit risico wordt extra vergroot door de externe verwijzingen die voor 78% het zorggebruik bepalen. Daarnaast is er vanaf 2018 een extra risico door kostenverhoging als mogelijk effect van de nieuwe inkoop.	50%	€ 1.000.000 - € 2.600.000	Door het versterken van vroege signalering en preventieve inzet wordt specialistische hulp vaker voorkomen. Ook maken we afspraken met externe verwijzers zoals huisartsen en bieden andere vormen van zorg aan zoals de praktijkondersteuner huisarts-jeugd. Door het monitoren en analyseren van de effecten van de nieuwe inkoop. Waar sprake is van kostenverhogingen gaan we in gesprek met de aanbieders om dit te verklaren en terug te dringen. Dit doen we samen met andere gemeenten die gezamenlijk deze inkoop hebben gedaan via de Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Fryslân (SDF).
Verplichting tot betaling van Vennootschapsbelasting (VPB) over de exploitaties grondbedrijf.	50%	€ 1.400.000	Op basis van de huidige uitgangspunten voor de grondexploitaties ontstaat er in de periode 2026-2032 een VPB-last van circa € 1,4 miljoen. De hoogte is nog afhankelijk van de mate waarin de verwachtingen ook daadwerkelijk gerealiseerd worden. Een vertraging of versnelling van de uitgifte, een stijging van de bouwkosten enz. kunnen

			hier nog op van invloed zijn. In 2018 bekijken wij de mogelijkheden deze lasten toe te rekenen aan de diverse complexen. Het effect hiervan zal vervolgens zichtbaar worden in het verwachte resultaat van het complex.
De vastgestelde formatie van het Team jeugd en gezin (Tjg) is mogelijk onvoldoende om alle taken uit te voeren. Er zijn diverse ontwikkelingen van invloed op de opdracht en de werkvoorraad voor het Tjg.	80%	€ 200.000 - € 500.000	De opdracht, taken en sturingsmogelijkheden van het Tjg zijn inzichtelijk. Op basis hiervan wordt vastgesteld welke formatie en expertise benodigd is. Er vindt daarnaast een traject plaats om de processen te optimaliseren.
De afdeling Informatie & ICT (I&I) is onvoldoende toegerust met financiële en personele middelen. De kans van optreden betreft niet meer de samenwerking met de gemeente Súdwest-Fryslân die niet is doorgegaan, maar wat er wordt gevraagd aan I&I en de ambities van de gemeente zelf en anderen (Rijk, Europa). Het financieel gevolg betreft voornamelijk daarvoor noodzakelijk personeel. In de ICT Benchmark Gemeenten , waaraan is deelgenomen, is de verwachting dat de kosten van personeel en andere ICT kosten de komende jaren verder zullen stijgen. Het gehele risicoprofiel met betrekking tot I&I is opgenomen onder "Meerjarig financieel programma" in de	75%	€ 200.000 - € 400.000	De stand van zaken van de beheersmaatregelen is: 1. Opstellen voorlopige ICT-visie is voor elkaar. 2. Bepalen benodigde formatie gebeurt in 2019. 3. Deelname aan de ICT Benchmark Gemeenten loopt en is voor 3 jaar geregeld vanaf 2018. 4. Meerjarig financieel overzicht is voor elkaar.

paragraaf Bedrijfsvoering, Ontwikkelingen.			
Niet voldoende dekking in het APPA-fonds ambtsdragers ter dekking van de betaling van de (toekomstige) pensioenen.	50%	€ 250.000 - € 500.000	Indien noodzakelijk vermelden in een Planning & Control (P&C) document (bij voorkeur een verzamelbesluit of anders in de jaarrekening).
Risico van een oplopend subsidietekort Wsw doordat eventuele CAO-stijging van de lonen niet wordt gecompenseerd door de rijksbijdrage.	50%	€ 700.000	De CAO-Wsw loopt tot en met 2018. Tot die tijd wordt CAO gecompenseerd door rijksbijdrage. Niet helder of dit ook na 2018 het geval blijft. Risico blijft bestaan.
Lagere uitkering uit het gemeentefonds.	50%	€ 1.000.000	De circulaire van het ministerie juist vertalen en de mutaties verantwoorden en bijsturen in de planning & control documenten.
SDF vordert vanaf 1 januari 2018 gemaakte kosten terug vanwege onjuiste inzet Beschermd wonen en ThuisPlus lokaal.	50%	€ 150.000 - € 500.000	Indicatie vindt lokaal plaats. Door lokale monitoring worden kostenstijgingen tijdig gesignaleerd. Tevens vindt momenteel overleg plaats met de centrumgemeente over de afbakening van de doelgroep.
Ontoereikend budget voor uitkeringen (BUIG) als gevolg van de open einde regeling.	50%	€ 1.200.000	Er wordt intensief ingezet op re-integratie en poortwachterfunctie om het aantal uitkeringen terug te dringen. Eventueel kan beroep worden gedaan op de Vangnetregeling.

Financiële kengetallen

Kengetallen	BEGR 2019	BEGR 2020	BEGR 2021	BEGR 2022
Netto schuldquote	91,8%	86,0%	80,0%	74,7%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	91,7%	86,0%	80,0%	74,6%
Solvabiliteit	17,9%	19,7%	22,7%	25,1%
Grondexploitatie	18,1%	17,8%	17,3%	16,6%
Structurele exploitatieruimte	0,5%	1,2%	2,4%	2,5%
Belastingcapaciteit	105,9%	106,2%	107,4%	108,7%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Indien de netto schuldquote boven de 100% ligt spreekt men van een hoge gemeenteschuld. Hoger dan 130% betekent dat gemeenten wordt geadviseerd direct maatregelen te treffen om de schulden te verminderen. De netto schuldquote laat voor het komende meerjarenperspectief een dalende trend zien. Op basis van onze langjarige liquiditeitsprognose zet deze trend zich daarna ook voort.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Het aandeel verstrekte leningen is stabiel en zeer gering. De uitkomsten hiervan zijn in lijn met de netto schuldquote zonder dat deze gecorrigeerd is voor verstrekte leningen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen op lange termijn te voldoen. Bij een ratio kleiner dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal bevindt de ratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%. De ontwikkeling van de solvabiliteit is positief.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. In het komende meerjarenperspectief zien we op begrotingsbasis een meer dan verdubbeling van de structurele exploitatieruimte.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De uitkomsten laten zien dat wij boven het landelijk gemiddelde uitkomen. De stijging van de lasten wordt uitsluitend veroorzaakt door een stijging van de rioolheffing. Het is onduidelijk of wij voor de komende jaren inderdaad boven het landelijk gemiddelde uitkomen aangezien de vergelijkende cijfers voor het landelijk gemiddelde op hetzelfde niveau zijn gebleven als de begroting 2019.

Conclusie uitkomsten kengetallen

Wat wij zien is dat in alle gevallen de uitkomsten een positieve trend laten zien. Een teruglopende schuld en een solide en sluitende begroting dragen hier sterk aan bij.

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn grote zaken die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. De gemeente heeft die nodig voor de dienstverlening. In deze paragraaf moeten ten minste de volgende kapitaalgoederen staan: infrastructuur, riolering, water, groen en gebouwen. Van deze kapitaalgoederen moeten het beleidskader, de financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien en een vertaling van de financiële consequenties in de begroting zijn opgenomen. Hiernaast wordt er ook nog een toelichting gegeven op enkele andere kapitaalgoederen, namelijk; huisvesting onderwijs, sportvelden en bijbehorende gebouwen en informatie en communicatietechnologie.

Infrastructuur

Infrastructuur omvat het geheel aan wegen en civieltechnische kunstwerken (bruggen en tunnels).

Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016 - 2020

Het beleidskader hiervoor is het Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016 - 2020. In Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016 - 2020 is gekozen voor het scenario "Bewust Beheer". Dat betekent bewust op sommige plaatsen wat meer en op andere plaatsen wat minder, waarbij het basisniveau wordt bewaakt. Hiermee voldoen we aan onze wettelijke verplichtingen qua veiligheid voor gebruikers en voorkomen we kapitaalvernietiging. Hierdoor zijn wijken en dorpen veilig en goed bereikbaar.

Riolering

Het onderhoud van de gemeentelijke voorzieningen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater (regen-, grond- en afvalwater) dragen bij aan de volksgezondheid en een goede woon- en werkomgeving.

Gemeentelijke Watertakenplan

Het beleidskader voor de onderhoud van de riolering is het [Gemeentelijk Watertakenplan](#). Actuele ontwikkeling is het anticiperen op klimaatontwikkeling. Daarvoor moet worden ingespeeld op heviger regenvval in korte tijd en hogere temperaturen. De kosten voor beheer, onderhoud en investeringen worden gedekt uit de rioolheffing.

Water

Water betreft het geheel aan watergangen, inclusief de daarbij behorende kade en oeverbescherming. Het beleidskader voor onderhoud van water is het Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016 - 2020. Daarnaast is er een overeenkomst voor onderhoud stedelijk water tussen het Wetterskip Fryslân en de gemeente Heerenveen. Voor het onderhoud van het stedelijk water ontvangen wij een vergoeding van het Wetterskip Fryslân.

Ligplaatsen

Begin 2019 is er inzicht in de baggerkosten om ligplaatsen toegankelijk te houden en te maken. Dit wordt u ter besluitvorming aangeboden.

Kade en oeverbescherming

Het beleid voor kade en oeverbescherming wordt herijkt. Het doel hiervan is om te kijken waar natuurlijke oevers kunnen worden gerealiseerd. Dit leidt tot een ander gebruik, maar ook mogelijk lagere investering- en beheerlasten.

Groen

De gewenste technische en verzorgende kwaliteit van het openbaar groen is vastgelegd in het Kwaliteitsplan Kapitaalgoederen en Beheer 2016 - 2020. Gekozen is voor het scenario 'bewust beheer'. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in een hoog, basis en een laag niveau van onderhoud. De kwaliteit van het onderhoud wordt jaarlijks gemeten. Dit noemen we schouwen. Waar nodig wordt het beheer en onderhoud aangepast zodat de beoogde kwaliteitsniveau wordt gehaald.

Zorgplicht

In het kader van onze zorgplicht wordt de visuele kwaliteit van alle bomen jaarlijks vastgelegd. Op basis daarvan wordt het bomenonderhoud uitgevoerd. Het landschapsbeleidsplan geeft de visie op het landschap weer.

Biodiversiteit

Binnen het beheer is veel aandacht voor natuurlijk beheer en biodiversiteit. In het kader van de klimaatverandering hebben we steeds meer aandacht voor biodiversiteit. Onderwerpen als dierplagen, invasieve soorten worden via een Plan van Aanpak of uitvoeringsprogramma opgenomen in het structureel beheer.

Invasieve exoten

Naar aanleiding van Europese wetgeving hebben we een Plan van Aanpak opgesteld voor de bestrijding van invasieve exoten (flora en fauna). Enkele bekende plantensoorten zijn de Reuzenberenklauw en Japanse Duizendknoop.

Deze soorten mogen niet gehouden en verspreid worden omdat ze inheemse flora en fauna verdringen of schade veroorzaken aan openbaar en particulier eigendom. De bestrijding is een langdurig proces wat onderdeel moet worden van het reguliere beheer en onderhoud. De aanpak is het meest effectief als eerst intensief bestreden wordt met de meest effectieve methoden, waarna overgegaan wordt op monitoring en beheersing.

Gebouwen

Het beheer en onderhoud van gebouwen gebeurt op basis van het gebouwenbeheersysteem (Systematisch Onderhoud). Het beleidskader is het in stand houden van de gebouwen en installaties. Het gebouwenbeheersysteem ondersteunt ook het planmatig onderhoud aan de gemeentelijke gymnastieklokalen en sporthallen. Huidige ontwikkeling is het optimaliseren van het beheer en onderhoud, zoals de verduurzaming van gebouwen om aan de hedendaagse en toekomstige eisen te voldoen.

Overheidsgebouwen

Overheidsgebouwen moeten vanaf 2023 minimaal Energielabel C hebben.

Bij toekomstig beheer en onderhoud en de vervanging van technische installaties zal hier rekening mee worden gehouden. De toekomstige budgetten moeten hierop worden aangepast, waarop wij anticiperen.

Huisvesting onderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor voldoende huisvestingscapaciteit en voor een adequate huisvestingssituatie van het onderwijs in de gemeente. Dit geldt voor het basis-, het speciaal- en het voortgezet onderwijs.

Er is geen gemeentelijke zorgplicht voor de onderwijshuisvesting van het middelbaar beroepsonderwijs.

Budget

In de begroting is jaarlijks budget geregeld voor calamiteiten en voor een eerste inrichting van onderwijsleerpakketten en/of meubilair bij uitbreidingen door autonome ontwikkelingen.

Huisvesting basisonderwijs

Op 23 juni 2016 is de "Herijking toekomstperspectief huisvesting basisonderwijs gemeente Heerenveen" door u vastgesteld. Dit plan geeft tot en met 2030 inzicht in het huisvestingsperspectief voor de basisscholen in de gemeente. Voor de bekostiging van de onderwijsvoorzieningen is de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Heerenveen (vastgesteld op 18 december 2017), het uitgangspunt. De bijbehorende dekking is geregeld in de begroting. Het plan wordt jaarlijks door ons met de schoolbesturen gemonitord en geëvalueerd.

Huisvesting voortgezet onderwijs

Voor het voortgezet onderwijs ontbreekt nog een dergelijk inzicht. Samen met alle relevante partners wordt op dit moment de vastgoedopgave verkend. Binnen dit proces moeten nog andere keuzes worden gemaakt om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de toekomstige huisvesting van het voortgezet onderwijs (inclusief het bewegingsonderwijs) in de gemeente.

In de dekking van de benodigde investeringsbehoefte is nog niet voorzien. In dat kader worden ook de mogelijkheden van doordecentralisatie onderzocht. Dit vraagt samen met de vaststelling van dat toekomstperspectief dan om nadere besluitvorming van uw raad.

Sportvelden en bijbehorende gebouwen

De gemeentelijke sportvelden en de daarbij behorende was- en kleedgebouwen, worden onderhouden door de gemeente. Bij sommige sportvelden zijn de dagelijkse onderhoudswerkzaamheden overgedragen aan de verenigingen. Hiervoor ontvangen zij jaarlijks een vergoeding van de gemeente.

Sportvelden

Voor de sportvelden is de meerjarenonderhoudsplanung "Actualisatie nulmeting sportvelden Heerenveen" van 6 januari 2016 het uitgangspunt. De financiële dekking van de benodigde onderhoudsmaatregelen is geregeld in het product Sportaccommodaties in de begroting en in de Voorziening Sportvelden. In dit budget zijn ook de periodieke renovatiekosten van de natuur- en kunstgrasvelden en van de kunststofatletiekbaan opgenomen.

Bij de vaststelling van het "Actualisatie Accommodatieplan Sport" op 23 juni 2016 heeft u besloten dat beheer en onderhoud van de sportvelden bij de gemeente blijft.

Onderhoud was- en kleedgebouwen

Er is ook een meerjarenonderhoudsplanung voor de gemeentelijke was- en kleedgebouwen. Op dit moment zijn enkel nog de gebouwen op het sportveldencomplex Skoatterwâld in Heerenveen in eigendom van de gemeente. Het beleid ("Actualisatie Accommodatieplan Sport" d.d. 23 juni 2016) is er opgericht ook deze was- en kleedgebouwen in eigendom over te dragen aan de hoofdgebruikers van dit sportcomplex.

De onderhoudswerkzaamheden worden opgepakt met behulp van het gebouwenbeheersysteem Systematisch Onderhoud.

Uitbreiding en/of vernieuwing

Voor specifieke uitbreiding en/of vernieuwing van sportvoorzieningen (anders dan renoveren) wordt niet gereserveerd. Dit betekent dat hiervoor van geval tot geval een investeringskrediet nodig is, waarvan de lasten in de begroting worden verwerkt. Bij de vaststelling van eerder genoemde "Actualisatie Accommodatieplan Sport" heeft u besloten dat bij verzoeken voor dergelijke investeringen in sportaccommodaties een vereniging in principe 1/3e van de werkelijke kosten (mee)betaalt.

Informatiemanagement en ICT

De basis ICT laten wij onder kapitaalgoederen vallen. Daaronder liggen onderhoudscontracten en een investeringsplan. Dat de vervanging van software voor primaire, bedrijfsvoering, mid- en frontoffice processen niet onder kapitaalgoederen is opgenomen, is een bewuste keuze. Vervanging van deze software is namelijk afhankelijk van het functioneren daarvan, het aanbod van leveranciers, de wijzigingen in wet- en regelgeving en andere invloeden. Daar zit geen ritme van vervanging in. De kosten van vervanging van deze software kunnen omvangrijk zijn. Dit is als risico opgenomen in het weerstandsvermogen.

Het investeringsplan is herzien

Voor een transparante en begrijpelijke onderbouwing van de benodigde financiële middelen is het investeringsplan herzien. Die herziening leidt tot een budgettair neutrale verschuiving van financiële middelen. Het herziene investeringsplan voorziet in het beheer en onderhoud van de basis ICT op dit moment en bestaat uit financiële middelen voor vervanging van:

- Netwerk & data (de infrastructuur);
- Servers & storage (centrale computers en opslag van data);
- ICT werkplekken (toerusting voor medewerkers);
- ICT randapparaten (toerusting voor medewerkers);
- Serruimte (ruimte voor centrale computers en opslag van data);
- Systeemsoftware (voor netwerk, servers, storage, werkplekken e.d.) en kantoorautomatisering (office toepassingen);
- Spraak & beeld (waaronder telefonie).

Investeringskrediet 2019-2023

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
Netwerk & data	€ 80.000	-	-	-	-
Servers & storage	-	€ 250.000	€ 200.000	€ 34.000	€ 15.000
ICT werkplekken	-	€ 193.000	-	-	€ 193.000
ICT randapparaten	€ 9.000	€ 97.000	-	€ 15.000	€ 21.000
Serruimte	€ 20.000	-	€ 10.000	€ 14.000	€ 20.000
Systeemsoftware en kantoorautomatisering	€ 778.000	€ 47.000	-	€ 958.000	€ 47.000
Spraak & beeld	€ 165.000	-	-	-	-

Financiering

Algemeen

In de financieringsparagraaf legt de gemeente de verwachtingen en het beleid voor de financieringsrisico's vast. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Net als de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, bevat ook de paragraaf Financiering informatie over de financiële risico's die een gemeente loopt. De risico's in deze paragraaf zijn goed kwantificeerbaar. Het gaat hier bijvoorbeeld om krediet-, rente- en liquiditeitsrisico's.

Kaders

Voor de uitvoering van de treasuryfunctie heeft de gemeente te maken met verschillende wettelijke kaders. De belangrijkste worden toegelicht:

Wet HOF

In de wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is vastgelegd dat het Rijk en de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) een gelijkwaardige inspanning leveren om het begrotingstekort (EMU-tekort) de komende jaren verder weg te werken. Gemeenten worden hierdoor beperkt in het aantrekken van leningen.

Wet Fido

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de wettelijke kaders van de Wet Fido (financiering decentrale overheden). In de wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt onder andere tot uitdrukking in een financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening. Eind 2013 is de Wet Fido gewijzigd door de invoering van het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden. Reden voor de invoering van het verplicht schatkistbankieren is het beheersen van de overheidsschuld en het reduceren van het financiële risico voor decentrale overheden.

Ruddo

In de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) staan de regels waar uitzettingen aan moeten voldoen. Dit voor zover die niet in de schatkist worden aangehouden. De Ruddo beperkt zich tot regelgeving over het uitzetten van gelden in de vorm van een belegging in waardepapieren en het aangaan van transacties in financiële derivaten.

Treasurystatuut, financiële verordening.

In het treasurystatuut zijn binnen de mogelijkheden van de wet Fido en de Ruddo de kaders vastgelegd voor de uitvoering van de treasuryfunctie.

In 2017 is een onderzoek uitgevoerd naar hoe wij op dit moment deze functie invullen. Aan de hand van het uitgevoerde onderzoek zijn een aantal concrete maatregelen getroffen:

- We stellen per kwartaal een actuele liquiditeitsprognose op;
- We evalueren jaarlijks onze werkwijze en passen deze zo nodig aan.

De aanpaste financiële verordening is op 28 mei 2018 door de raad vastgesteld. Het aangepaste treasurystatuut volgt in 2019.

Treasury

Financieringsbehoefte

In de afgelopen jaren is onze financieringsbehoefte voornamelijk 'lang' gefinancierd. Gezien de gunstige rentepercentages en de financiële positie van de gemeente werd hiermee het risico op renteschommelingen zoveel mogelijk opgevangen. De herfinanciering in 2015 is hier een goed voorbeeld van.

Op basis van de huidige prognoses ligt het niet voor de hand dat er in 2019 en de jaren daarna sprake zal zijn van een financieringsbehoefte. De verwachting is dat er in 2019 meer geld 'in' komt dan er 'uit' gaat.

Volgens het schatkistbankieren moeten overtollige middelen in de schatkist van het Rijk worden aangehouden. Doordat hier enkele uitzonderingen op zijn kan de gemeente profiteren van haar financieringsoverschot.

Overtollige middelen kunnen bijvoorbeeld uitgezet worden in de vorm van een lening aan een andere gemeente of er kan voor worden gekozen bestaande leningen vervroegd af te lossen. De leningen aan de bank kunnen alleen niet zonder boetes vervroegd worden afgelost. Dit betekent dat we ook gaan kijken of we overtollige middelen tegen een hoger rendement kunnen uitzetten bij andere overheden.

Garantstellingen

Door garantstellingen en financiële deelnemingen worden middelen ingezet voor derden die geheel of gedeeltelijk publieke taken uitvoeren. De financiering van instellingen in de sectoren zorg en woningbouw is in het verleden veelvuldig gepaard gegaan met garantiestelling door de gemeente. Sinds 2001 worden geen nieuwe directe garantiestellingen meer verleend aan instellingen op het gebied van zorg en woningbouw, omdat deze instellingen de mogelijkheid hebben leningen aan te trekken via het Waarborgfonds sociale woningbouw of het Waarborgfonds Zorgsector.

Vanuit het verleden is er nog een aantal directe garantiestellingen verleend aan instellingen in de sectoren zorg en woningbouw. In het in 2014 vastgesteld beleidskader Garanties is opgenomen onder welke voorwaarden de gemeente bereid is alsnog een borg- of garantstelling af te geven. De gemeente staat bijvoorbeeld garant voor een lening ten behoeve van MFA Aengwirden en Sportstad Heerenveen BV.

Relatiebeheer

De (kort geld) financiering van de gemeente komt grotendeels tot stand via de BNG via rekening-courant en kasgeldleningen. Daarbij vindt saldogeregulatie plaats. Daarnaast wordt ook bij de ABN-AMRO bank een rekening-courant aangehouden.

Visie en beheer

Rentevisie

De gemiddelde rente op de leningen van de huidige vaste schuld bedraagt circa 2,5%. De verwachting is dat zowel de rente op de geld- als kapitaalmarkt voorlopig op een laag niveau blijft waarbij een lichte opwaartse trend zichtbaar is.

Kredietrisico

Kredietrisicobeheer kunnen we omschrijven als het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling van onze vorderingen als gevolg van insolventie of deficit van tegenpartijen.

<i>Financiële vaste activa</i>	Geprognosticeerde boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	€ 13.781.058
Voorziening 'kapitaalverstrekking deelnemingen'	€ -2.000.000
Overige langlopende leningen	€ 149.176
Overige uitzettingen > 1 jaar	€ 101.774
	€ 12.032.008

Renterisicobeheer

Kasgeldlimiet

De gemiddelde netto vlottende schuld per kalenderkwartaal wordt getoetst aan de kasgeldlimiet. Bij een begrotingsomvang van € 152.675.000 bedraagt de toegestane kasgeldlimiet 8,5% van dit bedrag ofwel € 12.977.375 Dit is het maximale bedrag dat met kort geld mag worden gefinancierd. Aan de hand van de liquiditeitsprognose wordt dit gemonitord.

Renterisiconorm

De hoogte van de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen van opgenomen leningen wordt getoetst aan de renterisiconorm. In de Wet FIDO is het renterisico bepaald op 20% van het begrotingsvolume. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven. Hieruit blijkt dat de norm niet wordt overschreden.

<i>omschrijving</i>	<i>stap</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>
		<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>	<i>x 1.000</i>
Renterisico						
renteherzieningen	1	-	-	-	-	
aflossingen	2	5.103	5.103	5.103	5.103	5.103
renterisico (1+2)	3	5.103	5.103	5.103	5.103	5.103
renterisiconorm						
begrotingstotaal	4a	159.793	152.675	151.240	149.588	148.091
vastgesteld percentage	4b	20%	20%	20%	20%	20%
renterisiconorm (4a x 4b)	4	31.959	30.535	30.248	29.918	29.618
Ruimte onder renterisiconorm (4-3)	5	26.856	25.432	25.145	24.815	24.515

Rentetoerekening 2019

Vanaf het begrotingsjaar 2019 moet de rekenrente volgens een vaste formule worden berekend en kan u deze niet meer vrij bepalen. Uw invloed op het renteresultaat is vanaf dat moment beperkt tot de keuze om wel of geen rente over het eigen vermogen te berekenen. De omvang van de rente die over het eigen vermogen mag worden berekend, is met ingang van de begroting 2017 gemaximeerd op het gemiddelde rentepercentage dat de gemeente over haar extern aangetrokken leningen betaalt.

Renteschema

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€	3.355.000
b.	De externe rentebaten	-/-	<u>€ 25.000</u>
	Totaal door te rekenen externe rente	€	3.330.000
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	- 567.000
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	<u>- 0</u>
	Saldo door te rekenen externe rente	€	2.763.000
D1.	Rente over eigen vermogen	-	750.000
D2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-	<u>0</u>
	De aan taakvelden (progr. incl. Overhead) toe te rekenen rente €		3.513.000
e.	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	-	<u>4.017.000</u>
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	€	<u>504.000</u>

Bedrijfsvoering

Algemeen

De paragraaf Bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de thema's te realiseren. Het betreft de beleidsmatige (primaire) processen, de ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing ervan.

Verbetering getrouwheid en/of rechtmatigheid

Op basis van de bevindingen die de accountant heeft gedaan tijdens de interim controle is het format en de inhoud van de managementletter verder doorontwikkeld.

Hieronder is per onderdeel de actie op de bevindingen van de accountant opgenomen.

1. Verbetering getrouwheid en/ of rechtmatigheid

Op basis van de bevindingen die de accountant heeft gedaan is het format en de inhoud van de managementletter verder doorontwikkeld.

Hieronder is per onderdeel de actie op de bevindingen van de accountant opgenomen.

Proces Personele kosten

Bij dit proces heeft de accountant twee opmerkingen geconstateerd.

1. Het betreft de ingerichte controles op mutaties. Deze controles worden niet technisch afgedwongen, en zijn daarmee niet geheel sluitend.
2. Dit betreft de steekproefsgewijze controle op de betaaladvieslijst. Het is nu niet zichtbaar wie welke onderdelen specifiek heeft gecontroleerd aan de hand van welke informatie.

Opvolging:

Het proces personele kosten is de afgelopen jaren sterk verbeterd. Om volledige sluitendheid te bereiken, zijn onevenredige extra inspanningen nodig die niet in verhouding staan tot het risico. De huidige werkwijze is een voor de Heerenveense situatie passende controle.

Proces Inkopen en betalingen

Bevinding van de accountant.

1. Geen scheiding in het beheer van de stamgegevens en het betaalproces.
2. Geen expliciete vastlegging van een zichtbare controle op de prestatielevering.

Opvolging 1:

Onderzocht is hoe wij met een kleine financieel administratieve formatie de juiste functiescheiding voor elkaar kunnen maken, inclusief de controle daarop. Om het risico op onrechtmatige betalingen zo klein mogelijk te maken, is deze functiescheiding technisch afgedwongen in het financieel pakket.

Opvolging 2:

Budgethouders accorderen de facturen digitaal. Tijdens het accorderen is er geen aantoonbaar bewijs waaruit blijkt dat de levering van de goederen en/of diensten (de prestatie) heeft plaatsgevonden. De accountant vraagt jaarlijks om een nadere onderbouwing als aantoonbaar bewijs. Daarom voeren wij extra verbijzonderde interne

controles (VIC's) uit op het accorderen van facturen. Met de accountant is nu een grensbedrag afgesproken voor de uitvoer van de VIC.

Proces Aanbestedingen

Bevinding accountant.

1. Geen tussentijdse interne controles in het aanbestedingsproces. Gebruik van een inkoopformulier wordt niet technisch afgedwongen.

Opvolging:

De controle is nu op hoofdlijnen geregeld door middel van inkoopprogramma's aan de voorkant en inkoopcontrol aan de achterkant. Het door de accountant genoemde risico zit dan ook in de marges. Dit is een voor de Heerenveense situatie passende controle.

Proces Subsidies

Bevinding accountant.

1. Geen zichtbare controle op de toetsing van de subsidie aanvraag.

Opvolging:

Er wordt vanaf 1 januari 2018 gewerkt met een in het proces opgenomen zichtbare toetsing van subsidieaanvragen aan de Algemene subsidieverordening. De toetsing wordt zichtbaar via een checklist. Hierna volgt er een eindtoets met gebruikmaking van steekproeven.

Ook is gepland het proces van subsidieverstrekingen te digitaliseren. Hiermee borgen we de processtappen beter en worden risico's verder verkleind. Het idee is dat deze controles dan minder frequent hoeven plaats te vinden.

Proces Uitkeringen (Participatiewet), Wmo en Jeugdzorg

Bevinding accountant.

1. Geen zichtbare inhoudelijke toetsing op toewijzing van uitkeringen, geen zichtbare inhoudelijke toetsing op de toekenning van de zorg en de voorzieningen.

Opvolging:

Toewijzen van uitkeringen en toekenning van zorg en voorzieningen vindt plaats door medewerkers in de Toegang, respectievelijk poortmedewerkers en meitinkers.

Deze toewijzingen worden geëffectueerd door de specialisten, hier vindt een toets plaats. In de procesbeschrijvingen wordt deze toets opgenomen. Dit is nog niet voor alle processen het geval.

Ook is gepland om de processen voor uitkeringen en zorg en voorzieningen te digitaliseren. Het idee is dat hiermee de zichtbaarheid wordt geborgd en dat deze controles dan minder frequent kunnen plaatsvinden.

Overigens dient te worden opgemerkt dat deze controles zich niet goed verhouden met onze organisatieprincipes. Zoals het eigenaarschap zo laag mogelijk in de organisatie beleggen en uitgaan van hoog vertrouwen en lage tolerantie.

Zichtbare inhoudelijke toetsing aan het eind van dit proces vinden wij hier niet in passen. Wij voelen meer voor het borgen van processen den maatregelen in de processen om risico's te verkleinen. Dit past beter bij eigenaarschap dan controle achteraf.

2. Verbetering doelmatigheid

Informatiemanagement en ICT (I&I)

Samenwerking

Voor I&I zijn er geen verbonden partijen zoals bedoeld in het BBV. De gemeente heeft zich wel verbonden aan andere samenwerkingsvormen, namelijk:

- [Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering](#) (GGU).
- Samenwerkingsafpraak met de gemeenten De Fryske Marren en Súdwest-Fryslân: De doelstellingen van deze afspraak zijn: beheersen of verlagen van kosten, beheersen of verbeteren van kwaliteit, verminderen van kwetsbaarheden en delen van kennis. De aanleg van het gezamenlijk glasvezelnetwerk valt daarbinnen.
- [Common Ground](#): Samenwerking met de gemeenten Almere, Amsterdam, Haarlem en zeven gemeenten uit de regio West-Friesland. Het doel van deze samenwerking is het actief ontwikkelen van 'white label' producten die hergebruikt kunnen worden door andere gemeenten. Op die manier worden ontwerp- en ontwikkelkosten voorkomen en ontstaat een gezamenlijke en samenhangende bibliotheek van toepassingen en services voor gegevensuitwisseling welke dienend zijn voor de maatschappelijke opgaven.

Realisatie & Wijkbeheer, IBOR

Deze afdelingen zetten in op planmatig, professioneel en klantgericht werken en zoeken daarbij steeds meer aansluiting met de samenleving (Maak Het!). Dat kenmerkt zich in de volgende (succesbepalende) factoren:

- (Pro)actief kunnen inspelen op en het in samenhang invulling kunnen geven aan maatschappelijke opgaven en ontwikkelingen;
- Onze kennis en ervaring ten dienste laten komen van de samenleving;
- Het werk passend maken bij de (on)mogelijkheden van de medewerker;
- Vraag en aanbod van werk sluiten bij elkaar aan;
- Producten en diensten doelmatig, efficiënt, effectief en rechtmatig zijn.

Om hier invulling aan te geven vinden er binnen de verschillende afdelingen en teams optimalisaties plaats. Dat bestaat onder andere uit herstructurering van teams en gerichte vorming en opleiding.

Handhaving

Toezicht en handhaving richt zich op preventie en communicatie om zo tot het gewenste gedrag te komen. De werkprocessen van de afdeling zijn hierop ingericht.

Digitalisering

Bij het toezicht wordt gewerkt met digitale checklisten. De bevindingen van de controles worden nu nog handmatig in de Centric-applicaties verwerkt. Onderzocht wordt welke mogelijkheden er zijn om deze koppeling geautomatiseerd te laten verlopen zodat de administratieve last wordt beperkt. Een andere mogelijkheid om dit te bereiken is om de checklisten te gaan delen met ondernemers.

Het streven op langere termijn is om volledig digitaal te gaan werken en daarop de werkprocessen aan te passen. Het tempo is met name afhankelijk van de middelen die daartoe beschikbaar worden gesteld. Op dit moment vindt een pilot plaats met het scannen van milieudossiers; dit in combinatie met de inventarisatie van bedrijven in het kader van de Algemene maatregel van Bestuur van VTH.

Invulling vacatures

Bij de invulling van vacatures wordt rekening gehouden met de ontwikkelingen zoals die op ons afkomen in het kader van Omgevingswet, de Amvb VTH en de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen.

Vergunningen

Het doel van de afdeling Vergunningen is het leveren van producten met een hoog kwaliteitsniveau die op een efficiënte en snelle manier worden samengesteld.

Digitalisering

De afdeling is al jaren bezig om de efficiency op een zo hoog mogelijk niveau te krijgen en is daar ver in gevorderd. Dit is onder ander bereikt door verregaande invoering van digitaal werken, het flexibel inzetbaar maken van mensen en ook het flexibel uitvoerbaar maken van werkzaamheden.

Verdere optimalisering is hierin mogelijk door volledig digitaal te gaan werken. Binnen het programma 'Samen digitaal' worden de laatste stappen hierin gezet. Dit behelst onder andere het koppelen van het 'vergunningensysteem' aan het zaakstelsel. Daarnaast is volledige digitalisering van de behandeling van aanvragen op het gebied van APV/Bijzondere wetten belangrijk.

Maatwerk

De toekomst van de afdeling is dat de afdeling zich zal blijven ontwikkelen en aanpassen aan de omgeving. Een omgeving van meer maatwerk, ontwikkelen van initiatieven samen met burgers, wijziging in wetgeving etc. Bij de invulling van de wijze van samenwerking met interne en externe partners, de inrichting van werkprocessen, ontwikkeling van en het aannemen van nieuwe medewerkers wordt op deze ontwikkelingen geanticipeerd.

Publiek

De externe dienstverlening is zoveel mogelijk gericht op de behoefte van inwoners en ondernemers. Uitgangspunt hierbij is digitaal tenzij.

We blijven onze dienstverlening continue aanpassen en zoeken de juiste balans in wat nodig is of gedigitaliseerd kan worden. De interne dienstverlening is gericht op ondersteunende taken in de werkprocessen en ondersteunende taken voor de organisatie.

Dienstverlening

Verandering van wet en regelgeving en doordat de maatschappij veranderd is de afdeling is in beweging. Taken veranderen en deze stellen nieuwe eisen aan medewerkers. Dit geldt zowel voor interne als externe dienstverlening.

Onze professionele en klantgerichte dienstverlening sluit aan bij de behoefte van de inwoners, ondernemers en interne klant.

Maatschappelijke ontwikkeling (inclusief sociaal domein)

Versterken van de samenwerking

In het sociaal domein wordt ingezet op de versterking van de samenwerking met interne en externe partners om grote maatschappelijke opgaven aan te pakken. Dit vraagt om andere sturing en facilitering van medewerkers. Wij prioriteren opgaven op basis van wat moet en wat kan.

Optimaliseren berichtenverkeer Wmo en Jeugd

Binnen het sociaal domein en met name bij de Wmo en Jeugdzorg wordt gewerkt met berichtenverkeer. Hierdoor zijn de beschikking met de aangegane verplichtingen, de facturen en betalingen gekoppeld. Hierdoor wordt nooit meer betaald dan de aangegane verplichting en is de rechtmatigheid geborgd. De nieuwe inkoop in Jeugd (2018) en Wmo (2019) vraagt om doorontwikkeling en optimalisering van het berichtenverkeer. Daarnaast wordt jaarlijks in de Wmo en Jeugdzorg door de aanbieders verantwoording afgelegd door de zogenaamde productieverantwoordingen.

Vermindering administratieve lasten aanbieders: pilot sturen op vertrouwen

De aanbieders van zorg en voorzieningen ervaren het berichtenverkeer, volgens landelijke standaarden, als verzwaring van de administratieve lasten. Een aantal gemeenten is met een aantal aanbieders en accountants gestart met een pilot Horizontaal toezicht.

Met als uitgangspunt het sturen op vertrouwen. De pilot richt zich op het gezamenlijk inventariseren van risico's bij de aanbieder en afspraken maken op de maatregelen die de aanbieder neemt om deze risico's te verkleinen. Dit geeft veel meer invloed op de kwaliteit van de dienstverlening en bedrijfsvoering van de aanbieder dan de productieverantwoording; deze is alleen gericht op de rechtmatigheid.

Processen, AO/IC en digitalisering

Binnen het sociaal domein zijn we bezig alle processen te beschrijven en vervolgens de processtappen te borgen in de ICT-systemen. Hiermee vindt eenduidige procesvoering en registratie plaats. Dit is nodig om betrouwbare sturingsinformatie te ontwikkelen. Het traject van de basis op orde brengen kost veel tijd en inspanningen. Ook het beheer en onderhoud daarna vraagt structureel meer inzet. Wij proberen dit op te lossen door dit beheer zo laag mogelijk in de organisatie te beleggen binnen de beschikbare middelen.

Als sluitstuk is de bedoeling dat processen en daarmee de dienstverlening zoveel mogelijk worden gedigitaliseerd. Ook deze ontwikkeling vraagt veel van de organisatie; wij hebben dit belegd in het Programma Samen Digitaal.

Klanttevredenheidsonderzoeken

Binnen het sociaal domein zijn wij gestart met continue klanttevredenheidsonderzoeken in de domeinen Werk en inkomen, Jeugd en Wmo. Dit levert informatie op voor verbetermogelijkheden.

Sturingsinformatie

We zijn eveneens bezig met de doorontwikkeling van de sturingsinformatie sociaal domein. Naast financiën en zorggebruik richt de ontwikkeling zich op proces en beleidsindicatoren.

Ruimtelijke ontwikkeling

Op basis van planning en control, daarbij ondersteund door tijdschrijven, wordt in samenspraak met het bestuur een prioriteitenlijst opgesteld. Uitgangspunt daarbij is dat er balans moet zijn tussen wat moet en wat kan. Er wordt integraal, keten- en opgabegericht gewerkt.

Posthuis theater

Het Posthuis vormt een belangrijke spilfunctie in de gemeenschap waar het gaat om het samenbrengen van mensen voor plezier en ontspanning. Investerings in cultuur zijn lastig te meten maar van grote waarde voor onze inwoners. Er is daarom veel bewustzijn en inspanning die gericht is op het (kosten)efficiënt omgaan met inzet van mensen en middelen, het waar mogelijk genereren van extra inkomsten uit commerciële verhuur en het realiseren van schaalvoordelen uit lokale en provinciale samenwerkingsverbanden. Zo zorgen wij ervoor dat zoveel mogelijk geld kan worden besteed aan het stimuleren van cultuur binnen de gemeente Heerenveen.

Ziekteverzuim

De laatste jaren was het ziekteverzuimpercentage in onze organisatie boven de 6% en ook boven het landelijk gemiddelde. In 2018 wordt gewerkt aan de een nieuwe verzuimaanpak. Deze richt zich op:

- Preventief beleid: ter verbetering van de verdeling tussen werkbelasting en belastbaarheid van personeel. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de (fysieke) werkomstandigheden.
- Curatief beleid: ter bevordering van het herstel van personeel en spoedige werkhervatting;
- Registratie, managementinformatie en administratie.

De uitvoering van deze aanpak loopt nog door tot in 2019. Een tussenstand per 1 september 2018 laat zien dat het ziekteverzuimpercentage gedaald is tot 5,2%.

3. Ontwikkelingen

De ontwikkelagenda voor 2019

De samenleving verandert snel. De organisatie en bedrijfsvoering spelen hier op in. Onderstaand een agenda voor de ontwikkeling van organisatie en bedrijfsvoering.

1. Implementeren van de nieuwe Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA): deze gaat in per 1 januari 2019;
2. De HRM-agenda 2019 en verder: prioriteiten HRM afgestemd op koers van de organisatie;
3. Het organiseren van drie verkiezingen in 2019;
4. E-facturering: verplichting om per april 2019 een E-factuur te kunnen verwerken;
5. Aanbesteding van de accountant: de huidige accountancy overeenkomst loopt af op 1 april 2019;
6. De algemene verordening gegevensbescherming is inmiddels in werking getreden, verder invoering in 2019 en verder;
7. LIAS: verder digitaliseren van de gehele planning & Financiën cyclus in 2019 en verder;
8. Financiële sturing van informatiemanagement en ICT;
9. Informatiebeveiliging (relatie met AVG);
10. Digitalisering van werkprocessen Documentaire informatievoorziening: in 2019 hebben we het project Archiefbewerking afgerond.

Informatiemanagement en ICT (I&I)

Over I&I rapporteren wij u halfjaarlijks de stand van zaken.

Indicatoren

Indicatoren	Kosten	Jaar	Heerenveen	Eenheid	Bron
Formatie	per 1000 inwoners	2019	8,70	fte	Gemeente Heerenveen
Bezetting	per 1000 inwoners	2019	8,62	fte	Gemeente Heerenveen
Organisatiekosten	per inwoner	2019	700	€	Gemeente Heerenveen
Externe inhuur	inhuur van totale loonsom	2019	3,79	%	Gemeente Heerenveen

Indicatoren	Omschrijving
Formatie	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van uw organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari.
Bezetting	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Let op: ook boventallige medewerkers moeten hier meegeteld worden.
Organisatiekosten	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
Externe inhuur	Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Verbonden Partijen

Algemeen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Is er alleen sprake van een financieel belang dan gaat het niet om een verbonden partij.

In deze paragraaf worden nieuwe verbonden partijen en ontwikkelingen op het gebied van samenwerken toegelicht. Dat geldt ook voor de beleidsontwikkelingen op het gebied van samenwerken.

De maatschappelijke doelen, het beleid, (financiële) belangen en risico's, vermogenspositie en omvang financieel resultaat staan ook weergegeven per hoofdfunctie in deel 2 van deze begroting. Dit is een gevolg van het vernieuwde BBV (Besluit begroting en verantwoording).

Inleiding

Risicobeheersing verbonden partijen

In de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen is opgenomen dat ook de financiële risico's bij verbonden partijen meegenomen worden in de periodieke risico-inventarisaties. Behoort dit risico tot de top tien risico's van de gemeente Heerenveen, dan wordt dit verder toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement. Daarnaast besteden we in de nieuwe nota Samenwerken ook aandacht aan de beheersing van de risico's en de manier waarop de beoogde doelen worden gemonitord.

Categorieën

Gemeenschappelijke regelingen:

- Bedrijvenpark A7
- Veiligheidsregio Fryslân
- Sociale werkvoorziening Fryslân
- De Marrekrite
- Welstandszorg Hûs en Hiem
- Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
- Centrumregeling samenwerking Sociaal domein

Vennootschappen en coöperaties:

- Afvalsturing Friesland N.V.
- NV Fryslân Miljeu
- Fryslân Miljeu Zuidoost B.V.
- Caparis N.V.
- Thialf OG B.V.
- IJshockeyhal Thialf Heerenveen B.V.
- BNG Bank N.V.
- Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.

Stichtingen en verenigingen

- Vereniging Nederlandse Gemeenten
- Vereniging van Friese Gemeenten
- Stichting de Basis

- Stichting OSG Sevenwolden
- Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen
- MFA De Akkers

Overige verbonden partijen

- Geen

In de notitie Verbonden partijen van de commissie BBV adviseren zij gemeenten om ook andere organisaties op te nemen. Bij deze organisaties is geen sprake van een financieel belang zoals beschreven in het BBV, maar is wel van een structurele bekostiging en grote mate van afhankelijkheid van de gemeente.

In de nota Samenwerken wordt ook aandacht besteed aan de invulling van het begrip verbonden partijen en samenwerken. Wij streven er naar dat wij u in december 2018 een nieuwe nota aanbieden.

IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV

Bij de vernieuwbouw van Thialf is de ijshockeyhal buiten beschouwing gelaten. De hal verkeert echter in zo'n slechte staat (lekkende vloer) dat op korte termijn ingrepen nodig zijn om de hal te kunnen blijven gebruiken.

In 2005 is de hal gerenoveerd en is de gemeente eigenaar geworden met het oog op de toenmalige subsidiestromen van derden. In de toen gesloten overeenkomst tussen gemeente, ijshockeyhal en Thialf BV is opgenomen dat Thialf BV de hal exploiteert en alle lasten voor haar rekening neemt (inclusief onder andere groot onderhoud). In de overeenkomst die tot 2024 loopt, is verder vastgelegd dat het de intentie is om het eigendom van de hal weer onder te brengen bij Thialf BV. Kijken we naar de exploitatie van de hal zelf dan is duidelijk dat deze zich zelf niet bedruipt maar dat de functionaliteiten niettemin onmisbaar zijn voor de totale exploitatie van Thialf.

Thialf BV werkt aan plannen om de hal te vernieuwen en doet een beroep op de provincie en gemeente als aandeelhouders de investeringen voor hun rekening te nemen. Uiterlijk in de zomerperiode van 2020 moeten maatregelen zijn getroffen om de hal in bedrijf te kunnen houden. Uit de eerste verkenningen blijkt dat de benodigde investeringen bij een sobere ambitie in de orde van grootte van minimaal

€ 4 à 5 miljoen bedragen. Zodra de financiële consequenties in beeld zijn gebracht, leggen wij u een concreet voorstel voor waarbij de gemeente als aandeelhouder één derde van de kosten voor haar rekening neemt. Dit komt neer op circa € 1,5 miljoen.

Gemeenschappelijke regelingen

Bedrijvenpark A7

Vestigingsplaats	Heerenveen
Doel	Het stimuleren van de ontwikkeling en verzorgen van een optimale afstemming van de in het werkingsgebied gelegen bedrijventerreinen.
Beleid	Het beleidskader voor de ontwikkeling van de bedrijvenparken A7 is de integrale visie Heerenveen- Skarsterlân. Het doel is een optimale benutting van de kansen op economische groei door de aanwezigheid van de rijksweg A-7, zonder afbreuk te doen aan het positieve woon- en leefklimaat. De samenwerking richt zich onder meer op het ontwikkelen, realiseren en uitgeven van bedrijventerreinen.
Publiek belang	Stimulering economische ontwikkelingen en werkgelegenheid.
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen en De Fryske Marren.
Zeggenschap	Ieder 50%.
Realisatie doelstellingen	Doelstellingen zijn gedeeltelijk gerealiseerd. De planning is begin 2018 aangepast en ten behoeve van de Jaarstukken 2017 geactualiseerd.
Ontwikkelingen	Ook Bedrijvenpark A7 ondervond de gevolgen van de economische crisis en zag dit terug in hun achterblijvende afzet. Een kentering is duidelijk zichtbaar en de extra verkoop van 2,2 hectare in 2018 is aanleiding van de exploitatie met 3 jaren in te korten. Aan het eind van de looptijd wordt een positief resultaat verwacht. Via een Monte Carlo analyse zijn de risico's van de exploitatie berekend. Het maximale risico wordt geraamd op € 60.000 waarvan € 30.000 voor Heerenveen. Dit risico is opgenomen ten laste van het weerstandsvermogen.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Geen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Bij de afsluiting van plangebieden worden de exploitatieoverschotten uitgekeerd aan de twee deelnemende gemeenten (elk 50%), anderzijds worden verwachte tekorten evenredig tussen de deelnemers verdeeld. Per 1 januari 2014 is de kapitaalverstrekking overgegaan van de gemeente Heerenveen naar de gemeente De Fryske Marren.
Bestaande en verwachte risico's	Bestaande risico's grondexploitatie worden jaarlijks geïnventariseerd en leiden tot een aanpassing van de grondexploitatie; het betreft de aan de exploitatie van bedrijfsterreinen inherente risico's van hoeveelheid gronduitgifte, marktprijzen en renteontwikkeling. De gehanteerde uitgangspunten liggen in lijn met de door de gemeente zelf gehanteerde punten. De geprognosticeerde verkopen zijn ambitieus maar niet onrealistisch.

Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de GR is nihil. Beide gemeenten hebben hun aandeel in de voorziening voor verlies aangezuiverd in 2017 ten laste van de bij de gemeente gevormde voorziening. Op basis van de huidige ramingen wordt op termijn een positief resultaat verwacht. Beide deelnemers hebben voor 50% ieder recht op dit resultaat.
Ontwikkeling solvabiliteit	Solvabiliteit is toegenomen door de gerealiseerde verkoop en de bijdragen van de gemeente.
Ontwikkeling financiële resultaten	De resultaten zijn voornamelijk afhankelijk van de geplande verkopen. Op basis van de geactualiseerde exploitatieberekening begin 2018 wordt in 2036 een positief resultaat verwacht van € 287.000 (netto contant € 174.000).
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Bij eind grondexploitatie of tussentijds indien beide partijen hier het over eens kunnen worden.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Lasten en baten worden evenredig verdeeld over Heerenveen en De Fryske Marren.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Vertegenwoordiging in dagelijks bestuur en algemeen bestuur. T.J. van der Zwan (AB+DB) H. Broekhuizen (AB+DB) Overige collegeleden (AB)

Veiligheidsregio Fryslân

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	* Een zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde repressieve en preventieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het in stand houden en continu paraat hebben van een centrale post ambulancevervoer, die voor het lokale grondgebied van de deelnemende gemeenten het ambulancevervoer dirigeert. 2. Het behartigen van de preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid, de taken op dit terrein waartoe door de deelnemende gemeenten of andere instanties specifieke opdrachten zijn verstrekt, en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding daarop.
Beleid	Meerjarenbeleidsplan Veiligheidsregio gericht op brandweezorg, crisisbeheersing en gezondheidszorg. Dit vormt de basis voor de meerjarenbegroting.
Publiek belang	1. Voorkomen en bestrijden van branden; 2. Voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing; 3. Bevorderen volksgezondheid.
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.
Betrokkenen	De Friese gemeenten.
Zeggenschap	Via dagelijks en algemeen bestuur en de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid.
Realisatie doelstellingen	Gemeenten zien toe op het behalen van jaarlijks opnieuw te formuleren doelstellingen (jaarverslagen, jaarrekeningen en begrotingen).
Ontwikkelingen	Per 1 januari 2014 is de brandweer geregionaliseerd. In 2017 is het Dekkingsplan 2.0 "Samen Paraat" vastgesteld, waarin o.a. de regionale brandweerprestaties zijn vastgesteld. Uitrol en implementatie vindt plaats in 2018 en verder.
Voornemens tot beleidswijzigingen	In 2018 is het meerjarenbeleidsplan Veiligheid, Gezondheid, Organisatie en het Regionaal Risicoprofiel voor de periode 2019 – 2022 vastgesteld.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor Heerenveen bedraagt de bijdrage voor 2019: - Gezondheid € 1.819.275. - Brandweer en Crisisbeheer € 2.698.011. Het programma brandweer wordt verdeeld op basis van cluster OOV in het gemeentefonds. De overige programma's worden verdeeld op basis van inwoneraantallen.
Bestaande en verwachte risico's	N.t.b.

Ontwikkeling eigen vermogen	De beleidsnota Weerstandsvermogen 2015-2018 is op 19 maart 2015 vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Het weerstandsvermogen is gekwantificeerd op € 2,1 miljoen en als volgt opgebouwd: - Algemene reserve Gezondheid en Brandweer € 1,6 miljoen. - Jaarlijkse post onvoorzien in de exploitatiebegroting van € 500.000. De omvang van de algemene reserve bedroeg per 31 december 2017 € 1,6 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Naar aanleiding van de analyse resultaatbestemmingen heeft het A.B. besloten tot het instellen van een egalisatiereserve tot 5% van het begrotingstotaal (ca. € 3,5 miljoen). Op deze wijze kunnen mogelijke overschotten worden ingezet ter dekking van incidentele tekorten in volgende jaren. In de resultaat bestemming 2017 is € 1,3 miljoen toegevoegd aan de egalisatiereserve. Bij de eerste begrotingswijziging van 2018 is € 617.000 onttrokken. Per saldo resteert in de reserve € 683.000.
Ontwikkeling financiële resultaten	De jaarrekening presenteert het exploitatieresultaat met een voorstel tot bestemming. Tussentijds komt de Veiligheidsregio met rapportages, waarbij zo nodig de budgetten via begrotingswijzigingen kunnen worden aangepast. Het financieel resultaat over 2017 bedroeg € 1,3 miljoen positief. In de eerste bestuursrapportage 2018 geeft de Veiligheidsregio voor 2018 de prognose een positief resultaat van € 355.000.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Nee, wij zijn verplicht de Veiligheidsregio in stand te houden op basis van de Wet Veiligheidsregio's.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	N.v.t.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de Friese gemeenten, met allen gelijke zeggenschap. Voorzitter is de burgemeester van Leeuwarden. Het dagelijks bestuur is uit het Algemeen Bestuur gekozen. Verder zijn er de twee bestuurscommissies Veiligheid en Gezondheid. Vertegenwoordigers van Heerenveen zijn T.J. van der Zwan (Algemeen Bestuur en bestuurscommissie Veiligheid) en H. Broekhuizen (Dagelijks Bestuur en Bestuurscommissie Gezondheid).

Sociale werkvoorziening Fryslân

Vestigingsplaats	Drachten
Doel	De uitvoering van de wet Sociale werkvoorziening en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften in het werkingsgebied.
Beleid	Het ontwikkelen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door hen een (beschutte) werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk.
Publiek belang	Bevorderen van maatschappelijke participatie van inwoners met een arbeidsbeperking.
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. De gemeenschappelijke regeling functioneert als opdrachtgever aan Caparis N.V. Genoemde N.V. is belast met de uitvoering.
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen, Achtkarspelen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel, Leeuwarden en Weststellingwerf.
Zeggenschap	Afhankelijk van meerderheidsbeslissing van door betrokkenen aangewezen bestuurders. De zeggenschap is georganiseerd in het Algemeen Bestuur van de GR. De deelnemende gemeenten vaardigen een bestuurder af.
Realisatie doelstellingen	Heerenveen moet volgens het meest recente rekenmodel van het ministerie SZW in 2019 dalen naar een gemiddelde bezetting van 311 arbeidsplaatsen (standaard eenheden).
Ontwikkelingen	De GR SW Fryslân is opdrachtgever voor het opstellen van het herstructureringsplan/de kanteling van de organisatie Caparis. De directie van Caparis heeft -na consultatie van alle deelnemende colleges een plan geschreven: "Caparis: lokaal maatwerk, regionaal netwerk, transitie naar een sociale onderneming". De uitwerking hiervan vindt plaats in een transitieplan en een daarmee samenhangende transitiebegroting. De hoofdlijnen zijn gepresenteerd aan de gemeenteraden. Beoogd wordt een overgang naar een sociale onderneming in 2023. Het college heeft samen met de raad in december 2017 een koers bepaald voor de herstructurering van Caparis. Dit sluit aan op het plan van de directie. Naast de ruimte die gemeenten hebben om zelf of via andere aanbieders activiteiten uit te voeren, moet ook de bedrijfsvoering van Caparis N.V. en – naar het zich laat aanzien – de governance structuur aan worden gepast. In de zomer van 2018 is vanuit de deelnemende gemeenten een stuur- en werkgroep ingesteld. Deze geven in nauwe samenwerking met de directie en Raad van commissarissen van Caparis invulling aan een passende governance.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Het (ongewijzigde) doel is: het ontwikkelen van mensen door hen een werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk.

Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor 2019 bedraagt de rijksbijdrage voor de gemeente Heerenveen € 7,746 miljoen. De benodigde gemeentelijke uitgaven zijn begroot op € 9,2 miljoen. Het tekort is onontkoombaar en niet uitstelbaar.
Bestaande en verwachte risico's	Het risico bestaat dat de verplichting die er ligt ten aanzien van het ambtelijk en SW-personeel hoger uitvalt. Dit is met name afhankelijk van de uitstroom van de SW-ers.
Ontwikkeling eigen vermogen	Met het oog op de herstructurering wordt in de Gemeenschappelijke Regeling een bestemmingsreserve aangehouden van € 625.000.
Ontwikkeling solvabiliteit	Tegenover de leningen met de BNG staan de vorderingen op Caparis N.V. Als gevolg van de positieve resultaten is de solvabiliteit van Caparis N.V. toegenomen.
Ontwikkeling financiële resultaten	De financiële resultaten van de GR worden voornamelijk bepaald door de ontwikkeling van de loonkosten SW en het verloop (uitstroom) van het aantal SW-ers.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja; mits 5 van de 8 betrokken gemeenten instemmen onder betaling van een uittrede boete van maximaal 3 x de jaarbijdrage.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Verplichting tot zelfstandige uitvoering van de doelstelling.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente wordt in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door H. Broekhuizen. Het algemeen bestuur wijst uit haar midden het dagelijks bestuur aan. De gemeente Heerenveen heeft hierin geen zitting.

De Marrekrite

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers om een uniforme, toeristische recreatieve infrastructuur op het water en het land te behouden, dan wel te realiseren.
Beleid	Recreatie en toerisme heeft ontwikkelpotentie en is goed voor de economische ontwikkeling van de gemeente Heerenveen en haar omgeving. De Marrekrite onderhoudt en beheert vrije ligplaatsen in de Friese natuur, zorgt voor afvoer van recreatieafval en onderhoudt boeien en bakens in recreatievaarten. Ook beheert en onderhoudt de Marrekrite het fietsknooppuntennetwerk en het wandelknooppuntennetwerk.
Publiek belang	Bevorderen mogelijkheden tot recreatie en toerisme vanuit de doelstelling. Bevorderen economie en van welzijn van de burgers.
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling.
Betrokkenen	Provincie Fryslân en de gemeenten Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, De Fryske Marren, Heerenveen, Kollumerland, Leeuwarden, Opsterland, Smallingerland, Súdwest-Fryslân, Tytsjerksteradiel, Weststellingwerf, Harlingen, Achtkarspelen en de Waadhoeke. Per 1 januari 2019 gaan de gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland fuseren tot de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân.
Zeggenschap	Afvaardiging lid van College van B&W in Algemeen Bestuur.
Realisatie doelstellingen	Met het oog op de herindeling met de waterrijke gemeente Boarnsterhim is de gemeente Heerenveen in 2011 opnieuw toegetreden. De Marrekrite richt zich naast het bevorderen van waterrecreatie ook op landrecreatie (bijvoorbeeld fiets, wandel, ATB en ruiter knooppuntssystemen) waar de gehele gemeente baat bij heeft.
Ontwikkelingen	Per jaar kan het planmatig onderhoud aan voorzieningen sterk wisselen. Tot 2016 werd altijd begroot op basis van vervanging van de historische voorraad. Na zorgvuldige afweging, onderzoek en overleg, is gebleken dat de Marrekrite met een situatie van overcapaciteit aan ligplaatsen te maken heeft. Daarom wordt voorlopig gekoerst op vervanging van 70% van de bestaande capaciteit. Momenteel voert de Marrekrite een grote vervangingsoperatie uit, waarbij een groot gedeelte van de voorzieningen duurzaam wordt vervangen. De verwachting is dat deze operatie in 2021 wordt afgerond.
Voornemens tot beleidswijzigingen	In de Verantwoordings- en Perspectiefnota 2011, is de financiële bijdrage vanaf 2014 door de raad geaccordeerd. Op het gebied van landrecreatie kan de Marrekrite niet volledig voldoen aan de behoefte vanuit de regio Zuid Oost Friesland. Mogelijk komt op korte termijn een verzoek voor een verhoging van de bijdrage Landrecreatie om dit capaciteitsknelpunt op te lossen. Dit zou doorvertaald moeten worden in onze begroting.

Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor Heerenveen bedraagt de bijdrage voor 2019: - Waterrecreatie € 30.532. - Baggerbijdrage € 2.301. - Landrecreatie € 3.689. Naast deze bijdrage wordt voor de vaste onderhoudskosten landrecreatie jaarlijks een bijdrage in rekening gebracht voor wandel- en fietsknooppunten, ca. € 7.167.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het geprognoseerde eigen vermogen daalt van € 3,3 miljoen in 2018 tot 2,2 miljoen in 2022 als gevolg van de grote vervangingsoperatie.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit bedraagt in 2022 ruim 80%. Na de grote vervangingsoperatie beschikt de Marrekrite nog over ruim voldoende weerstandsvermogen.
Ontwikkeling financiële resultaten	In combinatie met de inzet van reserves komt de Marrekrite tot 2022 rondom de nullijn uit.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Om de vijf jaren is uittreding mogelijk, mits het besluit tenminste een jaar van tevoren aan het algemeen bestuur is toegezonden.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Zelf maatregelen nemen ter realisatie van de doelstellingen vanuit de visie van de gemeente.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente is vertegenwoordigd in algemeen bestuur door H. Broekhuizen.

Welstandzorg Hûs en Hiem

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkunstige en landschappelijke schoonheid in de provincie.
Beleid	De Welstandsnota gemeente Heerenveen 2016 is de basis voor de werkzaamheden van Hûs en Hiem.
Publiek belang	Bevorderen van bouwkunstige en landschappelijke schoonheid.
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandig rechtspersoon. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.
Betrokkenen	Hûs en Hiem is een gemeenschappelijke regeling van de Friese gemeenten.
Zeggenschap	Afvaardiging lid van College van B&W in Algemeen Bestuur.
Realisatie doelstellingen	De welstandcommissie draagt met haar advisering bij aan de ruimtelijke kwaliteit die de gemeente voor ogen staat.
Ontwikkelingen	De invoering van de omgevingswet en de ruimte die de wetgever biedt om met behulp van de kan-bepaling de uitvoering van het welstandsbeleid anders te organiseren, heeft invloed op de bedrijfsvoering en resultaten van Hûs en Hiem.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Onder de vlag van de Vereniging Fryske Gemeenten (VFG) is een proces in gang gezet voor de gemeentelijke samenwerking op het gebied van de herijking van welstand in de Friese gemeenten.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor de dienstverlening van Hûs en Hiem is de gemeente een vergoeding verschuldigd, welke via de gemeentelijke leges wordt doorberekend aan de afnemers.
Bestaande en verwachte risico's	De geschetste ontwikkeling zoals hierboven vermeld, kan een grote invloed hebben op de haalbaarheid van de ramingen in de begroting. Hûs en Hiem moet tijdig voldoende maatregelen nemen om beleid en de uitvoering af te stemmen op de toekomst.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het weerstandsvermogen wordt gevormd door het eigen vermogen en het bezit van het kantoorpand (WOZ-waarde per 1 januari 2017 € 364.000). Het eigen vermogen per 1 januari 2018 is € 321.942. Gelet op de risico's die zijn verbonden aan de aard van de werkzaamheden is de gewenste hoogte van het eigen vermogen vastgesteld op € 400.000.
Ontwikkeling solvabiliteit	Verwachting voor de komende jaren stabiel.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het jaar 2017 kenmerkte zich voor Hûs en Hiem als het jaar van 'het financiële herstel'. Het positieve resultaat in 2017 bedroeg € 156.200. De gerealiseerde adviesomzet over het 1e kwartaal van 2018 bedraagt meer dan de begrote omzet. Vanaf 2018 is er een sluitende begroting.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.

Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, de voorwaarden worden dan vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de GR; welke dat zijn is niet vooraf bepaald.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Zelf maatregelen nemen ter realisatie van de doelstellingen vanuit de visie van de gemeente.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door J. van Veen.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing

Vestigingsplaats	J.W. de Visserwei 10 te Grou
Doel	Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht.
Beleid	De FUMO voert de werkzaamheden uit het basistakenpakket conform het handhavingsbeleid van de gemeente Heerenveen uit. Dit betekent dat de prioriteit bij de thema's Veiligheid en Gezondheid ligt.
Publiek belang	Behartiging van de taken binnen de doelstelling waaronder vergunningverlening en toezicht binnen het milieu-terrein.
Aard rechtspersoon	Gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam zodat er sprake is van een zelfstandige rechtspersoon. De Gemeenschappelijke regeling kent een Algemeen Bestuur, een Dagelijks Bestuur en een Voorzitter.
Betrokkenen	De Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en Provincie Fryslân.
Zeggenschap	Eén van de deelnemers, waarbij het aantal stemmen van de deelnemer wordt bepaald door diens financiële bijdrage. Er is voorzien in meervoudig stemrecht.
Realisatie doelstellingen	De beoogde doelen worden deels gerealiseerd. Met name op het gebied van het geplande aantal controles en de beoogde efficiencyverbetering dienen nog stappen te worden gezet.
Ontwikkelingen	In 2017 is de AMvB VTH in werking getreden. Dit besluit regelt welke Wabo-taken binnen het milieudomein door de FUMO moeten worden uitgevoerd. Na inventarisatie zal blijken wat de gevolgen zijn voor de taken en formatie van de FUMO en de deelnemers.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Er is sprake van een nieuw opgerichte organisatie. De realiteit is dat er nog geen sprake is van een soepel draaiende organisatie. In 2017 is gestart met een traject dat moet leiden tot FUMO 2.0.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	In 2018 bedraagt de reguliere bijdrage voor Heerenveen aan de FUMO € 234.000. Bij begrotingswijziging is voor 2018 € 1,3 miljoen extra door de deelnemers beschikbaar gesteld. Deze wijziging is vooral een gevolg van de aanpassingen van de normen en het versterken van de bedrijfsvoering. De bijdrage van Heerenveen in deze uitzetting bedraagt voor 2018 € 27.000. Vanaf 2019 is de begroting van de FUMO gesplitst in een regulier en een transitiedeel. In het transitiedeel zijn de kosten opgenomen die de komende jaren als extra worden verwacht. De transitiekosten worden gedurende 4 jaar in gelijke delen bij de deelnemers in rekening gebracht. Het aandeel voor Heerenveen bedraagt € 20.348 per jaar voor 2019 t/m 2022.
Bestaande en verwachte risico's	Gebleken is dat de productienorm de afgelopen jaren niet is behaald. Met name op het gebied van toezicht en handhaving kan dit risico's met zich meebrengen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen per 31 december 2017 bedraagt € 199.000. Door besluiten van het AB is dit gereserveerd voor specifieke doelen.

Ontwikkeling solvabiliteit	Het weerstandsvermogen moet in overeenstemming zijn met de risico's. Op basis van een risico-inventarisatie is het benodigde weerstandsvermogen vastgesteld op € 981.000. In de transitiebegroting is de opbouw van het vastgestelde weerstandsvermogen opgenomen. De opbouw is verdeeld over 2019 t/m 2021.
Ontwikkeling financiële resultaten	In 2014 en 2015 heeft de FUMO forse financiële resultaten behaald. In 2016 was het resultaat € 411.000 negatief, in 2017 € 193.000 negatief. Voor 2018 verwacht de FUMO uit te komen rond de 0-lijn.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Bij de jaarrekening 2017 is een goedkeurende verklaring voor het aspect getrouwheid ontvangen. Het oordeel over het aspect rechtmatigheid is afkeurend.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja. Een registeraccountant geeft het Algemeen bestuur inzicht in de kosten die direct en indirect met de uittreding samenhangen. De uittredende deelnemer vergoedt die kosten.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	De uittredende deelnemer neemt ook het personeel over dat met de over te nemen taken belast was. Overigens geldt hierbij een inspanningsverplichting voor zowel de FUMO als de gemeente.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door J. van Veen.

Centrumregeling samenwerking Sociaal domein Fryslân

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	Voor een aantal nieuwe taken die voortvloeien uit de 3 decentralisaties sociaal domein is het wettelijk voorgeschreven om die samen met de andere Friese gemeenten uit te voeren. Het gaat om 1. de verplichte taken Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen in de Wmo; 2. de taken Algemeen Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, en 3. de residentiële zorg voor de Jeugd. Voor overige taken zoals het Werkbedrijf in het kader van Werk en Inkomen, Jeugdzorg en Wmo is samenwerking niet verplicht. Maar de Friese gemeenten hebben afgesproken om wel samen te werken op vrijwillige basis. Dit betreft het Werkbedrijf en de inkoop van de specialistische voorzieningen Jeugd. Per 2018 treedt een nieuwe regeling in werking voor de gezamenlijke uitvoering van deze taken. Hierbij is wederom gekozen voor een GR vorm waarbij de gemeente Leeuwarden ook voor de vrijwillige taken optreedt als centrumgemeente. Dit betekent dat het college van B&W optreedt als bevoegd gezag van de niet verplichte taken. Doel van de gezamenlijke uitvoering is onder meer het realiseren van schaalvoordelen en het borgen van een 'zorglandschap' van specialistische jeugdhulp, bijvoorbeeld gezamenlijke inkoop specialistische taken jeugdzorg. De centrumconstructie vervult bij het organiseren en uitvoeren van de inkoopprocessen de volgende deelfuncties: bepalen inkoopstrategie, uitvoeren inkoopproces, sturen en monitoren van de totale inkoop. Het monitoren van het zorggebruik en de financiële uitgaven alsmede de administratieve gegevensverwerking ligt bij de individuele gemeenten. De gemeenten beslissen ook zelf over de inzet van hulp en blijven zelf verantwoordelijk voor het beheer en de aanwending van de programmabudgetten.
Beleid	Beleid en uitvoering van de verplichte taken van de centrumgemeente. Inkoop van specialistische jeugdzorg. Beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op gebied van Jeugdzorg, Wmo en Participatiewet; besluitvorming ligt bij lokale gemeenten.

Publiek belang	De Regeling stroomlijnt de beleidsvoorbereiding ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van Jeugdzorg, Maatschappelijke ondersteuning en Participatie. Ook beoogt de Regeling de inkoop van de Jeugdzorg en Maatschappelijke ondersteuning doelmatig te organiseren. Voor alle 20 Friese gemeenten worden dezelfde afspraken gemaakt: dezelfde taken, prijs, kwaliteitseisen, verantwoording, wijze van facturering via de landelijke standaard gegevensknooppunt. Uitzondering betreft de administratieve verwerking van de Jeugdzorg. Hier kunnen gemeenten kiezen of men dit zelf wil uitvoeren of door de centrumgemeente wil laten uitvoeren. Beoogd worden lage administratieve lasten bij de centrumconstructie, de deelnemende gemeenten en de zorgaanbieders.
Aard rechtspersoon	De centrumconstructie is een centrumregeling in de zin van de Wet op de Gemeenschappelijke Regelingen (WGR). De Regeling tussen de 20 gemeenten en de centrumconstructie (formeel het college van B&W van Leeuwarden als eigenaar en opdrachtnemer) is ingericht volgens het principe van collectief opdrachtgeverschap vastgelegd in een publiekrechtelijke dienstverleningsovereenkomst. De regeling kent geen eigen bestuur, college van B&W van Leeuwarden is het bevoegd gezag; de uitvoeringsorganisatie SDF maakt onderdeel uit van de gemeentelijke organisatie van Leeuwarden.
Betrokkenen	De 20 Friese gemeenten. In de centrumregeling nemen de colleges van B&W en de burgemeesters deel. De uitvoering van de taken door de gemeente Leeuwarden betreft voornamelijk bevoegdheden van het college. Het sluiten van de overeenkomsten met de aanbieders in het sociale domein is een bevoegdheid van de burgemeester op grond van artikel 171 gemeentewet, eerste lid.

Zeggenschap	Het opdrachtgeverschap van de 20 gemeenten richting de centrumconstructie wordt collectief vormgegeven en is belegd bij het portefeuillehouderoverleg Sociaal domein van de Vereniging Friese Gemeenten. Vaststelling en wijziging van de Regeling gebeurt na instemmende besluitvorming door iedere gemeente afzonderlijk conform de bepalingen van de WGR. De beleidsvoorbereiding en –afstemming over aspecten op het terrein van Jeugd, WMO en Participatiewet vindt plaats in het bestaande portefeuillehouderoverleg Sociaal domein van de VFG. Bij de overleggen waarin de dienstverlening van de centrumconstructie aan de orde is, schuift een extra vertegenwoordiger van Leeuwarden in de hoedanigheid van opdrachtnemer aan. Het overleg van Secretarissen richt zich op de dienstverlening en bedrijfsvoering van de centrumconstructie. De formele zeggenschap over invulling van de uitvoerende taken van de centrumgemeente ligt bij het college van de centrumgemeente, die besluiten na het horen van het portefeuillehouders overleg Sociaal domein van de VFG (vwb beleidsvoorbereiding en –afstemming) dan wel het overleg van gemeentesecretarissen (v.w.b. kwesties van dienstverlening en bedrijfsvoering).
Realisatie doelstellingen	In 2017 heeft de centrumgemeente een aanbestedingstraject doorlopen dat heeft geleid tot contractering namens de aangesloten gemeenten van zorgaanbieders op regionale en bovenregionale schaal. De werking van genoemde contractering is tot maximaal 31 december 2021. Wel wordt per kalenderjaar over voortzetting en eventueel aanpassing van de contractinhoud besloten. Betaling van de afgenomen Jeugdzorg vindt uiteindelijk plaats door iedere gemeente conform de daadwerkelijk per gemeente afgenomen zorg.
Ontwikkelingen	Voor 2018 is een nieuwe inkoopmethodiek geïntroduceerd volgens de zogenaamde arrangementsfinanciering. Doel is om meer te sturen op de resultaten van een arrangement. De aanbieder bepaalt de benodigde intensiteit van de behandeling. De taak gegevensverwerking wordt met ingang van 1 januari 2017 niet langer uitgevoerd door de MOZaak. De centrumgemeente biedt ter vervanging een nieuw systeem van gegevensverwerking aan dat is ingericht binnen de Centrumgemeente zelf. Een aantal gemeenten (waaronder Heerenveen) heeft besloten daar geen gebruik van te maken, en de gegevensverwerking in eigen huis te gaan organiseren, aansluitend bij de lokale administratie van Jeugd AWBZ en WMO-taken.

Voornemens tot beleidswijzigingen	Met ingang van 1 januari 2018 zijn de nieuwe centrumregeling en het nieuwe bekostigingsmodel (arrangementsfinanciering) van kracht. Daarnaast zijn er voor 2018 geen verdere beleidswijzigingen voorzien, maar zullen de beide vernieuwingen worden gemonitord en zo nodig bijgestuurd.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	De apparaatskosten worden door de 20 gemeenten gedeeld op basis van de aantallen inwoners. De uitvoeringskosten (uitgaven ten behoeve van cliënten) worden toegerekend op basis van het aantal cliënten Jeugd. Beleid en programmabudgetten worden lokaal vastgesteld en lokaal wordt beslist over de inzet c.q. indicatie van zorg.
Bestaande en verwachte risico's	Risico's op terrein van aanbestedingsrecht en/of fiscaal terrein (BTW) zijn ter kennisgeving meegenomen.
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	N.v.t.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Ingevolge de Gemeenschappelijke Regeling levert SDF (gemeente Leeuwarden) geen accountantsverklaring aan. Het is de deelnemende gemeenten toegestaan om hun rekenkamercommissie een onderzoek te laten doen in de boeken van SDF. Dat is in de Gemeenschappelijke Regeling vastgelegd.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	De centrumconstructie wordt voor wat betreft taken waarvoor regionale samenwerking verplicht is (AMHK en Afspraken Werkbedrijf) aangegaan voor de periode dat de wettelijke verplichting geldt. Voor de vrijwillige samenwerkingstaken (met name Inkoop jeugdhulp en met ingang van 1 januari 2020 ook Wmo Beschermd Wonen/MOVO) geldt de samenwerking voor de duur van de inkoopcontracten (t/m 2021). Tussentijdse beëindiging van betrokkenheid vereist aanpassing van de GR en is alleen met goedvinden van alle betrokken partijen mogelijk.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Risico's, uitvoeringsproblemen en risico's in de continuïteit van de zorgverlening jegens cliënten. Bij tussentijdse beëindiging van betrokkenheid (en aanpassing van de GR) moet tussen partijen overeenstemming worden bereikt over frictiekosten.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Opdrachtgeverschap via portefeuillehoudersoverleg Sociaal Domein in Vereniging van Friese Gemeenten door J. Zoetendal.

Vennootschappen en coöperaties

Afvalsturing Friesland NV

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	De overgang naar een circulaire economie vraagt van Omrin een andere positionering: van afvalinzamelaar en afvalverwerker naar een netwerkpartner in verschillende productketens. De focus ligt op het in de keten houden van grondstoffen en het produceren van duurzame energie. Waar het gaat om de verwerking van huishoudelijk afval, hanteert Omrin de volgende slogan: "Bronscheiding waar het moet, nascheiding waar het kan". Het verwerkingsconcept van Omrin bestaat uit het aan de bron scheiden van gft-afval, oud papier en karton, glas, textiel en afgedankte elektronische apparaten, klein chemisch afval en diverse stromen die op de Milieustraat worden aangeboden. Via nascheiding worden metalen, mineralen, kunststofverpakkingen en drankenkartons van het huishoudelijk restafval gescheiden.
Beleid	In december 2016 is de strategische koers voor de jaren 2017-2020 door de aandeelhouders vastgesteld. Omrin is aanjager en een voorbeeld voor de circulaire economie. Dit wordt gerealiseerd door het actief bijdragen aan het sluiten van kringlopen. Daarbij wordt de aandacht gericht op een maximaal hergebruik van grondstoffen en het voorkomen dat waardevolle grondstoffen worden vernietigd. Daarbij is een optimale balans tussen kosten, milieu en service uitgangspunt.
Publiek belang	Verzamelen, scheiden en verwerken van afvalstoffen, inclusief het sluiten van kringlopen, tegen zo laag mogelijke kosten.
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	Aandeelhouders: - 23 Friese gemeenten (per 1 januari 2018 19 gemeenten) - GR Regio Noord Veluwe (per 1 januari 2018 6 gemeenten in de Regio Noord Veluwe) - Appingedam - Delfzijl - GR Irado (gemeenten Schiedam en Vlaardingen).
Zeggenschap	In totaal zijn er 4.500 aandelen: 3.000 aandelen A voor de Friese gemeenten (66,7%) en 1.500 aandelen B. Alle aandelen A zijn uitgegeven. Met 155 aandelen A heeft Heerenveen 5,2% van de aandelen A. De nominale waarde is € 453,78 (€ 70.300). De aandelen B zijn in bezit van: - RNV gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten 360 - Appingedam 45 - Delfzijl 120 - GR Irado 360 De resterende 615 aandelen B zijn nog niet uitgegeven.

Realisatie doelstellingen	Dit is vastgelegd in de strategische beleidsnotitie 2017-2020 en liggen hierbij op schema.
Ontwikkelingen	De koers met het sluiten van de kringlopen, die uiteindelijk moet resulteren in een laag uniform verwerkingstarief, wordt ook in de nieuwe strategische visie 2017-2020 doorgezet. Daarbij is de vollast van installaties (bijvoorbeeld de REC/Harlingen) een belangrijke taak die bij de onderneming rust, dit in het belang van bijvoorbeeld het aandeelhouderstarief. Als het gaat om de prioritering van hergebruik van materialen en produceren van duurzame energie, dient het produceren van duurzame energie primair voort te vloeien uit de activiteit be- en verwerken van stromen. De door de AvA in december 2016 vastgestelde strategische visie levert voldoende aanknopingspunten en concrete handvatten op om werkelijk bij te dragen aan genoemde circulariteit en sluiten van ketens. Daarbij ligt de focus op de uitvoerbaarheid en samenhang van de opgesomde strategische doelen en subdoelen. Op termijn wordt een mogelijke integratie van de bedrijven Afvalsturing Friesland NV en de NV Fryslân Milieu voorgestaan.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Zie ontwikkeling.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Nihil; op basis van contractuele afspraken wordt jaarlijks door de AvA een uniform tarief vastgesteld voor de verwerking van huishoudelijke afvalstoffen.
Bestaande en verwachte risico's	Omrin voert een financieel solide beleid, waarbij niet wordt gestreefd naar winstmaximalisatie, maar er wordt een balans gezocht tussen tarieven die de aandeelhouders moeten betalen voor de inzameling en verwerking van hun afval en de winst die de onderneming maakt om voldoende solvabiliteit te hebben om tegenvallers te kunnen opvangen. Om dit beleid invulling te geven zijn de volgende afspraken met aandeelhouders gemaakt: 1. Het rendement op overheidsactiviteiten bedraagt minimaal 3%. 2. Het rendement op commerciële activiteiten bedraagt minimaal 5%. 3. Omrin streeft naar een minimum solvabiliteit, welke van belang is om blijvend in innovaties te kunnen investeren. 4. Bij Afvalsturing Friesland is bepaald dat 50% van de winst als dividend kan worden uitgekeerd bij een solvabiliteit van minimaal 25%. Bij een solvabiliteit van tenminste 35% kan alle winst uitgekeerd. Ten aanzien van de integratie van de beide bedrijven lijken de juridisch en financieel-technische mogelijkheden nog ver weg.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is in 2017 toegenomen van € 44,7 miljoen naar € 48,7 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is in 2017 gestegen van 19,8% naar 23,3%.

Ontwikkeling financiële resultaten	De jaarrekening 2017 laat een positief resultaat zien van € 4,1 miljoen. In de begrotingen 2018 en 2019 wordt uitgegaan van een positief resultaat.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Mogelijk een afkoopsom ten gevolge van de leveringsplicht uit hoofde van de gemeenschappelijke regeling OLAF.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Uitsluitend als aandeelhouder naar rato van het aantal inwoners in Heerenveen t.o.v. het totaal in de provincie Friesland (AvA). De gemeente is vertegenwoordigd door J. van Veen. Door de toetreding van de GR Regio Noord Veluwe, de gemeenten Appingedam en Delfzijl de GR Irado is dit beperkt gewijzigd.

NV Fryslân Miljeu

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van herbruikbare grondstoffen en van afvalstoffen en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning. De vijf regio-B.V.'s sturen de inzameling van huishoudelijk afvalstof aan namens de deelnemende gemeenten.
Beleid	Het door de gemeente vastgestelde beleid is primair gericht op een duurzame circulaire economie. Daarbij past dat de gemeente de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG) doelstellingen tot haar uitgangspunt van beleid heeft verheven. Richting huishoudens heeft dat o.a. consequenties voor het inzamelbeleid en de daarbij behorende tarieven en uitvoeringsregels.
Publiek belang	Doelmatige inzameling van herbruikbare grondstoffen en afvalstoffen, en aanverwante reinigingstaken.
Aard rechtspersoon	Naamloze vennootschap
Betrokkenen	In 2016 en 2017 heeft de gemeente Súdwest-Fryslân haar aandelen overgedragen aan NV Fryslân Miljeu. Nu zijn nog 15 van de 24 Friese gemeenten aandeelhouder. Vanwege de herindelingen per 1 januari 2018 neemt het aantal Friese gemeenten in aantal af. De consequenties hiervan voor het werkgebied zijn nog niet duidelijk. De Groninger gemeenten Eemsmond en De Marne zijn ook aandeelhouder.
Zeggenschap	Heerenveen neemt per 1 september 2014 met 19.063 aandelen van nominaal € 4,53 (€ 86.504) deel (12,8%).
Realisatie doelstellingen	Samen met de aan Fryslân Miljeu verbonden gemeenten wordt volop ingezet op het realiseren van de landelijke VANG-doelstellingen (zie hiervoor & beleid), in het bijzonder het streven naar 75% scheiding van het huishoudelijk afval en maximaal 100 kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2020. Fryslân Miljeu/Omrin staat met haar gemeenten voor de uitdaging om bij te dragen aan de totstandkoming van een circulaire economie waarin afval door zoveel mogelijk hergebruik, waarde krijgt en houdt. Naast het belang van deze duurzaamheidsdoelstelling blijft het zaak om de kosten die hiermee gemoeid zijn, zo laag mogelijk te houden.
Ontwikkelingen	18 gemeenten zijn als aandeelhouder toegetreden. Versterken van de positie als regionaal Noord-Nederlands inzamelbedrijf van afvalstoffen, ook buiten de provincie Friesland.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Integratie Afvalsturing en Fryslân Miljeu. In 2016 is de strategische koers van Omrin 2017-2020 vastgesteld, een heroriëntatie van de koers van de onderneming en haar bedrijfsonderdelen.

Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Geen. Op basis van contractuele afspraken betaalt de gemeente elk jaar voor de ingezamelde hoeveelheden.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is gestegen in 2017 van € 7,4 miljoen naar € 7,9 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is in 2017 gedaald van 31,8% naar 30,5%.
Ontwikkeling financiële resultaten	De omzet neemt toe en het resultaat stabiliseert.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Dat betekent ook het einde van het aandeelhouderschap BV Fryslân Zuidoost, en de noodzaak om een alternatief voor afvalinzameling te zoeken.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente is in de AvA vertegenwoordigd door J. van Veen.

Fryslân Miljeu Zuidoost BV

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van huishoudelijke herbruikbare grondstoffen en afvalstoffen, en de daarmee verband houdende beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de gemeenten. Fryslân Miljeu Zuid-Oost BV is een 100%-dochteronderneming van NV Fryslân Miljeu. De gemeente heeft een raamovereenkomst, op grond waarvan Fryslân Miljeu Zuidoost BV een aantal taken (afvalinzameling, straat reinigen, riool spoelen) verricht. In de raamovereenkomst zijn de afspraken voor meerdere jaren vastgelegd. Jaarlijks is er dan ook nog een prestatieovereenkomst tussen de gemeente en de desbetreffende regio BV waarbij de prijsafspraken voor de dienstverlening worden vastgelegd.
Beleid	Het door de gemeente vastgestelde beleid is primair gericht op een duurzame circulaire economie. Daarbij past dat de gemeente de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG) doelstellingen tot haar uitgangspunt van beleid heeft verheven. Richting huishoudens heeft dat o.a. consequenties voor het inzamelbeleid en de daarbij behorende tarieven en uitvoeringsregels.
Publiek belang	Doelmatige inzameling van afvalstoffen en aanverwante reinigingstaken.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap.
Betrokkenen	De afvalinzameling wordt door de regio Zuid-Oost bv uitgevoerd in de gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf en Opsterland.
Zeggenschap	Middels houder van aandelen in NV Fryslân Miljeu is de zeggenschap indirect.
Realisatie doelstellingen	De geleverde prestaties zijn in lijn met de gemaakte afspraken.
Ontwikkelingen	Integratie bedrijven Fryslân Miljeu en Afvalsturing.
Vornemens tot beleidswijzigingen	Geen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Het primaire dividend voor Heerenveen ad € 8.700 is opgenomen in de begroting. In 2017 bedraagt het aandeel in de resterende winst voor Heerenveen ca. € 24.000.
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen is toegenomen in 2017 van € 1,09 miljoen naar € 1,18 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is gestegen in 2017 van 22,3% naar 25,7%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat over 2017 was € 130.000 positief. Er zijn nog geen resultaten bekend over 2018.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.

Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Tevens beëindiging van aandeelhouderschap NV Fryslân Miljeu en noodzaak tot alternatief voor inzameling afval.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente is in de AvA vertegenwoordigd door J. van Veen

Caparis NV

Vestigingsplaats	Drachten
Doel	Het bieden van arbeid onder aangepaste omstandigheden aan de in de Wet sociale werkvoorziening en Participatiewet bedoelde personen. Het realiseren van dienstbetrekkingen, detacheringen en leerwerkplekken voor deze personen. Het initiëren, creëren, organiseren en uitvoeren van werk en het bevorderen van de mensen met een arbeidsbeperking.
Beleid	Het ontwikkelen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door hen een (beschutte) werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk.
Publiek belang	Bevorderen maatschappelijke participatie van inwoners met een arbeidsbeperking.
Aard rechtspersoon	Naamloze Vennootschap.
Betrokkenen	De gemeenten Heerenveen, Achtkarspelen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf.
Zeggenschap	Als individuele aandeelhouder is de zeggenschap beperkt. De zeggenschap is georganiseerd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Realisatie doelstellingen	Voor 2019 is in de begroting uitgegaan van een gemiddelde bezetting van 308 arbeidsplaatsen (standaard eenheden).
Ontwikkelingen	In mei 2017 heeft de RvC een eerste versie van het herstructureringsplan aangeboden. Aan de hand hiervan is in Heerenveen de discussie gestart op welke wijze we de uitvoering van dit onderdeel van de Participatiewet invullen. Deze bevindingen zijn voorgelegd aan de directie van Caparis. De directie van Caparis heeft naar aanleiding hiervan het rapport 'Lokaal maatwerk, regionaal netwerk' opgesteld. Caparis wil slagvaardig zijn en maatwerk bieden. In de zomer van 2018 is vanuit de deelnemende gemeenten een stuur- en werkgroep ingesteld. Deze geven in nauwe samenwerking met de directie en Raad van commissarissen van Caparis invulling aan een passende governance.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Het (ongewijzigde) doel is: het ontwikkelen van mensen door hen een werkplek te bieden met passend werk, zo regulier en duurzaam mogelijk.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	De deelname in aandelen in de NV omvat 7.479 aandelen van € 1.
Bestaande en verwachte risico's	De nieuwe Participatiewet vormt een risico voor de toekomst van Caparis. In het tweede halfjaar van 2018 geven de stuur- en werkgroep vanuit de gemeenten in samenwerking met Caparis N.V. vorm aan de nieuwe toekomst.
Ontwikkeling eigen vermogen	Als gevolg van de positieve resultaten in de afgelopen jaren is een eigen vermogen opgebouwd van circa € 16 miljoen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neemt af indien er geen adequate maatregelen worden genomen.

Ontwikkeling financiële resultaten	Afhankelijk van de toekomstontwikkeling, zoals die in het tweede halfjaar van 2018 wordt uitgewerkt.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, in combinatie met uittreden uit gemeenschappelijke regeling.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Verplichting tot zelfstandige uitvoering van de doelstelling.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente wordt in de AVA vertegenwoordigd door T.J. van der Zwan.

Dataland BV

Vestigingsplaats	Gouda
Doel	Het realiseren en in stand houden van een landelijke voorziening die leidt tot - het breed toegankelijk maken van alle mogelijke gegevens betreffende registergoederen uit het informatiedomein van gemeenten en/of andere publieke lichamen voor de publieke en private markt; - het ter beschikking stellen en verstrekken van rapportages, adviezen, en - aanverwante diensten aan gemeenten.
Beleid	Als gemeentelijk kennis- en gegevensknooppunt ondersteunt, ontzorgt en faciliteert Dataland gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden op het gebied van geo-, WOZ- en vastgoedinformatie; oftewel objectinformatie.
Publiek belang	Verbetering overheidsdienstverlening aan publieke en private markt; Kwaliteitsverbetering eigen gemeentelijk functioneren.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Diverse Nederlandse gemeenten.
Zeggenschap	De aandelen van de DataLand B.V. zijn ingebracht in de Stichting Administratiekantoor DataLand. Deze stichting geeft certificaten van aandelen van de B.V. uit aan participerende gemeenten. Heerenveen participeert met 22.372 certificaten van aandeel van nominaal € 0,10 in DataLand.
Realisatie doelstellingen	Dataland profileert zich steeds meer als gemeentelijke toegangspoort van, en doorgeefluik voor gemeentelijke objectinformatie.
Ontwikkelingen	Door de komst van de landelijke voorziening voor WOZ-informatie in 2017 is informatie over de WOZ-waarde van woningen vrijelijk beschikbaar gekomen. Het aantal participerende gemeenten breidt gestaag uit. Evenals het aantal partijen dat gegevens afneemt.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Dataland onderzoekt momenteel de mogelijkheden voor compensatie van de omzetsdaling.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Geen.
Bestaande en verwachte risico's	Bij aanhoudende verliezen is Dataland niet meer in staat dit op te vangen met eigen vermogen. In totaal heeft Dataland 6.832.635 certificaten uitgegeven. Heerenveen bezit hiervan 22.372. Hiermee is het financiële risico voor Heerenveen gering.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van DataLand bedraagt per 31 december 2017 € 750.829 (2016: € 846.646).
Ontwikkeling solvabiliteit	Het eigen vermogen bestaat uit geplaatst aandelenkapitaal (€ 683.264) en reserves. De reserves voor het opvangen van verliezen bedraagt per 31 december 2017 nog € 67.387.
Ontwikkeling financiële resultaten	In 2017 bedroeg het negatieve exploitatieresultaat € 95.817 (2016: € 102.266 negatief).

Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja. Aandeelhouderschap is gekoppeld aan de overeenkomst tot levering van gegevens voor de Basisregistratie van adressen en gebouwen. Deze overeenkomst is aangegaan voor 5 jaar en wordt stilzwijgend verlengd met steeds 3 jaar.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Voor de gemeente: geen inkomsten meer uit verkopen gegevens aan klanten.
Vertegenwoordiging van de gemeente	T.J. van der Zwan via de vergadering van certificaathouders DataLand B.V.

Sportstad Heerenveen BV

Vestigingsplaats	Heerenveen
Doel	Het realiseren, beheren en besturen van een multifunctioneel centrum voor sport, gezondheid, zorg, onderwijs en vrije tijd, genaamd Sportstad Heerenveen (SSH).
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Publiek belang	Bevordering economische ontwikkeling en werkgelegenheid; Bevordering actieve deelname aan sport.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, SC Heerenveen Vastgoed B.V. en Friesland College.
Zeggenschap	De gemeente heeft een belang van 55,9% als aandeelhouder. Dit belang is als gevolg van de uittreding van De Friesland Zorgverzekeraar toegenomen van 50% naar 55,9%. De huidige omvang kan er toe leiden dat voor specifieke besluiten alleen de goedkeuring van de gemeente voldoende is. In de aandeelhoudersvergadering wordt de wenselijkheid hiervan besproken.
Realisatie doelstellingen	Medio 2006 is het multifunctioneel centrum in gebruik genomen. De doelstelling is nu gericht op het sluitend exploiteren van de accommodaties en het stimuleren van activiteiten op sportgebied in ruime zin.
Ontwikkelingen	Op 1 juli 2017 heeft Sportstad Heerenveen BV haar leningportefeuille geherfinancierd. Ook heeft zij de overeenkomst met haar belangrijkste huurder opengebroken en verlengd. Daarnaast heeft Sportstad Heerenveen de aandelen van De Friesland Zorgverzekeraar ingekocht. De Friesland Zorgverzekeraar is daarmee geen aandeelhouder meer. Als gevolg hiervan is de continuïteit van Sportstad Heerenveen gewaarborgd.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Geen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Het huidige geïnvesteerde aandelenkapitaal bedraagt € 11,2 miljoen. Als gevolg van de negatieve resultaten in de voorgaande jaren is het noodzakelijk geweest hier (tijdelijk) een voorziening voor te treffen ter grootte van 50% van de resultaten van de BV. Hiermee komt de waarde van het eigen vermogen van SSH overeen met hetgeen de gemeente op haar balans heeft geactiveerd. Het resultaat over 2017 heeft er toe geleid dat deze voorziening deels is vrijgevallen.
Bestaande en verwachte risico's	Het realiseren van een kostendekkende exploitatie overeenkomstig het Masterplan.
Ontwikkeling eigen vermogen	Heerenveen neemt met 119.000 aandelen van nominaal € 93,60 (€ 11.174.100) deel. Het eigen vermogen zal, via de meerjarenbegroting, de komende jaren toenemen. Een vrijval van de reeds opgebouwde verliesvoorziening behoort tot de mogelijkheden.
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit is licht verbeterd.

Ontwikkeling financiële resultaten	De meest recente exploitatieresultaten zijn positiever dan in het Masterplan zijn opgenomen. Het gemeentelijk Sportcentrum kent binnen de exploitatie van Sportstad een onrendabele top. Door het huidige construct is het totaal positief.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Bij beëindiging van betrokkenheid van Sportstad blijft de betrokkenheid als eigenaar bij het gemeentelijk Sportcentrum B.V.. De gemeente Heerenveen staat garant voor een lening die Sportstad is aangegaan. Hierdoor blijft betrokkenheid bestaan.
Vertegenwoordiging van de gemeente	55,9% J. Zoetendal (AVA)

Gemeentelijk Sportcentrum BV

Vestigingsplaats	Heerenveen
Doel	Het realiseren, beheren en exploiteren van sportvoorzieningen in het multifunctioneel centrum "Sportstad Heerenveen".
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Publiek belang	Behartiging van de belangen van de inwoners van de gemeente.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap.
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Zeggenschap	De gemeente is voor 100% aandeelhouder.
Realisatie doelstellingen	Medio 2006 is het multifunctioneel centrum in gebruik genomen.
Ontwikkelingen	Naar aanleiding van de herfinanciering Sportstad Heerenveen BV en de invoering van de vennootschapsbelasting per 1 januari 2016 wordt de structuur en de verbanden die er tussen beide entiteiten zijn juridisch en fiscaal getoetst. Zodra de uitkomsten hiervan bekend zijn, informeren wij de gemeenteraad hierover.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Geen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Geïnvesteed is als aandelenkapitaal € 18.000.
Bestaande en verwachte risico's	De uitgangspunten van de VPB aangifte zijn niet afgestemd met de belastingdienst. De Belastingdienst is niet in staat om op korte termijn hier uitsluitsel over te geven. Het risico is dat de Belastingdienst niet akkoord gaat met de gewijzigde VPB aangifte. Wij hebben ons door een externe deskundige laten begeleiden, waardoor we dit risico hebben verminderd.
Ontwikkeling eigen vermogen	Geen; middels de huurovereenkomst worden de kosten en opbrengsten per saldo gedragen/doorberekend aan Sportstad Heerenveen Sportvoorzieningen BV.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat is de komende jaren nihil.
Accountantsverklaring beschikbaar	N.v.t.
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Nee
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Verlies van zeggenschap over randvoorwaarden van exploitatie sportcentrum op het vlak van redelijkheid van tarieven, openingstijden en beschikbaarheid voor doelgroepen.
Vertegenwoordiging van de gemeente	100% J. Zoetendal (AvA)

Thialf OG BV

Vestigingsplaats	Heerenveen
Doel	Het deelnemen in, zich financieel interesseren in, toezicht uitoefenen op en het bestuur voeren over andere ondernemingen en vennootschappen, het verstrekken van leningen en kredieten aan die ondernemingen en vennootschappen dan wel het verstrekken van zekerheden tot voldoening van door die ondernemingen en vennootschappen van derden opgenomen leningen en kredieten, alsmede het beheren, beleggen en exploiteren van goederen, waarden en vermogensbestanddelen. Deze holding is in 2003 speciaal ten behoeve van het Thialf IJstadion opgericht. Thialf B.V. is een 100% dochteronderneming van EAH Holding B.V. Inmiddels is in 2013 de provincie als aandeelhouder toegetreden (i.p.v. Essent en Aegon). Daarnaast is de naam gewijzigd naar Thialf OG BV.
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Publiek belang	Instandhouding van IJstadion Thialf als beeld- en imagobepalende voorziening voor Heerenveen en Fryslân.
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap.
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, Provincie Fryslân.
Realisatie doelstellingen	Het behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op Europees en wereldniveau.
Ontwikkelingen	Na overname van de aandelen door de provincie is de bouw van het nieuwe Thialf afgerond. Er wordt onderzoek gedaan of de exploitatie van het ijsstadion moet worden aanbesteed.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Na de verkregen situatie van stabilisering plannen ontwikkelen met mogelijkheden voor de komende jaren.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	De gemeente heeft zich voor € 1,5 miljoen ingekocht waarbij voorzichtigheidshalve direct een voorziening met dezelfde omvang is getroffen.
Bestaande en verwachte risico's	Inherent aan het publiek belang bij de instandhouding van een ijsstadion is het risico van exploitatieverliezen; naar verwachting zullen zich deze niet voordoen in de nieuwe situatie. Middels meerjarenramingen en periodieke rapportages worden de risico's beheersbaar gemaakt.
Ontwikkeling eigen vermogen	Heerenveen neemt ingaande februari 2005 deel met 6.000 aandelen van nominaal € 1,00 (€ 6.000) in de B.V. (1/3 deel). Op basis van de meest recente jaarrekening bedraagt het eigen vermogen circa € 1 miljoen en neemt dit de komende jaren af. Deze afname wordt met name veroorzaakt door de forse afschrijvingskosten die niet uit de exploitatie kan worden opgevangen.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neemt af als gevolg van het afnemende eigen vermogen.
Ontwikkeling financiële resultaten	Op basis van de tussentijdse resultaten (maart 2018) is de prognose dat Thialf OG BV over het boekjaar 2017/2018 een beter resultaat haalt dan begroot. Hierdoor zal de jaarrekening met een positief sluiten.

Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Oordeel met beperking over het boekjaar 2015/2016. Maatregelen zijn genomen om voor het komende boekjaar een goedkeurende verklaring te ontvangen. Jaarrekening 2016/2017 is nog niet beschikbaar.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, mits nieuwe aandeelhouder de doelstelling volledig onderschrijft en qua statuur aanvaardbaar is voor de andere aandeelhouders overeenkomstig de aandeelhoudersovereenkomst.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Maatschappelijke gevolgen zijn onzeker.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Voor 1/3e deel J. Zoetendal (AvA)

IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV

Vestigingsplaats	Heerenveen
Doel	Het beheer en het (doen) exploiteren van de ijshockeyhal in het Thialf IJsstadion.
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Publiek belang	Bevorderen actieve sportdeelname
Aard rechtspersoon	Besloten Vennootschap
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen
Zeggenschap	100%
Realisatie doelstellingen	Behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op Europees en wereld niveau.
Ontwikkelingen	Het onderzoek dat bij het Gemeentelijk Sportcentrum wordt uitgevoerd heeft mogelijk effect op de structuur tussen Thialf BV en IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Thialf BV werkt aan plannen om de hal te vernieuwen en doet een beroep op de provincie en gemeente als aandeelhouders de investeringen voor hun rekening te nemen. Uiterlijk in de zomerperiode van 2020 moeten maatregelen zijn getroffen om de hal in bedrijf te kunnen houden. Uit de eerste verkenningen blijkt dat de benodigde investeringen bij een sobere ambitie in de orde van grootte van minimaal € 4 à 5 miljoen bedragen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Zodra de financiële consequenties in beeld zijn gebracht, leggen we u een concreet voorstel voor waarbij de gemeente als aandeelhouder één derde van de kosten voor haar rekening neemt. Dit komt neer op circa € 1,5 miljoen.
Bestaande en verwachte risico's	Geen; exploitatierisico ligt bij Thialf OG B.V.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het resultaat van deze B.V. is vrijwel nihil waardoor het eigen vermogen stabiel is.
Ontwikkeling solvabiliteit	Neutraal
Ontwikkeling financiële resultaten	Stabiel
Accountantsverklaring beschikbaar	N.v.t.
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Maatschappelijk onzeker
Vertegenwoordiging van de gemeente	100% J. Zoetendal (AvA)

BNG Bank N.V.

Vestigingsplaats	Den Haag
Doel	De BNG is bankier ten dienste van overheden. Door middel van zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening biedt de bank toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector.
Beleid	De bank ondersteunt overheidsbeleid en draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Publiek belang	Doelmatig beheer overheidsgelden.
Aard rechtspersoon	Naamloze Vennootschap.
Betrokkenen	De Nederlandse gemeenten.
Zeggenschap	De gemeente heeft zeggenschap in BNG Bank N.V. via stemrecht op de aandelen die zij bezit (een stem per aandeel van € 2,50).
Realisatie doelstellingen	Via het gebruik van kredietfaciliteiten van de BNG zijn de kosten van het gebruik van de kredietfaciliteiten zo laag mogelijk.
Ontwikkelingen	De statutaire eis van voldoende overheidsbetrokkenheid begrenst het werkgebied van de bank. Het aankoersen op de mogelijkheid van wijziging van overheidseigendom is ook bij de bank zichtbaar en door de statutaire begrenzing zijn enkele cliënten afgevallen. De bank wordt verder geconfronteerd met nieuwe en/of gewijzigde wetgeving op financieel gebied (de bank is niet langer vrijgesteld van vennootschapsbelasting) en ten aanzien van bancaire toezicht.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Niet bekend
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Heerenveen neemt met 65.267 aandelen van nominaal € 2,50 deel in de NV. Jaarlijks keert de BNG dividend uit, afhankelijk van het behaalde resultaat. In 2018 is een dividenduitkering ontvangen van € 165.126 over 2017.
Bestaande en verwachte risico's	Bancaire risico's.
Ontwikkeling eigen vermogen	Stabiele, positieve ontwikkeling.
Ontwikkeling solvabiliteit	De bank beschikt over een sterke solvabiliteitspositie. Deze positie is nodig om de triple-A status te behouden. Om die reden wordt de (naar risico gewogen) vermogenspositie nauwgezet bewaakt.
Ontwikkeling financiële resultaten	In het kader van de vennootschapsbelasting worden het dividendbeleid en de rendementsnorm herijkt. Behoud van een sterke vermogenspositie vormt hierbij een essentiële randvoorwaarde.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja, de aandelen kunnen onderling (gemeenten, provincies e.a.) worden verhandeld.

Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Bij verkoop van aandelen wordt betrokkenheid niet beëindigd. Bij Koninklijk Besluit (1925) is vastgelegd dat rijksverrekeningen uitsluitend verlopen op een bankrekening van de BNG.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Via de Algemene Vergadering van aandeelhouders (AVA) (H. Broekhuizen). Zie bij ontwikkeling eigen vermogen de deelneming in de NV. Overigens is sprake van een verdeling van 50% Rijk en 50% gemeenten, provincies e.a.

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.

Vestigingsplaats	Heerenveen, kantoorhoudend te IJlst.
Doel	Adequaat en betaalbaar beheer en onderhoud van openbare verlichting en het behalen van financiële voordelen met de gezamenlijke inkoop van energie.
Beleid	Samenwerking beheer en onderhoud openbare verlichting.
Publiek belang	Verkeersveiligheid en sociale veiligheid.
Aard rechtspersoon	T/m 2017 een stichting. Met ingang van 1 januari 2018 coöperatie.
Betrokkenen	Friese gemeenten / Provinsje Fryslân / aantal geprivatiseerde gemeentelijke instellingen
Zeggenschap	Via raad van commissarissen.
Realisatie doelstellingen	Overleg met betrokkenen.
Ontwikkelingen	Uitbreiding met inkoop van energie (voor meerdere partners).
Voornemens tot beleidswijzigingen	N.v.t.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	In 2018 is de gemeente Heerenveen een bijdrage verschuldigd ad. € 41.800. De bijdrage OVF (€ 30.300) is afhankelijk van de begroting van de coöperatie (verdeling op basis van het aantal lichtmasten). De bijdrage van de energiepartijen (€ 11.500) bestaat voor een deel uit algemene kosten en daarnaast de kosten voor medewerkers belast met de werkzaamheden ten gunste van energiediensten.
Bestaande en verwachte risico's	N.v.t.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2017 € 280.983 (2016: € 237.215).
Ontwikkeling solvabiliteit	De solvabiliteit bedraagt ultimo 2017 ruim 50%. De ontwikkeling van de solvabiliteit is positief.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het resultaat over 2017 bedraagt € 43.768 positief (2016: € 88.029 positief).
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Ja.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Bij beëindiging van het contract zal de gemeente zelf meer capaciteit beschikbaar moeten stellen en haar producten in moeten kopen.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Invloed uit te oefenen via de coöperatie. Lid Raad van Commissarissen: H. Broekhuizen

Stichtingen en verenigingen

Vereniging Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag
Doel	Het collectief en individueel bijstaan van de leden (gemeenten) bij de vervulling van hun bestuurstaken.
Beleid	Belangenbehartiging van de leden.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	De Nederlandse gemeenten
Zeggenschap	Een van de 380 leden van de vereniging (stand per 01-01-2018).
Realisatie doelstellingen	Heeft een ondersteunende functie bij handreikingen en voorbeeldverordeningen e.d.
Ontwikkelingen	Stabiel
Voornemens tot beleidswijzigingen	Doelstelling blijft onveranderd.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor het jaar 2019 is de verschuldigde contributie geraamd op € 69.000 (exclusief BTW).
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Door opzegging. Lidmaatschap eindigt op 31 december van het jaar na het jaar waarin de opzegging plaatsvindt.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Niet meer gebruik kunnen maken van de ondersteuning op divers gebied.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente heeft als lid van de vereniging in de algemene ledenvergadering beperkte invloed en stemrecht. Afgevaardigde college afhankelijk van agenda: T.J. van der Zwan (ALV)

Vereniging van Friese Gemeenten

Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel	Het behartigen van de belangen van de leden (Friese gemeenten); het verstrekken van advies aan de leden; het uitoefenen van een platformfunctie voor afstemming met en communicatie tussen de leden; het regelen van vertegenwoordigingen voor en namens de leden.
Beleid	Belangenbehartiging van de leden.
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken van Friese gemeenten.
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Alle Friese gemeenten
Zeggenschap	Een van de 24 leden van de vereniging.
Realisatie doelstellingen	Systeem kwaliteitsverbetering voor gemeenten in samenwerking met Provincie Fryslân.
Ontwikkelingen	Geen.
Voornemens tot beleidswijzigingen	Geen.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Voor het jaar 2019 wordt de verschuldigde contributie geraamd op € 23.900 (afgerond en gebaseerd op € 0,47 per inwoner).
Bestaande en verwachte risico's	Geen.
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen per 31 december 2017 bedraagt € 217.136.
Ontwikkeling solvabiliteit	In 2012 is het niveau van het eigen vermogen bepaald op minimaal éénmaal de jaarlijkse loonsom (2017: € 250.000). Positieve resultaten worden aangewend om het eigen vermogen richting het afgesproken niveau te brengen.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat over 2017 bedroeg € 19.488.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Opzeggen lidmaatschap vereniging.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Verlies van ondersteuning en netwerken. Alle Friese gemeenten zijn lid. Opzegging van het lidmaatschap plaatst Heerenveen in een uitzonderingspositie.
Vertegenwoordiging van de gemeente	Heerenveen heeft als lid van de vereniging invloed en stemrecht in de ledenvergaderingen. Daarnaast is er invloed via werkgroepen en commissies. Afgevaardigde college afhankelijk van agenda: Burgemeester.

Stichting de Basis

Vestigingsplaats	Heerenveen
Doel	Het in stand houden van de scholen voor openbaar primair onderwijs in de gemeente Heerenveen. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs.
Beleid	Beleid gericht op het in stand houden van het openbaar onderwijs in de gemeente en op het borgen van de onderwijskwaliteit.
Publiek belang	Zie doelstelling
Aard rechtspersoon	Stichting.
Betrokkenen	N.v.t.
Zeggenschap	In de statuten is vastgelegd dat de gemeenteraad de begroting en jaarrekening blijft goedkeuren. Omdat ook de Raad van Toezicht van Stichting Ambion deze stukken moet goedkeuren, is er sprake van gestapeld toezicht.
Realisatie doelstellingen	Ja, scholen zijn in stand gehouden.
Ontwikkelingen	In 2012 is besloten tot het instellen van een verscherpt gemeentelijk toezicht op De Basis. Dit is met ingang van 2018 afgeschaald naar regulier toezicht.
Voornemens tot beleidswijzigingen	In 2016 is De Basis een bestuurlijke samenwerking aangegaan met Stichting Openbaar Primair Onderwijs. Hiervoor is de Stichting Ambion opgericht.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	N.v.t.
Bestaande en verwachte risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het rijk. De Basis moet hier tijdig op reageren.
Ontwikkeling eigen vermogen	De algemene reserve bedraagt per 31 december 2017 € 4.444.901. De algemene reserve dient als risicobuffer. De ontwikkeling van de algemene reserve is positief.
Ontwikkeling solvabiliteit	De ondergrens voor de solvabiliteit bedraagt 30%. De solvabiliteitsratio's van De Basis bewegen ruim boven de 30%.
Ontwikkeling financiële resultaten	Het positieve resultaat bedroeg in 2017 € 672.510. De komende jaren verwacht De Basis dat het resultaat zich rond de nullijn zal bewegen.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	De gemeenteraad heeft het besluit tot oprichting van de stichting genomen en blijft verantwoordelijk voor voldoende aanbod van openbaar onderwijs in de gemeente.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	N.v.t.
Vertegenwoordiging van de gemeente	N.v.t. Toezicht door gemeenteraad.

Stichting OSG Sevenwolden

Vestigingsplaats	Heerenveen
Doel	Het in stand houden van de scholen voor openbaar voortgezet onderwijs in de gemeente Heerenveen. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs overeenkomstig artikel 42 van de Wet op het voortgezet onderwijs.
Beleid	Beleid gericht op het in stand houden van openbaar voortgezet onderwijs; tevens beleid gericht op kwaliteit van onderwijs.
Publiek belang	Zie doelstelling
Aard rechtspersoon	Stichting
Betrokkenen	N.v.t.
Zeggenschap	De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd door de gemeenteraad van Heerenveen. De begroting en jaarrekening worden ter informatie voorgelegd aan de gemeenteraad.
Realisatie doelstellingen	Ja, de scholen zijn in stand gehouden.
Ontwikkelingen	Intensivering samenwerking met bijzonder voortgezet onderwijs.
Voornemens tot beleidswijzigingen	N.v.t.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Sinds 2013 ontvangt de Stichting OSG Sevenwolden geen financiële bijdrage meer van de gemeente.
Bestaande en verwachte risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het Rijk. De OSG moet hier op tijd op reageren
Ontwikkeling eigen vermogen	Het eigen vermogen van de OSG heeft twee functies: een financieringsfunctie en een bufferfunctie. In de meerjarenbegroting wordt jaarlijks een update gemaakt van de risico's en het benodigde buffervermogen. De eigen norm voor het weerstandsvermogen bedraagt 15% en de norm van de inspectie is 10%-40%. In de meerjarenbegroting beweegt het percentage zich rond de eigen norm.
Ontwikkeling solvabiliteit	De norm van de inspectie bedraagt 20%. De Raad van Toezicht heeft aangegeven minimaal de norm van 35% te willen hanteren. In de meerjarenbegroting beweegt het percentage zich rond de eigen norm.
Ontwikkeling financiële resultaten	Voor 2017 bedroeg het exploitatieresultaat € 16.000 positief. De meerjarenbegroting geeft het volgende beeld: 2018 -/- € 168.000, 2019 -/- € 333.000, 2020 -/- € 502.000 en 2021 € 592.000. Het in 2018 op te stellen financieel beleidsplan 2018-2021 moet zichtbaar maken welke inspanningen moeten worden gedaan om voor de toekomst sluitende jaarbegrotingen te realiseren.
Accountantsverklaring beschikbaar	Ja.
Aard accountantsverklaring	Goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2017.

Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	De gemeenteraad heeft besloten de stichting op te richten en blijft verantwoordelijk voor voldoende aanbod van openbaar onderwijs in de gemeente.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	N.v.t.
Vertegenwoordiging van de gemeente	N.v.t. Leden van de raad van toezicht worden benoemd door de gemeenteraad.

Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen

Vestigingsplaats	Heerenveen
Doel	De Vereniging van Eigenaars Sportcentrum Heerenveen heeft als doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de eigenaars. Hieronder valt uitdrukkelijk ook het verkrijgen, bezwaren, vervreemden en beheren van registergoederen. Het betreft hier het registergoed Abe Lenstra Boulevard 23-27.
Beleid	Sport- en beweegbeleid
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken.
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen en Sportstad Heerenveen B.V.
Zeggenschap	50% zeggenschap
Realisatie doelstellingen	N.v.t.
Ontwikkelingen	Stabiel
Voornemens tot beleidswijzigingen	De doelstelling verandert niet.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Geen
Bestaande en verwachte risico's	Geen
Ontwikkeling eigen vermogen	N.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	N.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden
Accountantsverklaring beschikbaar	Nee
Aard accountantsverklaring	N.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Verkoop van appartementsrecht
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Geen gebruik meer kunnen maken van het registergoed aan de Abe Lenstra Boulevard 23-27.
Vertegenwoordiging van de gemeente	De gemeente Heerenveen levert de secretaris van de vereniging. Het is gebruikelijk dat de directeur van het Gemeentelijk Sportcentrum Heerenveen B.V. deze taak op zich neemt. J. van Leeuwestijn (directeur).

MFA De Akkers

Vestigingsplaats	Heerenveen
Doel	De vereniging heeft als doel het beheer van het gebouw en de grond en het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de eigenaars. De vereniging kan geen registergoederen in eigendom verkrijgen. De vereniging kan vergunningen die betrekking hebben op het gebouw en de grond, alsmede de exploitatie daarvan, aanvragen en op naam houden. Het betreft het registergoed Veluwelaan 47 te Heerenveen. De "VvE MFC De Akkers" is opgericht bij notariële akte van 19 juni 2017. De betrokken partijen hebben het Huishoudelijk Reglement vastgesteld op 17 juli 2017.
Beleid	Zie doelstelling
Publiek belang	Doelmatige en kwalitatief goede uitvoering gemeentelijke overheidstaken
Aard rechtspersoon	Vereniging
Betrokkenen	Gemeente Heerenveen, Stichting Ambion en CBO Meilân
Zeggenschap	Elke partij voor 1/3 deel
Realisatie doelstellingen	Instandhouding van het gebouw
Ontwikkelingen	Stabiel
Voornemens tot beleidswijzigingen	De doelstelling verandert niet.
Het beslag op de financiële middelen van de gemeente	Kosten VvE € 20.200 (inclusief schoonmaak) Kosten onderhoud gymnastiekmaterialen € 2.100 Kosten onderhoud gebouw € 12.585
Bestaande en verwachte risico's	Geen
Ontwikkeling eigen vermogen	n.v.t.
Ontwikkeling solvabiliteit	n.v.t.
Ontwikkeling financiële resultaten	Geen bijzonderheden
Accountantsverklaring beschikbaar	N.v.t.
Aard accountantsverklaring	n.v.t.
Mogelijkheid tot beëindiging betrokkenheid	Overdracht van het appartementsrecht.
Gevolgen van beëindiging betrokkenheid	Geen gebruik meer kunnen maken van het registergoed Veluwelaan 47 te Heerenveen (onderdeel gymnastieklokaal.)
Vertegenwoordiging van de gemeente	Zie boven. Het hoofd afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling vertegenwoordigt de gemeente in de VvE (collegebesluit d.d.16 mei 2017).

Overige verbonden partijen

De gemeente Heerenveen heeft geen overige verbonden partijen.

Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. De paragraaf Grondbeleid moet in ieder geval bestaan uit:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een omschrijving van hoe de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Nota Grondbeleid

De actuele nota Grondbeleid, die op 7 november 2013 door de gemeenteraad is vastgesteld, geeft nieuwe kaders. Kaders in de vorm van beleidsregels. Het accent ligt op het acteren in een situatie, waarbij er sprake is van veel grond en relatief weinig programma en een hoog risicoprofiel. De nota richt zich, anders dan de vorige nota, vooral op het beheersbaar maken van risico's, het verbeteren van de processen binnen het grondbedrijf, het beter structureren van de informatievoorziening. En bovenal op een sterkere focus op de projecten- en grondportefeuille.

Beleidsregels opgenomen in de nieuwe nota grondbeleid

Onderstaand worden de kaders voor het (nieuwe) grondbeleid, zoals in deze nota beschreven, en voor zover in de huidige situatie relevant, vermeld:

- de gemeente legt de nadruk op de instrumenten van het kostenverhaal. Wij willen gemaakte kosten terugverdienen tegen een zo beperkt mogelijk risicoprofiel;
- de gemeente neemt een kritische houding aan ten aanzien van het behoud van haar vastgoed en grondportefeuille;
- met het grondprijnsbeleid beoogt de gemeente de bouwgrond te verkopen tegen marktconforme condities en prijzen. Daarbij wordt voortdurend rekening gehouden met wijzigingen in marktomstandigheden;
- gronden worden uitgegeven tegen marktwaarde. Deze waarde wordt objectief en transparant vastgesteld. In eerste aanleg wordt gebruik gemaakt van de residuele grondwaardebepaling en waar nodig wordt expertise ingehuurd van makelaars en taxateurs en adviseurs om bouwkosten te toetsen;
- voor niet commerciële functies hanteert de gemeente in eerste aanleg de kostprijsmethode;
- voor alle grondexploitaties worden onderbouwde exploitatieberekeningen gemaakt;
- de exploitatieberekeningen worden aan de raad ter vaststelling aangeboden en jaarlijks herzien;
- naast de reguliere informatie in het kader van de P&C-cyclus en het vaststellen van de grondexploitaties informeren wij u minimaal twee maal per jaar over de voortgang van de grondexploitatie. Via deze monitoring wordt u betrokken bij de inhoudelijke en kwalitatieve voortgang binnen de afzonderlijke projecten. Afwijkingen worden vroegtijdig signaleerd, zodat kan worden bijgestuurd indien gewenst;
- bij het opstellen van grondexploitaties worden ook risicoanalyses opgesteld;
- winsten worden in beginsel pas genomen bij afsluiting van een complex;

- verlies wordt genomen door een voorziening te treffen ter grootte van het volledige verlies. Het verlies wordt direct genomen zodra het zich voordoet.

Monitoring projecten grondbedrijf, risico analyse en actualisatie

De monitor Grondbedrijf is inmiddels enkele jaren actief. De monitor voldoet aan de verwachtingen en geeft goede handvatten voor het beheersen van de grondexploitaties en maakt de inhoudelijke voortgang van de verschillende projecten en processen inzichtelijk. Bij het monitoren richten we ons telkens op de referentiesituatie zoals die jaarlijks wordt vastgesteld bij de behandeling van de Themarekening. Daarbij wordt per project de situatie per 1 januari van het betreffende jaar geschetst en vastgelegd in de vorm van:

- boekwaarde;
- exploitatie resultaat;
- programmering en fasering (welke kosten en opbrengsten voor de komende jaren);
- nog te realiseren opbrengsten en te maken kosten.

Ten behoeve van de jaarrekening stellen wij vanaf 2017 een position paper op. In dit document wordt de waardering van de grondexploitaties toegelicht. Door aan te geven welke werkzaamheden worden verricht en door wie dit is gedocumenteerd en wie de werkzaamheden heeft gecontroleerd komen wij beter in control. De ramingen in de grondexploitaties worden betrouwbaarder en potentiële risico's zijn eerder gesignaleerd.

Techniek grondexploitaties

In 2017 zijn wij gestart met de introductie van een nieuw hulpmiddel om de grondexploitaties te bouwen en te onderhouden. Het nieuwe systeem (genaamd "GREX-manager") maakt de opbouw van de verschillende projecten helderder en eenduidiger. Maakt snellere (management) analyses mogelijk en biedt de afzonderlijke disciplines meer mogelijkheden en comfort bij het werken aan de afzonderlijke projectonderdelen binnen de verschillende grondexploitaties. Begin 2018 zijn alle grondexploitaties opgenomen in het nieuwe systeem.

Risicomanagement grondbedrijf

Tot op heden maakten de risico's van het grondbedrijf deel uit van de risico-inventarisatie die aan de hand van het Naris-systeem werd opgesteld. Er is voor het grondbedrijf een doorontwikkeling gemaakt met betrekking tot het duiden van de financiële risico's. Naris bood echter niet de technische mogelijkheden om per complex en rekening houdend met de looptijd de omvang van de financiële risico's te bepalen. Met behulp van de GREX-manager is dit wel mogelijk. Op deze manier worden per complex de risico's in kaart gebracht. Deze risico's hebben betrekking op bijvoorbeeld de stijging van kosten, daling van verkoopprijzen, verschuiving van de doorlooptijd/geplande afzetten e.d. De zogenaamde MonteCarlo-analyse berekent het resultaat van 10.000 mogelijke resultaten waarbij rekening is gehouden met de ingevoerde risico's.

De uitkomsten van de MonteCarlo-analyse zijn per complex uitgevoerd en leiden tot de volgende uitkomsten:

	<i>Resultaat GREX</i>	<i>Risicoprofiel bij 90%</i>	<i>Benodigde buffer</i>
Stadiongebied	3.000	-639.000	639.000
Skoatterwald fase 1 en 2	2.000	-893.000	893.000
Skoatterwald fase 3	-2.000	-2.418.000	2.418.000
Heidemeer	1.000	-6.000	6.000
De Fjilden	9.000	-133.000	133.000
Schoollocatie Jubbega	43.000	21.000	-
Haskerdijken	6.000	-4.000	4.000
Fedde Schurerplein	174.000	133.000	-
Tjalleberd de Eide	-	-99.000	99.000
Hepkema	5.000	-	-
Tellegebied	4.000	-28.000	28.000
IBF II	1.265.000	509.000	-
De Kavels	599.000	530.000	-
Spikerboor Zuid	309.000	282.000	-
			4.220.000

De benodigde buffer dekt 90% van de mogelijke scenario's af. Naast deze buffer kiezen we ervoor deze te verhogen met een factor 1,4. Wij doen dit omdat er mogelijk risico's ontbreken ('zwarte zwanen') en er strengere regels voor winstneming zijn ingevoerd. Dit heeft als gevolg dat de buffer door potentiële winst hiermee niet langer aanwezig is. Het percentage van 90% zekerheid en de factor 1,4 is gelijk aan de uitgangspunten zoals die voor het 'algemene weerstandsvermogen' door u zijn vastgesteld. Dit resulteert in een benodigd weerstandsvermogen voor het grondbedrijf van **€ 5.908.000** (1,4 x € 4.220.000). In de begroting 2019 is dit voorstel verwerkt. Zoals in de jaarrekening 2017 is aangegeven wordt de dekking onder andere gevonden in de winstneming van de complexen IBF en De kavels (jaarrekening 2017). Bij een 100% zekerheid zou het benodigde weerstandsvermogen € 9.727.000 bedragen.

Ieder jaar wordt tijdens de vaststelling van de jaarrekening voor ieder complex een nieuwe analyse uitgevoerd. Het weerstandsvermogen wordt hierop aangepast.

Urentoerekening

In de jaarrekening 2017 hebben we u toegezegd een voorstel te doen over de wijze waarop we interne uren ten laste brengen van het grondbedrijf. De wijze waarop de huidige budgetten tot stand zijn gekomen zijn onvoldoende transparant aan u voorgelegd. Naar aanleiding hiervan hebben we het geheel opnieuw tegen het licht gehouden. We hebben ervoor gekozen een duidelijke koppeling te leggen met de in de grondexploitaties verwachte plankosten. De plankosten bestaan voornamelijk uit kosten die je als eigenaar maakt tot het moment dat de eigendom van de grond wordt overgedragen. Het gaat om werkzaamheden die voornamelijk door de eigen organisatie wordt uitgevoerd. Voorzichtigheidshalve kiezen we er voor om uit te gaan van de laagste geraamde plankosten in het aankomende meerjarenperspectief (2019-2022) en jaarlijks in de begroting te actualiseren.

Dit ziet er als volgt uit:

		<i>Geraamde plankosten exploitatie</i>
2019		739.000
2020		613.000
2021		612.000
2022		487.000

Dit betekent dat in de begroting rekening is gehouden met een structurele dekking van € 487.000. Hiermee is de structurele dekking met circa € 33.000 toegenomen ten opzichte van 2018. In het geval de organisatie meer of minder uren werkt voor het grondbedrijf leidt dit tot een incidentele verhoging dan wel verlaging van de geraamde inkomsten. In 2019 wordt de raming van de plankosten opnieuw tegen het licht gehouden om het realiteitsgehalte hiervan verder te vergroten. Voor de toekomst betekent dit ook dat het risico aanwezig is dat de structurele inkomst vanuit de grondexploitaties naar beneden wordt bijgesteld.

Woningbouw

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal lasten	3.459	3.598	2.712	2.231
Totaal baten	4.360	3.000	2.733	3.000
Saldo	901	-598	21	769
Verlaging onderhanden Werk	900	-598	14	757
Resultaat	1	-	7	12

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Boekwaarde 1-1	21.126	20.225	20.823	20.809
Mutatie onderhanden Werk	-900	598	-14	-757
Boekwaarde 31-12	20.225	20.823	20.809	20.052

Bedrijventerreinen

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal lasten	829	985	870	868
Totaal baten	1.550	2.025	1.613	1.544
Saldo	721	1.040	743	676
Verlaging onderhanden Werk	625	759	552	482
Resultaat	96	281	191	194

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Boekwaarde 1-1	7.625	7.000	6.240	5.689
Mutatie onderhanden Werk	-625	-759	-552	-482
Boekwaarde 31-12	7.000	6.240	5.689	5.207

Lokale Heffingen

Algemeen

Lokale heffingen zijn de opbrengsten uit retributies en de eigen belastingen. Retributies zijn gedwongen betalingen aan de gemeente voor verleende diensten.

In de paragraaf Lokale heffingen vindt u informatie over:

- de gerealiseerde opbrengsten;
- het beleid ten aanzien van lokale heffingen;
- de lokale lastendruk;
- het kwijtscheldingsbeleid en
- het invorderingsbeleid.

Onderbouwing kostendekkendheid

Vanaf de begroting 2017 moet er in het overzicht Lokale heffingen ook inzichtelijk worden gemaakt dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Voor heffingen waarbij kosten worden verhaald, geldt dat de gemeente er geen winst op mag maken en alleen de daadwerkelijke kosten in rekening mag brengen. In de financiële jaarrekening is een tabel opgenomen met de omvang van de lasten, gespecificeerd per taakveld, met daartegenover welke baten uit de heffing zijn gerealiseerd.

De kostendekkendheid is vervolgens het percentage van de werkelijke lasten ten opzichte van de werkelijke baten. Ook wordt uitgelegd welke beleidsuitgangspunten aan die berekeningen ten grondslag liggen en hoe deze uitgangspunten worden gebruikt om de hoogte van de heffing te bepalen.

Beleid ten aanzien van lokale heffingen

Het beleid van de gemeente Heerenveen is er op gericht daar waar mogelijk de kosten voor dienstverlening aan individuele inwoners en bedrijven aan hen door te belasten. De door te belasten begrote kosten worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2019 geldt een index van 1,0%.

Het dekkingspercentage van de totale legesverordening mag (wettelijk) op begrotingsbasis maximaal 100% bedragen. Individuele leges mogen wel een overdekking hebben, maar alle leges gezamenlijk mogen maximaal 100% van de kosten dekken. Waar wettelijke maximumtarieven zijn vastgesteld, hanteren we die. Voor 2019 komt de kostendekkendheid van de totale legesverordening uit op 75,1%.

Lokale lastendruk

Voor inzicht in de lokale lastendruk maken wij gebruik van de [lokale lasten meter](#). Met deze meter kunnen burgers, ondernemers en u inzicht krijgen in de lokale lasten en deze vergelijken met andere gemeenten, waaronder de omliggende gemeenten De Fryske Marren, Súdwest-Fryslân, Leeuwarden en Smallingerland. De meter geeft inzicht in:

- de OZB;
- de rioolheffing;
- de afvalstoffenheffing;
- de hondenbelasting.

Voor [raadsleden](#) is het mogelijk om met de meter de hoogte van belastingen en heffingen te berekenen en te bekijken wat dat doet voor de burgers en/of ondernemers en voor de opbrengsten voor de gemeente.

Kwijtscheldingsbeleid

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige een ontvangen aanslag moet betalen. Alleen in een beperkt aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Deze kwijtschelding kan alleen worden verleend als u die mogelijkheid heeft vastgesteld. Dat heeft u gedaan in de [Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen](#). Hierin heeft u de belastingen bepaald waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. U bent hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen burgers met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

Invorderingsbeleid

Het grootste deel van de belastingen/heffingen wordt op een gecombineerde aanslag opgelegd aan de belastingplichtigen. De rest wordt op andere wijze opgelegd aan de belastingplichtigen. Indien niet tijdig wordt betaald, wordt de invordering gestart. Daarin worden de wettelijke regels opgenomen in de door u besloten belasting- en heffingverordeningen en de [Leidraad Invordering Gemeentelijke Belastingen](#) gevolgd.

Verordeningen

De verordeningen van de heffingen en belastingen, zijn de actuele verordeningen. In de raadsvergadering van december 2018 worden de nieuwe verordeningen voor 2019 door de gemeenteraad vastgesteld.

Heffingen en belastingen

Opbrengsten	2019	2020	2021	2022
Afvalstoffenheffing	5.638	5.622	5.599	5.598
Bruggelden				
Forensenbelasting	36	36	36	36
Haven-, kade- en opslaggeld	54	54	54	54
Hondenbelasting	146			
Leges	2.720	2.719	2.719	2.719
Lijkbezorgingrechten	208	208	208	208
Onroerende zaakbelasting	14.109	13.697	13.697	13.699
Parkeerbelasting	2.330	2.350	2.360	2.360
Precariobelasting	40	40	40	40
Precariobelasting kabels en leidingen	3.175	3.175	3.175	
Reclamebelasting	136	136	136	136
Rioolheffing	5.513	5.775	6.048	6.338
Toeristenbelasting	95	95	95	95
Totaal	34.200	33.908	34.168	31.284

Afvalstoffenheffing

Van alle percelen waarvoor ingevolge de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, wordt een afvalstoffenheffing geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing](#). In Heerenveen wordt bij afvalstoffenheffing onderscheid gemaakt in een vast deel en een variabel deel, ook wel Diftar genoemd.

Het variabele deel voor de restafvalfractie wordt met ingang van 2019 afgerekend via een voorrijttarief en een bedrag per kilogram.

Voor gft-afval ontvangt u nog in 2018 een voorstel. Het is de bedoeling een 0-tarief in te voeren.

Bruggeld

Met ingang van 2018 heeft de gemeente deze belasting afgeschaft.

De [Verordening op de heffing en de invordering van bruggeld](#) is ingetrokken.

Forensenbelasting

Personen die langer dan de in de verordening genoemde periode een gemeubileerde woning beschikbaar houden zonder te zijn ingeschreven in het gemeentelijke bevolkingsregister, zijn forensenbelasting verschuldigd. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van een forensenbelasting](#).

Haven-, kade- en opslaggeld

Haven-, kade- en opslaggeld wordt geheven voor:

- het innemen van ligplaatsen in de gemeentelijke industriehaven;
- voor het gebruik maken van gemeentelijke kaden, oevers, aanlegsteigers of meerpalen;
- voor het opslaan of hebben van goederen of voorwerpen op gemeentelijke kaden.

Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van haven-, kade- en opslaggeld](#).

Hondenbelasting

Houders van honden zijn hondenbelasting verschuldigd. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van hondenbelasting](#). Het begrote bedrag voor 2019 is € 146.000.

Vanaf 2020 heeft de gemeente deze belasting afgeschaft.

Leges

Voor, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten worden (onder de naam leges) rechten geheven. Dit geldt ook voor de werkzaamheden verband houdend met het aanvragen van een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van leges](#).

Leges Burgerzaken en Vergunningen

In de tarieventabel voor 2019 behorende bij de legesverordening worden tarieven opgenomen voor de dienstverlening, zoals het uitgeven van een paspoort of het behandelen van een aanvraag drank- en horecavergunning.

Het beleid is erop gericht dat de tarieven onze kosten dekken. Uitzondering hierop zijn de behandeling van evenementenvergunningen en de begeleiding hiervan, deze zijn niet kostendekkend.

De tarieven stijgen met de inflatiecorrectie (gezinsconsumptie van huishoudens) ten opzichte van 2018. Er zijn ook leges waar een wettelijk maximum aan gesteld is, bijvoorbeeld bij rijbewijzen en reisdocumenten. In dat geval houden we dat maximale tarief aan. De maximale tarieven voor rijbewijzen en reisdocumenten zijn opgebouwd uit een verplicht rijkscomponent en een gemeentecomponent dat we zelf mogen vast stellen tot een maximum niveau.

Lijkbezorgingrechten

Voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats, worden rechten geheven.

Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten](#).

In de Verordening op de lijkbezorgingsrechten en de daarbij behorende tarieventabel is de keuze voor het vastleggen van een grafrecht, met meerdere mogelijkheden verrijnd.

Onroerende zaakbelasting

Op onroerende zaken in de gemeente Heerenveen wordt een onroerende zaak belastingen (OZB) geheven.

Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen](#).

Voor het bepalen van de tarieven (percentages) van de OZB is de totale heffingsgrondslag (som van alle WOZ-waarden) in de gemeente bepalend. De tarieven zijn bepaald op basis van een verwachte waardeontwikkeling van alle WOZ-waarden. De tarieven worden bij een daling van de heffingsgrondslag naar boven en bij een stijging naar beneden bijgesteld om tot de door u gewenste opbrengst OZB te komen.

Parkeerbelasting

Voor het parkeren van een motorvoertuig en voor een parkeervergunning wordt een parkeerbelasting geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van parkeerbelasting](#).

Precariobelasting

Op het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond wordt een precariobelasting geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van precariobelasting](#).

Sinds 2011 wordt deze belasting ook op nutsnetwerken (gas en elektriciteit) geheven. Deze belasting wordt opgelegd aan nuts- en particuliere bedrijven die daarvan eigenaar zijn. Kabels in het kader van de Communicatiewet moeten worden gedoogd en kunnen niet worden belast.

Sinds 1 juli 2017 kunnen gemeenten geen precariobelasting meer heffen over nutsnetwerken die nuts- en particuliere bedrijven in, op of boven gemeentegrond exploiteren. Vanaf die datum is de wet tot afschaffing van de precariobelasting op nutsnetwerken van kracht.

Gemeenten die op 10 februari 2016 in hun belastingverordening een tarief hadden voor nutsnetwerken, mogen uiterlijk tot 1 januari 2022 nog precariobelasting op nutsnetwerken blijven heffen. Onder deze overgangsregeling kan een gemeente maximaal het tarief in rekening brengen dat op 10 februari 2016 gold. Heerenveen valt binnen deze overgangsregeling. Dat tarief is € 0,19 per meter kabels/leidingen per maand.

De precario voor gebruik van gemeentegrond is, los van de inflatiecorrectie, onveranderd.

Reclamebelasting

Reclamebelasting wordt geheven in het centrumgebied van Heerenveen. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en invordering van reclamebelasting](#). Het grootste deel van de opbrengsten is bestemd voor evenementen, een klein deel voor de organisatie van het centrummanagement. De gemeentelijke perceptiekosten worden door ons op de opbrengst ingehouden. Wat resteert wordt als subsidie verstrekt aan de stichting Centrum Promotie Heerenveen, die hiermee de evenementen bekostigd.

Rioolheffing

Van alle percelen die direct of indirect zijn aangesloten op de riolering wordt een rioolheffing geheven. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing](#). Via deze heffing op woningen en niet-woningen worden de kosten van onderhoud en vervanging van de gemeentelijke voorzieningen voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater (hemel- grond en afvalwater) in de gemeente gedekt. In het door de raad in december 2015 vastgestelde Gemeentelijk Riolerings Plan met bijbehorende kostendekkingsplan, is afgesproken dat de rioolheffing(en) elk jaar met 4,75% zullen stijgen. Dit geldt voor huishoudens en voor bedrijven.

Toeristenbelasting

Op nachtverblijf wordt een toeristenbelasting geheven. De logiesverstrekker mag deze belasting verhalen op degene die overnacht. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting](#).

Financiële begroting

Taakvelden begroting en Beleidsindicatoren

Begroting op taakvelden

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal Lasten	150.623	149.002	147.435	147.847
Totaal Baten	150.587	151.903	153.251	151.806
Resultaat voor bestemming	-37	2.896	5.816	3.956
Toevoegingen aan reserves	2.053	2.237	2.153	242
Onttrekkingen aan reserves	2.874	1.107	25	25
Saldo reserve mutaties	821	-1.130	-2.128	-217
Resultaat na bestemming	783	1.768	3.685	3.738

Lasten

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
0.1 Bestuur	2.777	2.783	2.782	2.810
0.2 Burgerzaken	1.766	1.779	1.779	1.779
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.485	2.805	2.094	2.435
0.4 Ondersteuning organisatie	4.381	3.685	3.678	3.749
0.5 Treasury	-458	-458	-458	-458
0.61 OZB woningen	245	245	245	245
0.62 OZB niet-woningen	-	-	-	-
0.63 Parkeerbelasting	-	-	-	-
0.64 Belastingen Overig	365	365	365	365
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	148	148	148	148
0.8 Overige baten en lasten	593	1.354	1.984	920
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	2.840	2.870	2.937	3.026
1.2 Openbare orde en Veiligheid	1.712	1.712	1.711	1.711
2.1 Verkeer, wegen en water	6.645	6.747	6.697	6.809
2.2 Parkeren	1.294	1.291	1.244	1.242
2.3 Recreatieve Havens	43	40	40	40
2.4 Economische Havens en waterwegen	1.055	1.120	1.124	1.232
3.1 Economische ontwikkeling	1.158	1.094	1.094	1.094
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.532	1.849	1.607	1.548
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	101	101	101	101
3.4 Economische promotie	233	233	233	238
4.2 Onderwijshuisvesting	4.765	4.746	4.898	4.866
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.053	2.053	2.053	2.053
5.1 Sportbeleid en activering	981	981	981	981
5.2 Sportaccommodaties	3.538	3.299	3.236	3.211
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.757	2.768	2.771	2.796
5.4 Musea	472	472	472	472
5.5 Cultureel erfgoed	72	72	46	46
5.6 Media	1.032	1.032	1.032	1.032
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.573	8.092	8.039	8.038
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	8.701	8.237	8.199	8.199
6.2 Wijkteams	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	23.872	23.872	23.872	23.872

6.4	Begeleide participatie	9.493	8.893	8.693	8.693
6.5	Arbeidsparticipatie	4.712	4.712	4.712	4.712
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.359	2.339	2.339	2.339
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	13.849	13.849	13.852	13.851
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.252	4.356	4.460	4.460
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	80	80	80	80
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	6.550	6.688	6.833	7.090
7.1	Volksgezondheid	-	-	-	-
7.2	Riolering	5.198	5.432	5.699	5.962
7.3	Afval	5.764	5.699	5.679	5.675
7.4	Milieubeheer	1.905	1.955	1.755	1.755
7.5	Begraafplaatsen	504	503	501	501
8.1	Ruimtelijke Ordening	1.773	1.381	969	1.218
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	6.041	5.316	4.447	4.499
8.3	Wonen en bouwen	2.412	2.412	2.412	2.412
Totaal Lasten		150.623	149.002	147.435	147.847

Baten

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
0.1 Bestuur	-	-	-	-
0.2 Burgerzaken	889	889	889	889
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.813	1.815	1.815	1.815
0.4 Ondersteuning organisatie	209	214	214	214
0.5 Treasury	1.278	1.254	1.432	1.421
0.61 OZB woningen	6.923	6.800	6.800	6.802
0.62 OZB niet-woningen	7.186	6.898	6.898	6.898
0.63 Parkeerbelasting	2.329	2.349	2.359	2.359
0.64 Belastingen Overig	3.498	3.352	3.352	177
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	83.545	85.443	87.227	88.676
0.8 Overige baten en lasten	-	-	-	-
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-	-	-	-
1.2 Openbare orde en Veiligheid	171	171	171	171
2.1 Verkeer, wegen en water	174	174	164	164
2.2 Parkeren	27	27	27	27
2.3 Recreatieve Havens	23	23	23	23
2.4 Economische Havens en waterwegen	320	320	320	320
3.1 Economische ontwikkeling	3	3	3	3
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.628	2.130	1.797	1.741
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	74	74	74	74
3.4 Economische promotie	134	134	134	134
4.2 Onderwijshuisvesting	59	59	59	59
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	232	232	232	232
5.1 Sportbeleid en activering	65	65	65	65
5.2 Sportaccommodaties	222	222	222	222
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	568	568	568	568
5.4 Musea	-	-	-	-
5.5 Cultureel erfgoed	-	-	-	-
5.6 Media	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	20	20	20	20
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	23	23	23	23
6.2 Wijkteams	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	19.182	19.182	19.182	19.182

6.4	Begeleide participatie	-	-	-	-
6.5	Arbeidsparticipatie	235	235	235	235
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-	-	-	-
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	810	810	810	810
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-
7.1	Volksgezondheid	-	-	-	-
7.2	Riolering	5.581	5.844	6.117	6.408
7.3	Afval	6.613	6.546	6.524	6.522
7.4	Milieubeheer	1	1	1	1
7.5	Begraafplaatsen	210	210	210	210
8.1	Ruimtelijke Ordening	57	57	57	57
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.836	4.110	3.578	3.635
8.3	Wonen en bouwen	1.649	1.649	1.649	1.649
Totaal Baten		150.587	151.903	153.251	151.806

Overzicht reserves en voorzieningen

STAAT VAN RESERVES BEGROTING 2019

x € 1.000

Omschrijving	Stand 1-1	Storting	Onttrekking	Stand 31-12
Algemene Reserve niet geblokkeerd	161			161
Algemene Reserve	19.465	2.016	9.371	12.110
Reserve Weerstandsvermogen	15.970	6.700		22.670
Projecten uit eigen middelen	5			5
Sociaal Cultureel werk Aengwirden	100			100
Reserve Sociaal Domein	0			0
Reserve leegstand Kompanije/ MFG Jubbega	17		17	0
Reserve Baggeren	129			129
Frictiekosten concern	983	35	187	831
Reserve BGT	300			300
Totaal reserves	37.129	8.751	9.574	36.306

STAAT VAN VOORZIENINGEN BEGROTING 2019

x € 1.000

Omschrijving	Stand 1-1	Storting	Onttrekking	Stand 31-12
Participatie Thialf	1.500			1.500
Voorziening deelneming SSH BV	570			570
Voorziening sportvelden	645	308	419	533
Onderhoud kade- en oeverbescherming	60	51	15	96
Onderhoud CT kunstwerken	302	154	86	370
Voorziening onderhoud gebouwen	1.253	1.346	1.347	1.251
Achterstallig onderhoud B'him: Medium	24			24
Voorziening Afvalstoffenheffing	142	23	51	115
Verplichting B'him (RO; risicovoorziening)	205		68	137
Rioleringen	6.203	722	1.062	5.863
Gevolgen wet APPA	3.917			3.917
WGA-fonds	80	26	26	80
Inventaris gemeentehuis	179	37	28	187
Participatiefonds kwijtscheldingen	1	860	860	1
Faciliteiten Raad	22	5		27
Totaal voorzieningen	15.102	3.531	3.962	14.671

Overzicht van te verstrekken subsidies

Gesubsidieerde instellingen	Begroting dienstjaar 2018	Begroting dienstjaar 2019
<u>Evenementen</u>		
Subsidies	24.800	25.000
Subsidie aan marktproducenten	5.300	5.400
	30.100	30.400
<u>Cultuur</u>		
Bibliotheek	913.560	922.696
Bibliotheek: Project culturele samenwerking	30.644	30.950
Bibliotheek	50.000	50.500
Ateliers Majeur	670.654	677.361
Project culturele samenwerking	17.895	18.074
Museum Heerenveen	398.400	402.384
Museum Heerenveen - huur Heerenveense School (vm. V.V.V.)	18.500	18.685
Museum Heerenveen - Frontoffice toeristische activiteiten	8.350	8.434
Museum Heerenveen - huur Stichting De Heerenveense School	14.300	14.443
Muziekkorpsen	13.420	13.554
Tomke - subsidie	4.669	2.794
AFUK - subsidie	2.766	4.716
Uur Cultuur - Stichting Keunstwurk	3.642	3678
Comité Soarremoarre 8-11	200	202
Concert 4-5 mei; koren CVF, TK en COV	1.000	1010
Mannenkoor Credo Oranjeconcert 27-4	500	505
Stichting werkgroep Heerenveen	800	808
Subsidie culturele activiteiten kwetsbare inwoners	15.000	15.150
Herdenking 4-5 mei; Akkrum	360	364
Herdenking 4-5 mei; Raad van Kerken	820	828
Oranjewoud Festival	50.000	25.250
Museum Belvédère	50.000	50.500
Stifting Akkrum Ald en Nij	670	677
Stifting Aldheidkeamer U. Bottema	670	677
Subsidie Bevorderen Amateurkunst	33.000	33.330
Monumentenstichting Boarnsterhim	22.535	22.765
Stichting Molen Welgelegen	15.540	15.700
Stichting De Fryske Mole/ Tjongermolen	2.540	2.570
Stichting Poldenmolens De Lege Midden/ de Mellemolen	2.670	2.700
	2.343.105	2.341.305

Jeugd

Scouting Van Maasdijk	1.015	1.025
Zomerspelweken Jubbega - Hoornsterzwaag	2.993	3.023
Tienerclub Aldeboarn	1.663	1.680
Jongerencentrum STAJ Akkrum	1.636	1.652
Spikerspulwike Akkrum	2.535	2.560
Jeugdraad De Regenboog	837	845
Onderwijsachterstandsmiddelen subsidies VVE	178.398	180.182
Middelen Wet taaleis	49.041	49.531
Reguliere peuteropvang	395.002	398.952
Voorschoolse voorzieningen peuters	143.191	180.754
Stichting maatschappelijk werk	513.900	519.039
Ontmoetingscentrum jonge ouders	23.300	23.533
Website What the Fean	8.100	8.181
Projectleiding CJG in de School	60.900	61.509
	1.382.511	1.432.466

Maatschappelijke Dienstverlening

Expansiehal/Kompenije Jubbega	80.490	37.438
Plaatselijk Belang Oudeschoot	35.490	35.845
Heerenveen Ondernemersfonds	312.000	312.000
Stichting Centrum Promotie Heerenveen	163.600	165.200
Stichting Heerenveen 'n Gouden Plak	24.800	25.050
Wijk-en dorpsbudgetten	68.600	69.300
Subsidie Maatschappelijke organisaties	51.250	51.250
	736.230	696.083

Integrale veiligheid en crisisbeheersing

Bijdrage aan RIEC	5.500	5.555
	5.500	5.555

Participatie

Vluchtelingenwerk	117.410	133.588
Stichting Leergeld	135.000	145.000
Stichting Jeugdsportfonds	30.000	10.000
Stichting Jeugdcultuurfonds	10.000	3.000
De basis op orde	50.000	50.000
Bewustwording en communicatie	10.000	10.000
Participatiefonds voor volwassenen	110.000	110.000
Stichting Urgente noden	7.615	7.530
Steunpunt De Barones	77.800	78.578
Voedselbank	26.370	26.634
	574.195	574.330

Sport

Subsidie Heerenveens Skûtsje	1.495	1.510
Subsidie Skûtsje Akkrum	1.495	1.510
Subsidie Samen onderweg	2.125	2.146
Subsidie Topsport Noord	42.320	42.743
Subsidie Buurtsportcoaches (v/h Combinatiefuncties)	466.250	486.063
Subsidie loonkosten (Us Swimbád Jubbega)	-1.244	-1.244
	512.441	532.728

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Stichting Caleidoscoop	1.446.043	1.695.504
Humanitas	3.713	3.751
Rondje Gezondheidszorg	7.038	0
Cosbo	4.630	4.677
Tumba	19.144	19.336
Slachtofferhulp	9.600	9.696
Stichting Present	5.075	5.126
Julia Jan Wouters-hospice	22.067	23.281
Dorpshulp Haskerdijken - Nieuwebrug	550	555
Mantelzorg - Subsidie	265.354	268.008
Leefbaarheid en Meedoen	68.526	69.212
Maak het	81.200	82.010
Subsidie Fier Fryslân	29.835	30.134
GGZ Mind-up	52.150	52.672
	2.014.925	2.263.962

Totaal gesubsidieerde instellingen 2018-2019	7.599.007	7.876.829
---	------------------	------------------

Investeringsplan 2019 - 2022

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
VVI: Oevers	1.390	181	2.424	416
VVI: Huisvesting	950	-	-	-
VVI: Verhardingen	1.628	1.661	1.694	1.728
VVI: Bruggen	814	25	780	123
VVI: Materieel R&W	477	194	318	110
VVI: Hardware	1.052	587	210	1.021
VVI: Onderwijshuisvesting	410	289	289	289
VVI: Posthuis	81	42	42	24
VVI: Riolering	1.062	1.083	1.105	1.127
VVI: Voertuigen	456	18	-	-
VVI: Paspomaat	110	-	-	-
VVI: Posthuis overig	40	12	20	-
VVI: Bruggen	30	30	30	30
VVI: Uren toekomstige investeringen	58	58	58	58
VVI: Oevers	30	30	30	30
VVI: Riolering	107	173	138	203
VVI: Materieel IBOR	-	-	-	-
Totale vervanginginvesteringen	8.695	4.382	7.138	5.159

Berekening EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% uitkomen. Een goede informatievoorziening voor het Rijk is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo.

EMU-saldo

x € 1.000

Ontwikkeling EMU Saldo		2018	2019	2020	2021	2022
Exploitatiesaldo voor bestemming	+	-3.622	-38	2.897	5.813	3.955
Mutatie (im)materiële vaste activa	-	19.226	1.669	-3.803	-1.049	-3.188
Mutatie voorzieningen	+	494	-431	628	558	952
Mutatie voorraden	-	-5.460	-1.526	-162	-565	-1.239
Verwachte boekwinst verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	0	0	0	0	0
Berekend Emu-saldo		-16.894	-612	7.490	7.985	9.334

Geprognosticeerde balans

x € 1.000

Balans	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Activa						
Immateriële vaste activa	15.997	15.440	14.871	14.295	13.711	13.120
Materiële vaste activa	111.228	131.011	133.249	130.022	129.557	126.960
Financiële vaste activa	12.011	14.057	14.032	14.007	13.982	13.957
Voorraden	34.221	28.761	27.235	27.073	26.508	25.269
Uitzettingen <1 jr.	36.187	16.200	16.200	16.200	16.200	17.133
Liquide middelen	1.632	1.007	1.007	1.007	1.007	1.007
Overlopende activa	4.060	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal activa	215.336	208.476	208.594	204.604	202.965	199.446
Passiva						
Eigen vermogen	41.065	37.443	37.405	40.302	46.115	50.070
Voorzieningen	14.608	15.102	14.671	15.299	15.857	16.809
Vaste schulden	134.486	129.382	124.278	119.175	114.071	108.967
Netto vlottendesschulden	4.838	7.749	13.440	11.028	8.122	4.800
Overlopende passiva	20.339	18.800	18.800	18.800	18.800	18.800
Totaal passiva	215.336	208.476	208.594	204.604	202.965	199.446
Saldo	-	0	0	0	0	0

Uitgangspunten Themabegroting 2019-2022

Loon- en prijsstijgingen

Uitgaven

Kostensoort	Accres	Toelichting
0.0 Nog in te delen lasten	2019: 0% 2020 t/m 2022: 0%	Per post nagaan of een accres moet worden toegepast over gereserveerde bedragen.
1.0 Salarissen	2019: 3% 2020 t/m 2022: 0%	Uitgaan van een verhoging ten opzichte van de salarisramingen 2018
2.0 rente en afschrijving		Centraal wordt een overzicht verstrekt van het verloop van de kapitaallasten
3.0 Personeel van derden	2019: 1% 2020 t/m 2022: 0%	In voorkomende gevallen de percentages voor prijsstijging toepassen
3.1 Energie	2019: 1% 2020 t/m 2022: 0%	
3.3/3.4 Goederen en diensten	2019: 1% 2020 t/m 2022: 0%	
4.1 Overdrachten Rijk	0%	
4.2 Overige overdrachten (budgetsubsidies)	2019 lonen: 1% 2019 prijzen: 1% 2020 t/m 2022: 0%	Voor de welzijnsinstellingen wordt uitgegaan van een verhoging van de prijzen en de lonen t.o.v. 2018 met 1%.
4.3 Overige vermogensoverdrachten	0%	
5.0 Kredietverlening	0%	
6.0 Reserveringen	0%	
6.1 Kapitaallasten	-	De Staat van activa wordt verwerkt in de begroting. Hierin is rekening gehouden met de vervangingsinvesteringen en de mutaties uit de kaderbrief en Hoofdlijnenakkoord 2018.
6.2 Kostenplaatsen	-	Op de kostenplaatsen rekening houden met hetgeen hiervoor per kostensoort is vermeld

Inkomsten

Rioolheffing		Tarieven baseren op 100% kostendekking (inclusief btw compensatiefonds). Het tarief van de rioolheffing wordt verhoogd met 4,75% op basis van het Watertakenplan
Afvalstoffenheffing		Tarieven baseren op 100% kostendekking (inclusief btw compensatiefonds)
Parkeerbelastingen		Tarief is niet gebonden aan een maximum, kostencomponent in naheffingsaanslag kostendekkend. Wel wettelijk maximum
Onroerende zaakbelastingen	2019: 0% 2020: -2%/-4% 2021 t/m 2022: 0%	Er wordt vanaf 2020 een verlaging doorgevoerd van 2% op de woningen en 4% op niet-woningen (eigenaar en gebruiker)
Overige belastingen toeristen/ honden/ woonforensen/baat	2019: 1% 2020 t/m 2022:0%	De hondenbelasting wordt m.i.v. 2020 afgeschaft. De bruggelden zijn halverwege 2018 afgeschaft
Overige belastingen (leges en rechten)	2019: 1% 2020 t/m 2022:0%	Tarieven: maximum is 100% kostendekking
Verhuur onroerende zaken	Zie toelichting	Tarieven verhogen conform wettelijke voorschriften en overeenkomsten
Tarieven derden	2019: 1% 2019 t/m 2021:0%	Betreft tarieven verhuur gymnastieklokalen, sportvelden, en overige diensten. De tarieven voor het Posthuis worden niet verhoogd met de inflatiecorrectie

Aanvullende Toelichting:

Prijzen

De ramingen van de lasten kunnen voor het jaar 2019 worden verhoogd met 1%.

Salarissen

Het budget voor 2018, is het uitgangspunt voor raming van de salarissen voor het jaar 2019. Rekening moet worden gehouden met een stijging van de salarissen met 3%. Voor de budgetten van externe inhuur moet worden uitgegaan van een correctie van 1%.

Gesubsidieerde instellingen

Voor de gesubsidieerde instellingen wordt voor het jaar 2019 ten opzichte van de geraamde budgetsubsidies 2018 voor prijsstijgingen en voor loonstijgingen (bij wijze van een voorschot conform de VNG richtlijn) uitgegaan 1%. Ten tijde van de afrekeningen met de instellingen worden in principe de werkelijke loonkosten vergoed.

Kapitaallasten/reserves

Rekening dient te worden gehouden met de geraamde kapitaallasten (vanuit de staat van kapitaallasten).

Meerjarenramingen

Voor de ramingen voor de jaren 2020-2022 dient op de producten te worden uitgegaan van een constant loon- en prijsniveau. Accressen, besluitvorming in de vastgestelde meerjarenperspectieven, mutaties in kapitaallasten (zowel vervangingsinvesteringen als vrijval van kapitaallasten) dienen te worden verwerkt in de desbetreffende jaren. Op het product algemene uitgaven en inkomsten wordt rekening gehouden met loon- en prijsstijgingen voor de jaren 2020-2022.

Inwoners

Datum / Jaar	Toename	Begroting 2019- 2022	Begroting 2018-2021
1 januari 2019		50.250	50.330
2019	50		
1 januari 2020		50.300	50.350
2020	50		
1 januari 2021		50.350	50.370
2021	50		
1 januari 2022		50.400	
2022	50		
1 januari 2023		50.450	

De toename is gebaseerd op de aantallen in de algemene uitkering.
Het aantal inwoners op 1 januari 2018 bedroeg 50.192.

Woningen

De raming is gebaseerd op een prognose van het meest recente woningbouwprogramma.

Datum / Jaar	Toename	Begroting 2019- 2022	Begroting 2018-2021
1 januari 2019		23.350	23.270
2019	100		
1 januari 2020		23.450	23.290
2020	100		
1 januari 2021		23.550	23.310
2021	100		
1 januari 2022		23.650	
2022	100		
1 januari 2023		23.750	

De toename is gebaseerd op de aantallen in de algemene uitkering.
Het aantal woningen per 1 januari 2018 bedroeg 23.267.

Productieve uren

Op basis van een full time dienstverband heeft een werknemer 1.836 uur (formele arbeidsduur volgens CAR/UWO) beschikbaar. Aangezien de organisatie ook de ADV (Tijd voor Tijd) uren wil meten, dient het aantal uren opgehoogd te worden met 200. In totaal wordt bij de registratie van uren uitgegaan van 2.036 uren.

Omschrijving	Uren
Aantal werkdagen per jaar (gemiddeld)	1.836
Aantal uren adv (gemiddeld)	200
Totaal aantal uren	2.036
Improductieve uren (gemiddeld)	-501
Indirect productieve uren (gemiddeld)	-85
Totaal productieve uren	1.450

Overzicht incidentele lasten en baten

In onderstaande tabel zijn de incidentele mutaties verwerkt die in deze begroting zijn opgenomen. Naast deze mutaties, zijn in deze tabel ook de incidentele mutaties verwerkt die in eerder documenten door de raad zijn vastgesteld.

Product	2019	2020	2021	2022
Bedrijfsvoering	1.490	849	21	21
Algemene uitgaven en inkomsten	-397	-647	-722	-729
Milieubeleid	150	150	-	-
Sportaccommodaties	175	-	-	-
Verkeersveiligheid	110	10	-	-
Sociaal beleid algemeen	-30	-	-	-
Sociaal economisch beleid	52	-	-	-
Maatschappelijk dienstverlening	44	60	-	-
Beleid groen	500	-	-	-
Wegen	800	100	-	-
Grondexploitaties	3.319	3.181	3.028	3.114
Bestemmingsplannen	313	-	-	-
Vastgoed	20	16	16	16
WABO	-17	-17	-17	-17
WMO	505	-	-	-
Afvalinzameling	50	-	-	-
Handhaving	50	100	-	-
Erfgoed	25	25	-	-
Belastingen	1.919	1.919	1.919	-
Bestuurszaken	-	-	-	30
Evenementen	-	-	-	5
Totaal incidentele lasten	9.078	5.746	4.245	2.440
Algemene uitgaven en inkomsten	2.858	1.107	25	25
Verkeersveiligheid	10	10	-	-
Maatschappelijk dienstverlening	17	-	-	-
Grondexploitaties	-564	1.512	855	19
Vastgoed	-7	-	-	-
Afvalinzameling	50	-	-	-
Belastingen	3.175	3.175	3.173	-
Totaal incidentele baten	5.539	5.804	4.053	44
Saldo incidentele baten en lasten	3.540	-58	192	2.396